

ШИРИН ВА АРМОНЛИ КУНЛАР

Қисса

- 1. Учрашув -

Ўша куни ҳаётимдаги энг бахтли куним бўлса керак деб кутгандим. Интиқиб кутгандим... Малика билан учрашганимизга бир ой бўлиши керак эди. Асосийси эса ўша куни ёшларимиз ичида оммавийлашиб бораётган севишганлар байрами ҳам эди. Ушбу байрам баҳонасида Маликага янада яқинроқ бўлиш, унга етишиш ниятим бор эди. Хуллас, байрам қилишга сабаблар сероб, ҳоҳиш бўлса бўлгани. Ҳоҳиш эса...

Эҳ, ўша кунни мажнунларча кутмаганимда эди, балки ҳозир ҳаётим бошқача бўлармиди?...

...Севишганлар кунидан бир ой олдин улфатларим билан доим тўпланадиган кафедра эракалар байрамини нишонлашга келишиб олгандик. Қизик, орамиздан ҳеч биримиз армияга бормагану, ватан ҳимоячилари кунини нишонлашимизни. Ўзимнинг устимдан ўзим куламан. Ҳаа, нима бўлсаям ахир эракакмиз-ку, нишонлаймизда! Нима фарқи бор? Қўлида автомат кўтарганими, кўтармаганими?...

Кафедра "ок чой" таъсирида кулишиб ўтирганимизда Тоҳир синфдошим алоҳида хонага кириб келди.

-Э-э, бормисан Тоҳирвой? Одам деганам шунчалик куттирадими? Ёки уйдаги Зухрагинез справкага қўл қўйиб бермадиларми?.

Ҳамма хандон отиб кулиб юборди. Мани ҳазилим Тоҳирнинг ғашига теккандай бўлдида, кесатигомуз гапларини бошлади.

-Зухрамга "гаҳд" десам, қўлимга қўнади. Эрни тергайдиган куни онасини Учқўргондан кўрсатарман. Ман кўчани боласиман. Баъзиларга ўхшаб қочиб қолмайман эракакча ишга борганда...

У манга теккизиб гапиргани, чунки доим ўтиришларимиздан кейин улфатлар саунага борамиз деганда ман баҳона топиб кетиб колардим. Сабаби - саунага албатта иккита-учта ойимчаларни олиб боришарди. Онам қиз қидиришни бошлаганларидан бери бундай ишлардан сал узоқроқ юришга ҳаракат қилардим. Суриштиришганда таги очилиб колса хунук бўлишини билардим.

-Шунақами ҳали?,- вазиятдан чиқиб кетиш учун кулиб давом эттирдим, -гапинг рост бўлса, мана санга "штрафной", кеч қолганинг учун.

-Ҳозир битта, йўғ-ей иккита сюрприз кўрсатаман. Штрафной ҳам эсларингдан чиқиб кетади, - Тоҳирнинг юзида аййёрона табассум пайдо бўлди. Чиқиб кетиб иккита қизни бошлаб кирди.

-Ў-ў!!,- болалар ўрnidан туриб кетишди, - ана сюрпризу мана сюрприз, ана кир ювадиган машинаю, мана тилбизор...

Кириб келган қизларнинг бири калта, ҳамма ери очик қизил кўйлақда эди. Кўринишидан раққоса бўлса керак деб ўйладим. Сочларини елкасига тушириб олган, пардозини кўрган киши фотомодел дейди. Кўчада ҳаммани ўзига қаратиб юрса керак. Тоҳир уни Гули деб таништирди.

Иккинчиси эса.. Билмадим, шу кунгача бундай қиз учратмагандим. Соддагина, лекин дид

билан кийинган, пардози ҳам шундай. Коп-кора сочларини ихчамгина йиғиб олган. Гули бироз буғдойранг бўлса, бу қиз оппок пахтадай эди. Чап яноғидаги ҳоли ўзига жудаям ярашиб турарди. Дугонаси билан иккови ҳар ҳил дунёдек эди. Аввалига шунчаки истараси иссиқ экан деб ўйладим, лекин кўзим кўзига тушганида ичимда нимадир жизз этди. Бу табассум аралаш нигоҳни ҳеч қачон унутолмасам керак. Унинг исми Малика экан.

Хуллас, қизлар келдию дастурхонимиз янаям тўкин-сочин бўлиб кетди. Шампан виноси дейсизми, коньяк дейсизми... Йўқ ичкиликни ўзи йўқ эди. Кабоб, димланган товук, бошка таомларни ва газакларни қўйишга жой топилмасди. Бир бечора оилани бир ой давомида тўйғизса бўладиган егуликни бир кечада еб тугатишимиз керак эди. Зиёфат кучайса кучайдики, сусаймади. Ҳазил-кулгуларимиз билан кафени бошимизга кўтардик.

Гули даврага тез киришиб кетди, фақат Малика ўзини анчагина ноқулай ҳис қиларди. Ман унинг кўзларига, ҳаракатларига термулиб, кўзимни узолмай ўтирардим. Бошқалар қанча ҳаракат қилишмасин унга ичира олишмади. Болалар талаб қилаверишгач Малика “кетаман”га тушиб қолди.

-Она немножко скромная... Борасан-да Мали, ўша уйингга! Мана болалар ташлаб қўйишади. Ундан кўра сал очилиброқ ўтирсангчи, - Гули дугонасини жеркиб берди, - не позорь меня!...

-Ҳа, Маликахон, сал очилиииб ўтиринг, - деб Тоҳир яна бошлади қитимир гапларини,- озгина қизиб олмасангиз кейин қийналасиз. Ҳали саунада бир чеккада уялиб ўтириб олманг тагин, ечинмасдан...

-Сауна?!.. - Малика ялт этиб Гулига қаради, - Қанака сауна? Мани ўзи қаерга олиб келдинг? Яхши жой, бирровга бориб келамиз дегандингку.

-Бўлди қилларинг энди, -чидолмай бақириб юбордим, - намунча мажбурлайсанлар, ичишни ҳоҳламаса - ичмасин.

-Ў-ў, гапирарканлару. Ўзимам ҳайрон бўлгандим, нимага оғзига талқон солиб ўтирибди дўстимиз деб, - Тоҳир ҳар доимгидек ролига киришиб кетганди, - Ноз қиляптиларда ўртоқ. А сан тушунмаяпсан, оозгина нархини оширмаса бўлмайдида!

Малика шартта сумкасини олдида чиқиб кетди. Ман орқасидан отландим. Шу пайт қўлимдан Тоҳир тутиб қолди...

...Ташқарига чиққанимда Малика йиғлаб турган экан. Оҳ, нақадар чиройли! Қиз йиғлаганини кўриб ҳеч қачон шунчалик қувонмагандим. Йиғлаганда кулганиданам гўзал бўлиб кетаркан. Чарос кўзларидан маржондек-маржондек ёшлар дона-дона бўлиб оқаётганди. Бағримга олиб, кўз ёшларини артгим келиб кетди. Лекин чўчитиб юбораманми деб ўзимни тутдим. Мани кўргач, нари юриб кета бошлади.

-Малика тўхтанг, тўхтанг энди. Улардан хафа булманг. Сал кайфлари ошиб қолган бўлса керак. Сизни бошқача қиз деб ўйлашди шекилли. Бироз қитимирлигини ҳисобга олмаса, ёмон бола эмас Тоҳир ҳам.

-Сиз ҳам уларга ўхшаб қизларга шунақа қизиқасизми?!..- унинг саволидан ғалати бўлиб кетдим.

-Йўғ-е, ман умуман бошқачаман. Мўмингина, қобилгина боламан. Ойимни чизган чизиқларидан чиқмайман. Қўяқолинг энди, кўз ёшингизни кўриб юракларим эзилиб кетди,- деб кулиб қўйдим. Ичимда эса йиглайверсин, тўхтамасин дердим.

Бу гапларимдан бироз жаҳлидан тушгандай бўлдида, жилмайди.

Оҳ, бу табассум!. Тамоман сеҳрлаб қўйди бу қарашлар.

-Ўзим қузатиб қўяман уйингизга, агар йўқ демасангиз.

-Билмадим, қандай бўларкин.

-Қўркманг маньякликдан узоқман. Айтдим-ку мўмингина,..

-Қобилгина бола..., - деб кулиб юборди,- лекин ичгансизку.

-Қаерда турасиз ўзи?

-Ахмад Донишда.

-Умримни кўп қисми Юнусобод йўлларида ўтади. Беш қўлимдай биламан ҳамма "гаишник"ларни. Хавотир олманг. Бир амаллаб етиб оламиз. Йўллар ҳам эриган.

Машинада кетаётганда яқинроқ танишдик. Ундан оиласи ҳақида, қаерда ишлаши ва нималарга қизиқиши ҳақида суриштирдим. Кеч борганига гап эшитиш-эшитмаслиги ҳақида қизиқдим. Адаси командировкада экан, бир-икки ҳафтадан кейин келар эканлар. Онаси эса билар экан қизининг кечикиб келишини.

Кейин у ҳам мани ҳаётимдаги тафсилотлардан сўради. У билан гаплашган сари манга қанчалик яқинлигини тушуна бошладим. Ичимда борган сари унга меҳрим ошиб борарди, атирининг ҳиди эса сармастлигимни ошириб юборди.

Магнитофонда эса Юлдузхоним бизларга хизмат кўрсатиб ётгандилар. Унга ҳам жуда ёқаркан қўшиқлари, қарабсизки, манга яна битта ўхшаш тарафи.

Ярим йулга етганда телефоним жиринглаб қолди. Олиб карасам, онам манга кулиб қараб турибдилар. Дисплейда соат 23.45 ни кўрсатар, сал кам ярим тун бўлиб қолибди. Эҳ, ишни белига тепадилар ҳозир деб ўйладимда, Маликага жим дегандек бармоғимни лабимга олиб бордим.

-Саломалайкум онаш, зерикмасдан ўтирибсизми? Ҳа, борман, борман дедимку. Ну, энди урушманг ундай. Дори? Канака? Бўлди-бўлди. Бир соатларда бораман. Ҳозир сал ушланиб қолдим. Бораман бир соатда. Бўлди.

Малика "Онанигини мазалари йўқми?" деб сўради.

-Бироз юраклари оғриб туради. Дори ичганларидан кейин босилади. Ҳечқиси йўқ, ҳозир сизни уйингизга ташлаб қўяманда, олиб бораман дорини.

-Йўқ-йўқ. Ман йўлда тушиб қоламан. Таксида етиб оларман. Сиз тез дори олиб уйга шошилинг. Ойингизга қаранг.

Ширингина суҳбатимиз тугаши мумкинлигидан хафа бўлиб кетдим. Уни ҳечам қўйиб юборгим келмасди. Эҳ, онаш, онаш. Нуқул шунақа ваҳима қиласиз. Кайфимни ҳам учирвордингиз. Эндигина киришиб кетгандик ширин суҳбатга. Балки бу қиз сизнинг бўлажак келинингиздир, она!

-Малика тўхтанг. Агар хўп десангиз, йўлдан дори олиб биринчи бизникига борамиз. Сиз машинада пойлаб турасиз, ман эса уйга бир зумда ташлаб чиқаман. Кейин уйингизга олиб бориб қўяман, сизни бегона таксистларга ишониб жўнатиб юборолмайман. Хўпми?

Бироз ўйлаб турдида, рози бўлди:

-Факат уйингиздан узоқроқда тўхтатасиз. Қўшнилариингиз кўриб қолмасин.

-Кўрмайди, ҳаммаси қотиб ухлаб ётгандир ҳозир.

"Матиз"имга жон кириб кетди. Визиллатиб дорихонага бордик. Нимагадир хар доим дори олганимда сотувчилар "Шифосини берсин" дейишади. Бошқа пайт индамай дориларини сотишади. Ҳа майли, ҳозир мавридимас ҳаёл суришни деб маҳаллага қараб газни босдим. Кўчамизни бошида қоронгурок ерда тўхташга ҳаракат килдим. Машинадан тушаётиб:

-Ҳозир тезда қайтаман. Сиз унгача мусиқа эшитиб тулинг, зерикиб қолмайсиз деб ўйлайман. Мени кутинг ва мен қайтарман, ўлимларни қолдириб доғда...

Кетаётганимда Юлдузхонимнинг маъюс овози янграй бошлаган эди:

Бог қўйнида икки дарахт

Бир-бирига интизор,

Сен бир дарахт, мен бир дарахт

Йиғлаб-йиғлаб ўтдик ёр...

Уйимизга яқинлашганимда кўчада 3-4 киши битта "Дамас" олдида йиғилиб туришганди. Яхшилаб қарасам, тез ёрдам машинаси...

Нимага бизнинг уйимиз ёнида турибди... Совуқ тер чиқиб кетди...

Уйга қараб югуриб кетдим... Қулогим тагида онамнинг "Ўғлим қачон келасан? Мазам бўлмапти" деган гаплари жаранглаб турарди... Уйга яқинлашганимда эса тиззаларим титраб, ўтириб колдим... Кўзимнинг олди қоронгулаша бошлади...

...Адамни, адажонимни қўлларини ушлаб иккала тарафи дарахтзор бўлган чиройли йўлда кетмоқдаман... Хазонларни оёғим билан тўзғитиб, ўтган-кетганлар олдида адамлар олиб берган музқаймоқни мақтаниб ялаб қўяман...

-Ада?.. Бугун циркка борамиз-а?

-Борамиз, ўғлим борамиз.

-Эртагачи, зоопаркга оборасиз-а?

-Албатта, тойчоғим, ҳайвонларни ҳам кўргани борамиз..

-Ада?.. Нимага кетиб колдингиз бизлардан?.. Сиззи жудаям соғиняпман.. Ойижоним ҳам соғинганлар...

-Болам. Ман сизларни ташлаб кетганим йўқ, доим ёнинггда бўламан. Керак бўлганимда кўзларингни юмиб астойдил чақирсанг бўлди, албатта келаман...

-Келасиз-а, алдамайсизми?...

Шу пайт қаергадир йўқ бўлиб қолдилар. Ҳиёбоннинг ўртасида бир ўзим қолиб кетдим. Атрофимдаги одамлар борган сари қаттиқроқ туртиб ўтиб кетишмоқда. Музқаймоқ ҳам ерга тушиб кетди, йиғлаб юбордим....

...Ўткир ҳид бурнимни куйдиргандек бўлди. Кўзимни очиб қарасам хонамда ётган эканман. Тепамда, оппок кийимда битта чиройли хамшира киз жилмайиб турган экан.

-Ўзингизга келдингизми? Одамни қўрқитиб юбордиз. Сал секинроқ югурадида одам деган. Келинг, босимингизни ўлчаб қўяман, зора бироз тушган бўлса...

О-о, бу фариштами, ёки манга шунақа туюлдими? Нима бўлди ўзи манга? Бошим ёрилиб кетадигандек, ҳаёлларим ҳам алғов-далғов. Тушимми-ўнгимми ўзи? Адам?.. Онам?...

-Онам канилар? Нима бўлди онамга?...- ўрнимдан туриб кетмоқчи эдим, бошимга ток билан ургандек бўлди, яна ёстиққа қайтиб тушдим.

-Ётинг, турманг. Ҳозир 5-10 дақиқадан кейин ўтиб кетади. Босимингиз кўтарилиб кетганиданми ёки алкогольни таъсириданми, хуллас, бироз хушингиздан кетиб қолдингиз. Укол қилиб қўйгандим, агар сабр қилсангиз бироздан кейин бемалол туриб кетасиз.

Нимага гапни айлантиради, онамга нима бўлганини тезроқ айтмайдими! Эй худо, ишқилиб ҳеч нима бўлмаган бўлсин. Агар бирон ёмон нарса бўлган бўлса ўзимни бутун умр кечиролмасам керак.

-Онам? Нимага айтмаяпсиз нима бўлганини, беркитмасдан тўғриси...,-кўзимга ёш келиб, гапим ҳиқилдоғимда қолиб кетди...

-Онангиз яхшилар, худога шукур. Юраклари бироз ҳуруж қилиб қолган экан, укол қилиб қўйдим. Хавотир олманг, ҳозир дам оляптилар, ёнларида эса акангиз қараб ўтирибдилар.

-Алҳамдулиллаҳ. Ўзингга шукур.

Ичимга озгина бўлсада тоза хаво киргандек бўлди. Яхши эканлар, худога шукур, ёмон нарсаларни ўйлаб қон ҳам миямга урворибди шекилли. Яна бир бор Алҳамдулиллаҳ.. Қизиқ, бу сўзни ишлатмай қўйганимга ҳам анча бўлганга ўхшайди, ўзимнинг этларим жимирлаб кетди. Эслашга ҳаракат қилдим, яратганинг исмини эслатадиган яна қандай сўзлар бор эди-я? Астафируллоқ, Иншааллоқ, Субҳаноллоқ ва яна Алҳамдуллиллаҳ... Абдулла синфдошим кўп

ишлатади бу сўзларни, ман бўлсам нимагадир ўзимни художўй килиб кўрсатишдан уяламанми, билмадим, доимо уларни ўрнига “ё тавба!”, “худого шукур” каби гапираман. Шунда ҳам ҳар доим эмас.

Ён қўшним бўлгани учун ҳам Абдулла билан кўп гаплашамиз, бу сўзларни кўп қайтарганидан баъзан ғашим келади, бу ичимдаги ҳавасми, ҳасадми билолмай қоламан. Яна “Мани исмимни тўғри айтгин” деганига ўламанми. Абдулла эмас, Абдуллоҳ эмиш.. Эй инсон, паспортингда оқга қора билан ёзиб қўйибдику Абдулла деб! Нимага ақллилик қиласан дейман ичимда...

-Акангиз айтгандилар, онангизни баъзан мазалари бўлмас экан. Юраклари тез-тез санчиб турармиди? Мани эшитяпсизми?

-Бироз мазалари бўлмайди баъзида, дори ичишлари билан босиларди. Палтоимни чўнтагида бор. Ҳа, айтганча, қанақа акам ҳақида гапирдингиз? Ўзи битта ўғил бўлсам...,- гапирдим тилимни тишладим.

Аҳмоқсан, Саид, аҳмоқсан. Гапни чувалатмасангчи. Биттаю-битта ўғил бўла туриб онасига қараса ўлиб қоладими демайдими. Йўқ, демаса керак, чўнтагимда дори борлигини айтдимку, дорига чиқиб кетган бўлса керак деб ўйлайди. Ичиб олганимчи?!.. Эҳ, ўхшамади баҳона ҳам!...

-Мана манда, сани аканг, - бир пайт хонамга Абдулла кириб келди.

-Э, санмидинг? Қачон келгандинг?

-Сани машинанг кўринавермаганига хавотир олиб чиққандим, опоқим қандай ўтирибдилар деб...

-Кечирасиз, палтоимда дори бор дегандиз...,-гапни бўлди ҳамшира қиз.

-Палтоси айвонда, ҳозир олиб келаман, - деди Абдулла.

-Ўртоғингизга қараб туринг, палтодан ўзим оламан, рухсат берсангиз?

-Рухсат, ҳамшираҳон, рухсат.., -ҳазиллашгандай бўлдим.

-Укангиз бироз ётишлари керак, дорининг таъсири кетмагунча, ўринларидан турмасинлар..

У чиқиб кетгач, сўрадим:

-Онам ҳозир тузукмилар? Гапинг чала қолди...

-Ҳозир яхшилар, Алҳамдулиллаҳ. Боя эса бироз кўрқитдилар, қарасам мазалари йўқ, тез ёрдамга телефон қилдим. Ўзинг нимага қолиб кетдинг, ҳали тез кайтаман дегандингку, бошқа ичмайман дегандинг... Ёки қизлар билан кетиб қолдингми, дўстим!?!..

Миямга тап этиб тепиб қолди. Малика?!.. Маликани машинада қолдириб келгандим-ку!.. Бу ёғи қандай бўлди!.. Телефондаги соатга қарадим - 01.17! Яна турмоқчи бўлгандим, Абдулла ушлаб қолди.

-Санга ётиб туринг дедику, бироз сабр қилсангчи.

-Манга қара, Абдулла. Сандан бир илтимос бор. Оғайни, қутқармасанг бўлмайди. Кўчани бошида ташлаб келгандим машинани, ичида бояги қизлардан биттаси ўтирганди, исми Малика. Мана калит. Илтимос узримни этиб, уйига обориб қўйгин.

-Жинни бўлибсан шекилли, хилват жойда бегона қиз билан ёлғиз қоламанми?!..

-Ёмон қиз эмас дўстим. Сандан илтимос, кейин тушунтириб бераман, бўлақолгин энди!.. Соткадан телефон қиларсан машинани олдига борганингда, унга ўзим тушунтириб қўяман..

Калитни олди-да, индамасдан қовогини солиб чиқиб кетди.

У кетгач, яна ҳаёлларимга шўнғидим. Энди бошланади яна, маъруза ўқиш. Абдулла индамай кетганидан кўрқиб керак, бу дегани кейинроқ “нима яхши-ю нима ёмон?” дарси бўлади дегани. Ўзи ҳали кафедра телефонимга қилганида хафсалам бир ёқлик бўлганди. Ким қилганини билдирмасдан ташқарига чиқишимни сўрагани. Чиқсам, кутиб турган экан.

-Кирмайсанми? Нимага қўшнини боласидай...,- деб тиржайдим.

-Келишиб олгандик-ку дўстим. Ичкиликсиз! Қизларсиз! Ўзимиз ўтирамыз деб. Кабинкани олдига бориб бўлмайди ароқни сассиғидан, ичкаридан “Тўлдириб қуйларинг. Қизларга ҳам” деганларингни эшитиб қолдим. Қизларнинг шақиллаб кулиши эса умуман ўзимдан чиқариб юборди, кейин кирмадим. Инсоф кирадими ўзи санларга?!

-Э-э, бошламагин яна...

-Ҳозир кайфинг бор, гапиргандан на бир наф, на бир фойда йўқ, уйга вақтлирок боргин дўстим.,-ялингандай гапира бошлади, - опоқимлар тагин сиқилиб ўтирмасинлар...

Хўп-хўп деб яна ичкаридаги маишатга шўнғиш учун кабинкага йўл олдим. Ростдан ҳам, Абдулла айтганидек ҳалиям ақл кирмади-да манга. Ман у ёқда маишат қилиб юрсам-у, онам бу ерда бу аҳволда... Кўзимга ёш келди...

Ўрнимдан бир амаллаб турдим, бошим тарс этса ёриладиган бўлиб турибди. Шунақаям ичасанми, молга ўхшаб? Шу шайтонни сувини ташлайман деб неча марта сўз берганман ўзимга, саноғини ҳам билмай қолдим. Нима қилсам қутуламан бу падариланъатдан. Ёки Абдуллага ўхшаб ман ҳам бундай базмлардан узоқроқ юрсаммикин, унда ўртоқларни ҳам алмаштиришга тўғри келади.

Уфф! Ароқнинг ҳидини кетказиш учун чўнтагимдан эклипсни олиб, оғзимга жойлаштирдимда онамнинг хоналарига қараб юриб кетдим. Кирганимда онамларнинг ранглари бир аҳволда, чуқур-чуқур нафас олиб ётгандилар.. Ҳамшира қиз босимларини ўлчаётган экан..

-Келдингми болам, бормисан?...

-Ассаломалайкум онажон, яхши бўлиб қолдизми?

Ёнларига ўтирдимда қўлларини кафтимга олиб силадим, юзимга олиб бордим. Қўлларини ўпарканман, аҳволларини кўриб кўзимни тўлдириб турган ёш томчилашни бошлади.

-Вой жиннивойим, нимага йиғлайсан. Тузукманку кўриб турганингдек. Ҳозир мана бу қизим олиб келган дорингдан бердилар, босимимни ҳам ўлчаб қўйсалар... Аллоҳ рози бўлсин қизим, яхши жойга келин бўлинг, Иншааллоҳ...

-Иншааллоҳ, - деб қўшиб қўйдим рўмолча билан ёшимни артарканман. Яна бир бор ажабландим ўзимга, кўп гапирадиган бўлиб қолибман шекилли диний сўзларни.

Қиз индамай, жилмайиб кўйди.

-Касбимиз шу.., -босимни ўлчаб бўлиб апаратыни идишига жойлай бошлади, - анча яхши, босимингиз ҳам тушибди. Ҳозир акам олиб келган дори таъсир килса, ўзингизни янаям яхши ҳис қиласиз.

Онам секин манга қараб кулдиларда, қиз томонга имлаб кўйдилар. Бунинг мазмунини кичкинагина боладан сўрасангиз ҳам айтиб берса керак. Онамнинг хоналари ёруғроқ бўлгани учун энди эътибор бериб қарадим унга, ҳаа!... Яратганинг қудратига қойил қолса бўлади. Келишган, қошлари яримой, кўзлари ёқутдек, оппоқ либослари ўзларига мослаб тикилгандек, қомат эса.. таърифлайман деб гуноҳга ботиб қолсам керак. Қисқаси, айтадику “студентка, комсомолка, красавица!”... У ёғи эсимда йўқ. Айтганча, акам дедими? Тилиннга шакар! Асал! Новвот! “Россия” фабрикасининг ҳамма маҳсулотлари! Агар бу комплиментларни ичимда эмас, ўзига этсам, икки юзи қип-қизил бўлиб кетармикин, ажабо? Қаерларидир Маликага ўхшаб ҳам кетаркан. Стоп!! Малика?!

Нимага Абдулла телефон қилмадийкин шу пайтгача, вазиятни тушунтираётган бўлса керак. Ёки Малика мандан хафа бўлганмикин. Ўлибди энди, аҳволни тушунгандир. Унда нимага улар жим? Ёки Абдулла? Ўртада шайтон бор деганларидек.. Йўқ-йўқ. Астаффируллоҳ. У бошқача йигит – айнимаган, айнимайди ҳам. Унга ишонганим учун калитни бериб, Маликани кузатиб қўйишни сўрадимку ахир. Таваккал қилгандан кейин гумонга бориш яхшимас Саидвой,

гумон бу ғийбат ва тухматнинг онаси эканлигини билмабмидингиз? Булар Абдулланинг, йўғ-ей Абдуллоҳнинг дарсларидан. Уфф! Нимага улар жим экан-а?

Шу пайт телефоним ўзини борлигини эслатиб кўйди:

Бог кўйнида икки дарахт

Бир-бирига интизор...

Ўзи гумон килиб турганимда бу қўшиққа нима бор экан? Заб мусиқани танлаганманда қўнғироқ учун. Ташқарига чиқиб, яшил тугмани босдим.

-Абдулла қаердасан? Нимага боришинг билан қилмадинг?

-Ман машинангда маҳаллани ичини айланиб юрибман.

Тутаб кетдим, нима бор экан Маликага маҳаллани экскурсия килдиришни?

-У-чи, ёнингдами?!

-Келсам машинанг бўш, шунга уни қидириб юрибман, узоққа кетмагандур, бировнинг боласи ахир...

-Нима, Малика йўқ?!..

- 2. Қаердасиз, Малика?... -

...Ўша кундаги воқеалардан кейин уч кун ўтди. Шу уч кун ичида на уйқумда ҳаловат бўлди, на еган овқатимни тайини бўлди ва на қилган ишимни. Кунига 3-4 соатгина мизғиб олардим холос. Эшитган таънаю-дашномларимни эса гапирмаса ҳам бўлади. Ҳудди манга бутун олам қарши бўлиб қолгандек эди, Абдулланинг ота-онаси, маҳалладагилар, ва энг ачинарлиси ўзимни онам ҳам улар қаторида эди.

Биламан, она ҳеч қачон ўз фарзандини ёмон демайди, ундай демадилар ҳам, шу уч кун ичида қилганлари фақатгина ёнимни олиш бўлди. Аммо ҳолис қолганимизда эса шунақанги гаплар эшитди-им, тўғрироғи бир-икки марта эшитдим, лекин колган вақт қаттиқ қараб қўярдилар.

Болалигимдан уларнинг бу тарбиявий усулларида кўрқиб келганман. Агар бир ножўя иш қилиб қўйсам, аввалига урушиб берардилар холос, лекин қайтариладиган бўлса оқланишга умид қолмасди. Кечириб кетишларини ҳам билардим, фақатгина бунга вақт керак бўларди, мани эса вақтим йўқ эди, тўғрироғи у жуда кам эди. Маликани топишга кетадиган вақтим...

...Шу уч кун ичида нақ бешга бўлиниб кетадигандай эдим. Аввал касалхонага, кейин ишга, кейин яна касалхонага, кейин эса уйга. Буларнинг орасида Маликани излашга ва... терговчининг саволларига жавоб беришга ҳам улгуришим керак эди, ва табиийки бундай саргузаштлардан кейин тезда чарчаб колдим. Яхшиямки тагимда машинам бор, бўлмаса ётиб қолармидим.

Охири битта қарорга келиб хўжайинимга телефон қилдим. Шоҳида опага мазам йўқлигини айтиб, даволаниш учун уч-тўрт кунга жавоб сўрадим, уларнинг жавоби эса ҳаммасидан ҳам ўтиб тушди. Нима эмиш, ҳозир қиш - ҳамма шамоллаган пайт, фервекс, лимон ва асал триосини қайнок-қайнок қилиб ичарканманда, эртасига отдай бўлиб ишга чиқарканман.

Ишхонада иш кўплигини ва кейинги пайтлар жуда кўп марталаб жавоб сўраётганимни эслатиб қўйишни ҳам унутмадилар албатта. Давлат иши ҳеч қачон тугаганми ёки ётволиб ишласам ҳайкал қўйиб берадими деб юборгим келдию, ўзимни босдим. Хуллас, баҳонам ўтмади, нима қилсам экан-а, юрагини эритадиганидан топишим керак эди. Қисқаси онамни соғлигини баҳона қилиб қўя қолдим. Бу баҳонани доим энг охириги вазиятда ишлатардим, чунки доим бу каби ёлғонни ишга солганимда албатта кейин онамнинг тоблари қочарди.

Маъсуда опажондан яшил чироқни олдим, энди эса онам учун ҳам баҳона топмасам

бўлмасди. Чунки Маликани излайман деб айтсам, мазалари қочиб қолиши аниқ эди. Уни ҳам амалладим, ишхонадан топшириқ олиб куни бўйи кўчада бўлишимни, мани фақат қўл телефонимдан топишларини тушунтирдим. Мана энди. тўла-тўқис ҳаракат қилсам бўлади деб, излашга киришиб кетдим...

Шу уч кун бўлган воқеаларни бир чеккадан бошлаб таҳлил қила бошладим.

Абдулла билан гаплашиб бўлганимдан кейин ўзимни қўйишга жой тополай қолдим. Бир ёқда онамнинг аҳволлари ёмон, иккинчи томондан ман маҳалламизга олиб келган, кўнглимни олишга улгуриб бўлган гўзал Малика ғойиб бўлганди. Чиқиб кетиб уни қидирай десам, айтганимдай, онамларни ташлаб кетолмайман. Агар Маликага бирор нарса бўлсачи, тириклайин кўмилсам керак уйдагилари тарафидан, ўзимни ҳам кечиролмаслигимга эса шубҳам йўқ. Эҳҳ! Нима қилсам экан?

Ҳамшира қизни кузатишга чиқдим. У бир нималарни ўйлаб ерга қараб кетар эди, мани ҳаёлим эса Маликада. Ҳамшира билан машина олдига етганимизда:

-Саид ака, сиздан бир нарсани илтимос қилсам бўладими?, - деб қолди.

-Ҳа, сўранг, қўлдан келганча...

-Ичкиликни ташламасангиз бўлмайди манимча. Бу қиз мани биринчи марта кўриб турибдику, нимага ақл ўргатади деб ўйламанг яна. Онангизни аҳволлари оғир, боя ёнларида айтолмадим, олиб келган дорингизни жуда қаттиқ юрак касали бор одамларга ёзиб берилади. Доимо хабардор бўлиб туришингиз керак. Бугунги аҳволингиздака юрадиган бўлсангиз, ўзингизни ҳам, уларни ҳам қийнаб қўясиз. Ҳушингиздан кетганингиз эса сизга биринчи сигнал эди, Аллоҳ асрасин, сизга бирор кор-ҳол бўлиб қолса онангизни юраклари кўтара олармикин. Мани гапларимга хафа бўлманг, илтимос, сингил сифатида ҳаддим сиғиб гапирдим.

Хайрлашдик. Уни кузатиб бўлгач битта сигарет ёқдимда, гапларини ўйлай бошладим. Аввалига қозирги қизлар жудаааа ақллида, она сути огзидан кетмаган-ку, манга ақл ўргатишиничи дедим. Кейин онамларни соғлиги ва мани юришим ҳақидаги гапларини эслаб у жудаям ҳақлигини англадим. Ҳа, бу аччиқ ҳақиқат эди. Лекин нимага манга бу гапларни гапирдийкин, ёмон кўриниб қолишдан қўрқмадимикин.

Сингил сифатида ҳаддим сиғди дегани шунга жавоб бўлса керак. Илгари дўст ачитиб гапиради дейишса ансам қотиб кетарди. Дўст бўлса нима учун одамни қалбини оғритадиган, минг тўғри бўлгани билан душманларинг ҳам айтмайдиган сўзларни гапириши керак деб ўйлардим. Ахир дўстнинг вазифаси одам қалбига малҳам бўлиш эмасми?

Ҳозир бўлиб ўтган воқеаларни ўйласам Абдулла ҳам, ўша ҳамшира қиз ҳам ҳақиқатни, мани соғлигим ва ҳаёт тарзимга ижобий ўзгартириш киритадиган ҳақиқатни гапиришганди. Ҳамшира эса жудаям ақлли киз экан, онамлар бекорга у томонга қараб имламаган эканлар, улар яхши-ёмон инсонни анча яхши ажрата оладилар. Нимага исмини сўрамадим, балки...

Телефоним яна мусиқасини бошлади. Шошиб олсам Абдулла экан:

-Алло Саид, манимча топдим айтган қизингни. Ҳилватроқ жойда иккитаси билан турибди. Ҳозир олдига бораман, тўхтачи... нимадир ёқмаяпти манга.. Малика, сизмисиз?..

-Алло Абдулла, алло!.. деганимча қолиб кетдим

У ёғига гўшақдан қизнинг "Ёрдам беринг акажон..." деган гапи билан Абдулланинг "Ребята, не понял? Что тут происходит?..." деган гапи эшитилди холос. Кейин овозлар аралашиб кетди ва сал туриб алоқа умуман ўчиб қолди.

-Алло Абдулла!!! Алло!!...

Қаерга югуришимни, нима қилишимни билмай гаранг бўлиб қолдим. Гоҳ кўчага чиқаман, гоҳ уйга кираман. Эй Аллоҳ! Ман нима қиламан энди. Маликага нима бўлди, Абдуллага? У йигитлар ким экан? Вой-дод, портлаб кетаман ҳозир!

Охири чидолмай уларни қидириб маҳалла ичини айланиб чиқдим, кирмаган кўчам қолмади. Яхшиямки, унинг ота-онасини тез ёрдам кетгандан кейин уйларига киритиб юборганим. Абдулла уйдагиларига дорига кетаётганини, кейин бизларникида қолишини баҳона қилиб кетган экан. Қаердасан, Абдулла?..

Номерини икки юз марта тердимми билмайман, телефонимни батареяси ҳам ўтиришни бошлади. Ҳеч ким жавоб бермасди, ўша тунда нақ жинни бўлаёздим. Яна унинг олдига қайтиб келганимда ичкаридан онамларнинг чақирганлари эшитилди...

...Сахар 5 га яқин, эшигимизни тақиллатиб келишди. Шошиб чиқиб очсам, Абдулланинг ота-онаси ва маҳалланинг участкавойи турибди.

-Ассалому-алайкум.

-Ваалайкум, - Шухрат ака жаҳл отига миниб олгани унинг важоҳатидан кўриниб турарди, - Абдулла қани?!

-Ҳалиги... Биласизми... Ҳалиги...

-Чайналмасдан шартта гапирмайсанми, қани ўғлим?!

-Машинангиз уйингиздами? – участкавойи суҳбатимизга аралашди.

-Йўқ, Абдулла олиб кетганди....

-Каерга олиб кетган, дорига чиқиб кетяпман дегандику, нимани беркитяпсан?

Нима дейишимни ҳам билмасдим, тилдан қолган одамдай бир унинг ота-онасига, бир участкавойига аланглардим...

-Машинангиз 10 В номерли оқ "Матиз" миди?

-Ҳа, ўша машина шуники, яқинда олганди., - мани ўрнимга жавоб берди Шухрат ака.

-Ука, машинангиз қўшни маҳалладан ҳамма ёғи очиқ ҳолда ётибди,- участкавойни гапи миямга ток бўлиб етиб борди.

-Ўғлим қаерда, гапир?!.. Сан уйингда бўлсанг, машинанг бошқа ерда ётган бўлса, Абдулла уни ҳайдаб кетган дегандинг..., -Рухсора опоқимнинг гаплари тугамасдан йиғлаб юбордилар.

-Уйга кирайлик, ҳаммасини тушунтириб бераман...

Кечаги воқеаларни айтиб бердим. Фақат Малика билан кафедра эмас, кўчада танишдим деб айтишга мажбур бўлдим, чунки кафедра ўтирган йигитлардан фақатгина ман ва биз билан ўтирмаган Абдулла бўйдоқ эдик, қолганлари эса уйланган, болали эди. Уларнинг оиласида ҳам нотинчлик бўлиши мумкинлигини тушунардим...

Қаттиқ жанжал бўлди... Абдуллани ва Маликани қидиришга ҳамма отланди... Милиция ходимлари билан бирга маҳалладиги қўни-қўшнилари, синфдошлар (кафеда бўлганларни "қизларсиз ўтирганимиз" ҳақида огоҳлантириб улгургандим) ва Абдулланинг қариндошлари. Касалхоналар, милиция изоляторлари ва ҳаттоки ...ўликхоналардан ҳам суриштирила бошланди...

Чамаси соат ўн бирларда эса 16-касалхонадан хабар келди, Абдулланинг таърифига мос бир йигитни реанимация бўлимига олиб келишган экан..

Абдуллани қўшни маҳалла ичидаги мактаб девори ёнидан топиб олишибди. Намоздан қайтиб келаётган қариялар ғалати товушларни эшитиб, яқинроқ бориб қарашса ҳамма ёғи қонга беланган, ихраб ётган экан. Тезда машина тўхтатиб икки киши касалхонага олиб боришибди ва йўлда кетаётганида "Малика..." деб ҳушидан кетиб қолган экан. Шифокорлар

уни аҳволини кўргач дарров реанимация бўлимига олиб кириб кетишган. Абдулланинг тоғаси айнан шу касалхонага суриштириб борганида таърифига ўхшаш бир йигитни эрталаб олиб келишганини, лекин кимлиги номаълум эканлигини айтишган экан...

Онам, Абдулланинг ота-онаси билан машинада зудлик билан касалхонага етиб бордик. Ичимиздан фақатгина онасининг киришига рухсат беришди. Рухсора опоқим кириб кетганларидан сўнг катта шифокор Абдулланинг отасига фарзандининг аҳволи оғирлиги, унинг бир нечта қовургаси синганлиги, кўплаб ерлари кўқарганлиги ва ёрилганлиги, оёгининг сон кисмидан ўткир буюм билан жароҳат олганлиги ҳақида батафсил тушунтирди. Аҳволини яхшилаш учун албатта қон куйиш кераклиги ҳақида гапирди.

-Мандан олишингиз мумкин, - гапга аралашиб кетдим.

-Гуруҳингизни текшириб кўришимиз керак...

-Гуруҳимиз бир хил, текширмасдан олсангиз ҳам бўлади, кейин текшираверасизлар..- деб лабораторияга йўл олдим.

...Қизиқ, ёшлигимиздан қонимиз бир хиллиги устидан бошқа синфдошларимиз кулиб юришарди. Ён қўшнисизларда ҳар ҳолда деб нималаргадур шаъма қилишарди, маҳалладагилар ҳам ҳазиломуз гапларини етказишни ўз бурчлари деб билардилар шекилли, хуллас, ҳамма биларди. Ёшимиз улғайганда эса Абдулла бундай ҳазилларни чўрт кесадиган бўлиб қолди. Нимагалигини қизиққананда оила аъзоларига теккизиб, тагида фаҳшона маъноси бўлган бундай ҳазилларни гапириш гуноҳлигини тушунтирганди. Бир куни:

-Нима қилибди, улар шунчаки ҳазиллашадику, ман ҳам қўшнини боласи бўлса керак деб ҳазиллашаман баъзиларнинг устидан, - деганимни биламан, Абдулланики тутиб кетди.

-Аҳмоқмисан?! Ёки даюсмисан?! Ўз онанг ҳақида бунақа ҳазилларни хазм қилиб юрибсанми ҳали! Ман ўзимни онам ҳақида айтилган бундай ҳазилларни олдини оламан. Биттаси бор эди, Махмудчи? Хуллас унга бир-икки марта тўғри тушунтиришга ҳаракат қилгандим, кейингисида кўзини кўқартиргандим, эслайсанми?

-Эслайман, ўшанда ҳайрон бўлгандим нимага урди экан деб...

Яна бир бор тилимдан егандим, Абдулла доим шунақа қиларди ўзи. Лекин шу суҳбатдан кейин ман ҳам бундай ҳазилларни кўтармайдиган бўлиб қолгандим. Айниқса, битта тоғам борлар, умрлари узоқ бўлсин, доим "Ҳа, даюс!" деб эркалардилар. Олдиниға тушунмас эканман маъносини, ўзининг оила аҳлини, қариндошларини қизганмайдиган эркаларни бундай деб аталишини Абдулла тушунтириб бергандан кейин тоғамнинг шу каби гапларини чўр кесадиган бўлдим...

Конни топшираётганимда ок халатларни кўриб кечаги хамшира киз эсимга тушиб кетди. Унинг оппокина халати, шахло кўзлари, куйиниб гапиришларичи... Хааа! Бир кунда иккита чиройли киз билан танишиш хаммани ҳам бошига тушавермайди. Яшаш яхши! Яхши яшаш эса... Бунақа окибатларга олиб келадиган танишишларни яхши деб бўлмаса керак, бу аниқ.

Бу ёқда эса Маликага нима бўлган экан деб бошим қотган. Манимча Абдулла уни ҳимоя қиламан деб шу аҳволга тушган бўлса керак, лекин Маликанинг ўзи қаерга ғойиб бўлдийкин. Наҳотки уни қутқариб қолмокчи бўлган йигитни шу аҳволда қолдириб кетган бўлса? Ёки дўстимни калтаклаб, Маликага барибир тажовуз килишган бўлсачи? Бунинг устига машинам ҳам мактабдан умуман тескари бўлган жойда топилган. Балки Маликани машинага босиб... Астафидуллоҳ! Унда нега машинани ташлаб кетишди экан? Ишқилиб омонмикин... Эй, Аллоҳим! Соғ-омон бўлсинда, ёмонлик тегмаган бўлсин. Тезроқ топилсинда... Кўп вақтдан бери

Аллоҳдан астойдил сўрамагандим ҳеч нарсани...

Бунақа фикр-хаёллар, саволлар билан манқуртга ўхшаб қолмасам бўлгани ишқилиб. Қонни топшириб бўлгач, врачлар ёзиб берган дориларни олиб келиб бердимда, терговчининг олдига бордим. Маликанинг ким эканлигини билиш, уни топиш учун мани таърифим бўйича фотороботини тузиш керак экан. Бир соатдан ошиқ у ерда қолиб кетдим. Бахтимгами ёки бахтсизлигимгами, онамнинг олдида ўтирганимнинг гувоҳлари бор эди. Шу сабабдан Маликанинг йўқолиши масаласида мандан барча шубҳалар олиб ташланганди. Терговчининг олдидан тўғри ишхонамга кетдим. Бензин ҳам тугай деб қолган экан, йўлдаги шаҳобчага кираман десам ҳамма ерда узундан-узун навбат. Падарига лаънат, яна бензинчилар ўйин қилишяптими деб ич-ичимдан роса сўқдимда ишхонага қараб кетавердим тавакал қилиб.

Ишхонага етиб борганимда соат ҳам тушликдан ўтиб кетибди. Хўжайиним чиройли “табассумлари” билан кутиб олдилар. Баҳона қилмасдан, қўшним касалхонага тушиб қолганини, унга қон топшириб келаётганимни айтгандим сал ҳовурларидан тушдилар. Уфф, ўтиб кетди. Ишхонамдаги қизлар қон топшириб келганимни билиб дарров қаердандир шоколадлар (мижозлар ҳисоботлар билан бирга топширишган бўлса керак) топиб келишди, аччиқ қаҳва дамлаб беришди, ҳамманинг эътиборидаги объектга айланиб кетдим бир зумда. Ҳа! Яшаш яхши, яхши яшаш эса... Буни қаердадир эшитганман-а...

Хонамда ҳеч ким колмаганида Тоҳирнинг рақамини тердим. У эрталаб кўришганимизда ҳеч кимга билдирмасдан Гулини топиши ва манга тезда қўнғироқ қилиши керак эди. Гули орқали эса Маликанинг қаерда туришини билиб олмоқчи эдик. Милицияга Малика билан кўчада танишганман деганлигим учун Гули ҳақида беш-олтита синфдошларимдан ташқари ҳеч ким билмасди. Нимага милицияга Гули ҳақида, кафе ҳақида айтмадим деб ўзимни бир томондан сўкардим, ахир улар ҳаракат қилишса тезда ойдинлик киритиларди-ку Маликанинг тақдирига. Бошқа тарафдан эса айтганимдек синфдошларим оилаларига шубҳа, ортиқча гап олиб кирилмаслиги учун беркитганимга хурсандман. Яна битта нозик тарафи ҳам бор эди. Агар Маликага ҳеч нарса бўлмаган бўлса ва уйига эсон-омон етиб олган бўлса-чи? Бу ёқдан уни суриштириб милициядан боришса - “зўрлашмоқчи бўлган” деб, маҳалласида қандай бош кўтариб юраркин. Шуларни ўйлаб айтмасдан тўғри қилганман деб ўзимга таскин берардим. Қисқаси, Гулини топишимиз керак эди, чунки у Маликани топишнинг ягона калити эди.

-Алло, Тоҳир. Ишимиз нима бўлди?

-Эрталабдан бери телефони жавоб бермаётганди. Ҳозир зўрга тушдим. Битта мужик олиб “Қанақа Гули?! Бошқа жойга тушдинг укам, бошқа қилмагин бу рақамга” деб қўйиб қўйди. Шунга бошим қотиб қолган.

-Уйини билмайсанми?!

-Гулини уйини умримда кўрмаганман, фақат Ахмад Дониш тарафда туришини биламан. Бир-икки марта йўлни четида тушиб қолганди.

-Маликаям ўша ерда тураман деганди...

-Нима қиламиз унда?..

-Кечки пайт болаларни тўплагин. Иш бор.

-Қаерга борамиз, ўртоқ?

-Ахмад Донишга!.. Калит топилмаса кулфни қидирамиз..

Шу кунлари ишдан кейин деярли кечки соат 11 ларгача барча улфатлар Юнусободда

бўлдик. Биринчи мақсадимиз қизларни топиш, Маликага нима бўлганини аниқлаш бўлса, иккинчиси унинг ёрдамида Абдуллани бу аҳволга солган аблаҳларни ҳам топиш эди. Тоҳир айтган кўча атрофидаги кўп қаватли уйлардан Гули ва Маликаларни суриштиришни бошлагандик. Баҳонани қаранг, ҳеч ким нотўғри ҳаёлга бормасин деб суриштираётган одамнинг қариндошлари бу қизлардан бириникига совчиликка келгану, кейин қариндошлари уни қиз ҳақида маълумот тўплаб келиш учун юборишган.

Аммо лекин Юнусободда ким кўп экан, Гули ва Маликалар кўп экан. Бундан йигирма йил олдин ҳамма ота-оналар қизларига шу исмларни танлаганми, нима бало? Малика-ку майли, эшитган одам ё биламан, ё билмайман дейди. Гулини эса эшитган одам албатта Гулнорами, ёки Гулнозами, ёки Гулмирами, ёки ... бу ёғи одамни исмларни билиш бойлигига боғлиқ экан. Маҳалладаги бекорчилар учун ҳар биримиз ҳақиқий "гўшт" бўлдик кўйдик. Кимдир таниган Маликасини ёки Гулисини мақтар, кимдир ёмонлар, кимдир билмадим деб кетар эди.

Бир дунё Малика ва ундан ҳам кўп Гулилар топилди. Яна-чи, 80 фоизини сочи қоп-қора ва яна шунчасининг ёши ҳам 20 дан 25 лар атрофида эди, яъни айнан совчиларбоп, мақтовчиларни гаплари бўйича кўпчилигининг қоматлари келишган, 95 фоизи эса жуда чиройли қизлар экан!!! Қолган беш фоизи ҳам истараси иссиқ.. Олаа! Келган жойидан деб кўярдим. Шпионлик ишларини амалга оширганимизда бизлар энг кўп учратган жавоблардан:

- Бўй-бастлари келишган, доимо кулиб туради...
- Ўзи ёмон қиз эмас, шу фақат биласизми...(у ёғига пичирлаб давом этишарди)
- Отаси жудаям қаттиқ туради, уйнинг қизи...
- Уни кўчада юришини кўрсангиз эди, Астагфируллоҳ...
- Билмадик, бизлар яқинда кўчиб келганмиз (аслида бу одам ўша кўп қаватли уйни қурилишида ҳам шу ерда бўлган бўлса керак)...
- Битта маслаҳатим тиш-тирноғингиз билан ёпишинг, бўлмаса илиб кетишади...
- Сочини рангини билмайман, чунки ҳижобда юради. Кичкиналигида қорамидий?...
- Қўли гул қиз, маҳалланинг ҳамма келинлари унга кўйлак тиктиради...
- Вой пазандалигини айтмайсизми. Пиширган таомлари(тортлари) оғзингизда эриб кетади...
- Санлардан бошқаси топилмадими суриштирадиган? Амакилари ёки тоғалари йўқмиди?!..
- Оғайни, а так ёмон қизамас, маҳаллада уважать қилишади. Стоящий қиз!...
- Юрмагани қолмаган уни, квартални ярми танийди...
- Воой, ундан ҳам бошқа зўр қизлар бор домимизда (ўзларини қизлари бўлса керак)..
- Биласизми, уни онаси (отаси) уйғур (татар, ўрис ва ҳоказо)...
- Тагини суриштираётган бўлсангиз, водийдан(Хоразмдан, Бухородан...) келишган...
- Ие, сан ким бўласан мани синглимга?!!!!

Хуллас, қизлар кўп, энди бизни қийнайдиган ягона масала уларни ҳаммасини кўриб чиқиш керак эди, ораларидан бизларга керагини ажратиб олиш учун. Бу иш эса ўйлаганимиздан ҳам қийинроқ экан, уларни қачон келиб-кетишини билмаганингиздан кейин. Пойлашга энг қулай вақт эрталаб экан, кимдир ишига кетади, кимдир ўқишига, кимдир эса биз учун афсуски умуман уйдан чиқмайди. нечтасини пойлаб кўрдик ҳам, аммо ораларидан биз излаган Гули ҳам, Малика ҳам чиқмасди. Эҳ, қани энди сурати бўлганда эди, ишимиз шунчалик чигаллашмасди. Танийдиганлар ё топиларди, ё топилмасди, вақтни ҳам йўқотмасдик.

Милициядан ҳам наф чиқмасди, тўғрида, ҳеч ким зўрлаш ёки тажовуз ҳақида ариза бермаган бўлса. Абдуллани шу аҳволга солганларни излашаётганига ҳам етар эди. Унинг олдига боришни эса дўстларим билан бўлишиб олдик.

Беш киши қизларни қидирсак, биттамит Абдулладан хабар олиб кайтардик. Абдулланинг уйидаги қийин аҳвол сабаб бўлгани учун дори-дармонларини деярли ҳаммасини синфдошлар зиммамизга олгандик, тўғри, кариндошлари ҳам ёрдам бериб туришарди. Лекин улфатлар барибир мард эканини кўрсатишди, яхши дўст бошгаи кулфат тушганда билинар экан. Унинг аҳволи ҳам аста-секин яхшиланишни бошлади, лекин шунда ҳам бошидан қаттиқ лат еганди шекилли бир ўзига келар, бир ҳушини йўқотарди.

Шифокорларнинг айтишига кўра ҳали ҳам кўрсатма беришга тайёр эмасди, шунинг учун воқеанинг аслида қандай бўлганини билиш учун фақат кутишимиз кераклигини тушунтиришди. Бешинчи куни касалхонага борганимда юрак бағримни эзиб ташлаган бир ходиса рўй берди. Касалхонага бориш мани навбатим бўлмасада, бозордан майда-чуйда олдим, дориларни кўшиб касалхонага кириб келдим, соат чамаси кечки ўнлар эди. Фойеда ҳеч ким йўқ экан, фақатгина бир кишининг овози эшитилиб турганди, овозни дарров танидим – Абдулланинг отаси Шўҳрат ака ўзи билан ўзи гаплашиб ўтирибди. Гапиргандаям кўзидан тинмай ёш оқарди “Мани кечир болам, кечир аҳмоқ отангни”, мани кўриб дарров тўхтаб колди, дастрўмолчасини олиб юзини артдида алигимга салом олиб, туриб кетди...

...Аввалги Шўҳрат ака қандай одам эдия, ҳамма титраб турарди, исми ҳам ўзига мос эди. Маҳалламиз фаҳри бўлган раҳматлик Ҳожи отанинг яккаю ягона ўғли, бир пайтлар бокс бўйича катта ютуқларга эришган, ҳурмати жуда ҳам баланд бўлган - Шўҳрат ака. Боксдан кетганида ҳам, тренерлик ишини қилиб юрганида ҳам маҳалламизнинг обрўли кишиларидан эди. Ҳожи отанинг ўғли - ўша машҳур Шўҳрат ака мани орзуимдаги одам эди, отасиз ўсганим сабабли у кишидай отам бўлишини ич-ичимдан ҳоҳлар эдим. Ўғли билан манга бир ҳил қилиб олиб келган бокс қопини ҳовлимизга осиб берганларида ўзимни еттинчи осмонда ҳис қилгандим. Манга ўз фарзандидай меҳрибон эдилар, отам йўқлигини билдирмасликка ҳаракат қилардилар, тўғри бироз қаттиққўлроқ эдилар, лекин мандака болага айнан шундай устоз керак эди. Андишали одам эдилар, ёлғиз она гап-сўз бўлмасин деб ҳовлимизга кирмасликка ҳаракат қилардилар. Йиллар ўтиб, бизлар ҳам улғая бошладик, мактабни битириб, Абдулла иккимиз институтга кирганимизда биринчи бўлиб Шўҳрат ака табриклагандилар, хурсанд бўлганларидан иккаламизга бир хил қилиб костюм олиб бердилар...

Кейин ишлари юришмай ичкиликка берилдилар, борларини ҳам кўкка совуриб ташладилар, ичмаган кунлари бўлмасди. Опоқимлар заифа бўлганликлари учун уларга тенг кела олмадилар, қайтаришга ҳаракат қилиб роса уриндилар, лекин ҳар сафар бир пайтлар меҳрибон бўлган эрларидан калтак ейиш жонларига тегди шекилли, таслим бўлдилар. Шўҳрат ака эса борган сари оиласини боткоққа ботириб ташлаётганди. Уларга фақатгина Абдулла қаршилиқ қила оларди. Отаси бундай бўлганини тан олишни истамасди, намоз ўқишни бошлади, инсофларини сўрарди, олиб келган ароқларини тўкиб ташларди. Шундан кейин уч-тўрт кун кўзлари кўкариб юрсада, ўзини бахтли сезарди. Шўҳрат ака эса унга жиғига тегиш учун ароқни атайин “Обизамзам” деб атардилар, бошқаларга бу оддий гап бўлса, маҳалламизда намозхон сифатида обрў-эътиборли бўлишга улгурган Абдулла учун бу гап оғир ботарди. Баъзида бошқаларни, синфдошларни ичикликдан қайтарганида сармаст одамлар унга “Отангни ичмайдиган қилиб кўйсанг, биз ҳам ташлаймиз!” деб овозини ўчиришга ҳаракат қилардилар... Ҳозирги Шўҳрат акани кўрган одам уни танимасди, букчайиб қолган, қовоқлари ишиб кетган, эски кийимларни судраб юрадиган бўлиб қолган. Маҳаллада ҳам обрўси бир чақалик эмас, одамлар ошга ёки тўйга айтиб келишса, фақат Абдуллани таклиф қилиб кетишади. Абдулла эса ич-ичидан эзилади. Унинг топгани рўзғорга аранг етади, ота-онасини кийинтиришга эса пулни қайданам олсин. Қисқаси, илгари Абдуллани Шўҳрат аканинг ўғли деб қақирган одамлар энди Шўҳрат акани Абдулланинг отаси деб қақиршарди...

Касалхонадан уйга йўл олдим. Ҳар куни уйга келганимда онамлар ҳар доимгидек жойнамоз устида ўтирган бўлардилар. Келганимни билгач, кўнгиллари тинчиб, кейин ухлашга кириб кетардилар. Ман эса хонамда Маликани ўйлаб ётардим. Нима қилаётган экан? Тинчмикин, омонмикин? У ҳам мани ўйлаётганмикин? Йўғ-е, соғлом юрган бўлса ўйламаётгандур ҳам. Қайси қиз бирданига ўғил болани севиб қолади, улар аввалига бизларни ўрганишадик, кейин дўст бўлиш-бўлмаслигимизни белгилашади, кейин агар насиб қилса ва бахтимиз кулиб қолса севиб қолишлари ҳам мумкин. Бу ҳам муаммо! Айниқса, ҳозирги замон қизлари, уларнинг ичида мухаббатни молу-дунёдан, зебу-зийнатдан, обрўю-эътибордан юқори кўядиганлар бормикин? Савол кетидан савол қайнаб чиқарди, жавобсиз саволлар. Бу ҳаётда қанчадан-қанча саволлармиз жавобсиз қолиб кетадия. Ман ҳам Маликанинг туйғуларини билолмасдан армонда ўтиб кетсам керак... Малика! Нимага ўша куни кетиб қолдингиз? Бироз кутсангиз бўлардику. Мани ёқтириб қолганизда балки кутармидингиз...

*Боғ қўйнида икки дарахт
Бир-бирига интизор
Сен бир дарахт, мен бир дарахт
Йиғлаб-йиғлаб ўтдик ёр...*

...Битта дарахт бу ерда мани хонамда чўзили-иб ётибди, хаёл сури-иб, иккинчи дарахт эса қаердалигини ҳеч ким билмайди...

Қаерда бўлса ҳам, нима бўлганда ҳам, унга ёқаманми-ёқмайманми, барибир уни соғингандим. Унинг кулишларини, ҳазилларини, қора сочларини, ёқутдек кўзларини, атирининг ҳидини... Ҳа, чин дилдан соғингандим. Инсон ўзи бир ажойиб бўларкан, бор йўғи уч-тўрт соат гаплашган кишисига шунчалик боғланиб қолиши мумкинлигини шунда тушуниб етдим. Қизиф-а, шу оз вақт ичида кимдир бизга энг яқин инсон бўлиб қолади, йиллар давомида эса бизга меҳрини бериб келган, доимо ёнимизда турган аслида айнан ўша - бизга энг яқин инсон бўлганларни эса эътиборсиз қолдирамиз...

Онанинг кўнгли болада, боланинг кўнгли эса...Онамлар мани кечикишларим давом этавергач, яна мазалари бўлмай қолди ва бир хафтадан кейин касалхонага ёткизишга мажбур бўлдим..

- 3. Бедорлик -

...Онажоним, онажонгинам! Сизни қийнашим учун келтирганмидингиз бу дунёга...

Мана уч кундирки, касалхонадаман. Кечалари икки-уч соатгина мизғиб оламан холос. Онамнинг бу галги юрак ҳуружлари кучли бўлган экан. Шифокорлар уларга бошка сиқилиш мумкинмаслигини айтишди, дориларни энг кучлиларини беришяпти, укол ва капельницалардан қўллари кўкариб кетган, ранглари бир ҳол...

Ҳаммасини йиғиштириб қўйсаммикин деб ўйладим. Юнусободдаги Шерлок Холмслик ҳам тўхтаб қолди. Йигитларни ҳам манга ўхшаб тарвузлари қўлтиқларидан тушган шекилли, бор-йўғи икки марта боришибди холос. Барибир натижаси бўлмагандан кейин, нима кераги бор вақтни бекорга сарфлашни, балки тақдирим шундайдир, балки ўша куни Маликани биринчи ва охириги марта кўргандурман.

Нима бўлса ҳам, уни кейинчалик кўрмасам ҳам, соғ эканлигини, зарар кўрмаганлигини билсайдим, шунинг ўзи кифоя бўларди. Майли муҳаббат азобида куйсам ҳам, жавобсиз севги азобига дучор бўлсам ҳам, бу дунёдан ёлғиз ўтсам ҳам фақатгина сиз омон бўлсангиз дунёда энг бахтли инсон бўлардим. Ҳа, борган сари хаёлларим Мажнунларникига ўхшаб кетяпти. Ўзи одамзот севиб қолса, турли хил шеърларни ёзишни бошлайдимией, новеллалар, поэмалар... Эҳ-ҳе! Бу севги деганлари шунақа бўларканда.

Илгари учрашиб юрган қизларимни бирортаси ҳам бунчалик ёқмаганди. Бирининг қулоғи ёқмасди, бирининг юриши, бирининг эса кулиши... Ёки улар билан ҳам Маликадек уч-тўрт соатгина таниш бўлиб, кейин йўқотганимда уларга ҳам шу каби ошиқ бўлиб қолармидим. Камчиликларини кўриб улгурмаган бўлармидим...

...Тоҳирнинг воқеаси эсимга тушиб кетди. У ҳам бир пайтлар (ҳозир ҳам қолиб кетмаган бу одатлари) қизларни тез-тез алмаштириб турарди. Жуда кўплари билан юриб қўйган "асл" йигит эди. Бир куни Чорвоққа чиққанимизда манга дардини тўкиб сочганди. Обдон қотиб қолган Тоҳир ўзининг қитимир гапларини бошлаганида жаҳлим чиқиб сўрагандим:

- Манга қара, Тоҳир! Ўзи сан ҳам мундоқ жиддийроқ гаплаша оласанми? Нуқул бировнинг устидан қотиб ўтирасан. Саниям қийнайдиган дард борми ўзи?

- Эҳх, дўстим..., - унинг оҳангидан билдимки, ҳозир кўнгил йиғиси бошланади.

- Биласанми, қанчалик бахтсизлигимни, мана ман доим "мани хотиним мани чизган чизиғимдан чиқмайди, ман хотинимни маҳкам ушлаганман" деб кериламан-а?..

- Ҳа, бўлиб туради..

- Аслида эса бу жуда кийин масала экан. Уйланмасимдан олдин роса қизлар билан юрганман. Биласан то униси ёқмасди, то буниси ёқмасди, хуллас, ҳаммасидан айб топиб, тўғри тушунтирворардим. Битта қиз бор эди, Гуля деган, мани жуда севарди, манга эса ундан фақат битта нарса керак эди. Тўйиб бўлгач, бурнидаги нуқсонини юзига солдимда, дам бериб юбордим. Бошқаси бор эди, Наргиза дегани, букчайиброк юриши ёқмаганди, унга ҳам хайр дегандим. Учунчисини юзидаги катта ҳоли, тўртинчисини хадеб "савил" деб гапириши, бешинчисини рашкчилиги, олтинчисини шаллақилиги ёқмаганди. Биласанми, мани Зухрамда шу камчиликлару ҳислатларнинг ҳаммаси мужассам бўлган. Тўйдан олдин яхши эътибор бермаганман шекилли, бурнининг бироз қийшайган ери бор, букчайиброк юради. "Савил"- уни энг ширин ишлатадиган сўзи, дарахтга ҳам рашк қилиб, шунақанги шаллақилик қиладики, ота-онам ҳам шу сабабдан алоҳида чиқариб юборган бизларни, бошқа келинлар айнимасин деб. Қайтар дунё деганига ишонганимнинг энг катта далили эса биринчи кечамизда маълум бўлган. Ёлғиз қолганимизда курагига кўзим тушиб қолган, қарасам бутун курагида катта холга ўхшаш доғи бор экан. Биламан, оғайниларга ҳам бунақа нарсаларни гапирилмайди. Санга мисол сифатида айтдим, тагин нотўғри ҳаёлга бориб юрма. Лекин, барибир севаман Зухрамни, хиёнат қиламану севаман. Хиёнат қилишимга эса ўзи мажбур қилади, аччиқ тиллари билан...

Тоҳирнинг ўша айтган гапларидан этим жимирлаб кетган эди. Манда ҳам шундай бўлса-я? Худо сақласин. Ман Тоҳирга ўхшаб жааа кўп қиз билан юрмаганманку ахир, яна ким билади...

Ҳаёлимни телефоним бузиб юборди. Бу Тоҳир эди. Кимни эсласанг кулоғи кўринади? А, лаббай? У Абдуллани палатага кўчиришганини ва уни гапира бошлаганини, бундан бошқа яна иккита зўр янгилик борлигини айтди.

- Имконият топсанг етиб кел, йигитлар ҳам шу ерда.

- Онамни ташлаб кетолмасам керак, ҳозир холам келмоқчи эдилар. Балки улар қараб турарлар вақтинча. Ҳа-я, қолган иккита янгилигинг нимади, айтсангчи?

- Бу сюрприз, манимча яхши сюрприз... Тезроқ кел гаплашамиз, битта "оқ чой" сандан. Уфф! Секинроқ гапирсам бўларкан, ҳозир Абдулла эшитиб қолса, бошлайди чуқур-чуқур нафас олиб даъватини...

Тоҳирни бу феълени гўрда ҳам тузатиш қийин бўлса керак, оғайниси салкам нариги дунёдан қайтиб келдию, бу бўлса "чуқур-чуқур нафас олиб даъватини бошлайди"миш, одам бўлмайсан, сан!!

Чамаси йигирма дақиқалардан кейин холамлар келиб қолдилар. Улар билан кўришиб бўлиб онамга юзландим:

-Абдулланинг аҳволи яхшиланибди онажон. Палатага кўчиришганмиш. Болалар чақирешяпти, нима дейсиз?

-Майли бориб келақол болам. Холанг ўтириб туради унгача...

-Яхшимисиз ишқилиб. Бу аҳволда ташлаб кетолмасам керак..

-Яхшиман болам, Аллоҳ рози бўлсин. Ўзингга ўхшаган меҳрибон фарзандлар берсин. Борақол, оғайниларинг кутиб қолишгандур. Мани эса холанг билан маслаҳатлашадиган ишим бор..

-Ман ҳам билсам бўладими?..

-Уят бўдет!- холам аралашдилар, - борақол дедиларку, ман қараб тураман.

Машинани қиздиришга эриниб, таксида кетишга ниятида катта кўчага чиқдим. Машинада кетаётиб онамларнинг "Аллоҳ рози бўлсин болам. Ўзингга ўхшаган меҳрибон фарзандлар берсин" деганларини эслаб кулдим. Анчадан бери бунақа дуо олмагандим онамдан, ёки айтган бўлсалар ҳам эътибор бермаганманми?..

Шу пайт кўзим ёнимизда кетаётган маршрутка ичидаги бир қизга тушиб колди. Ҳижоб ўраган, фариштадек чиройли қиз экан. Фаришта қанақа бўлишини қайдан билақолдим.. У ҳам манн томонга бир-икки қаради. Такси то олдинга чиқиб кетар, то орқада қолиб кетарди. Лекин хар гал маршрутка билан тенглашганимизда, кўзим яна ўша қизга тушарди. Жилмайдим, у ҳам жилмайди. Нимагадир унга қараганимда хаёлимдан факатгина яхши, самимий бўлган фикрлар ўтарди. Бошқа модница қизларга қараганимда фикру-хаёл ҳам...

Стоп! Холажоним айтганидек "Уят бўдет!". Нимагадир шу ҳижобли қизни кўрганимда миямга бир нарса уриб колди: "Қанийди мани хотиним ҳам ҳижоб ўраган гўзал бир қиз бўлса..". Хаёлим ўзимга ғалати туюлиб кетди. Ман юрган қизлар ҳаётда рўмол ўрамаса керагов, қишдаям прическаси бузилиб кетмасин деб сочини ёйиб юришадия.

Маршрутка светофорда яна тенглашди. Шу пайт ҳалиги қизнинг рўмоли четидан бир тутам сочи кўриниб қолганини кўриб қолдим. Абдулла айтиб берганди, Пайғамбаримизнинг қайсидур аёлларининг (исмини эслолмайман) бир тола сочлари кўриниб қолганида Жаброил уларнинг уйларига кирмаган эканлар деб. Ман ҳам ақллилик қилиб қизга қарадимда қўлимда худди сочимни рўмол остига беркитгандек ишора килдим. Ҳижобли қиз дарров юзини пайпаслади, сочини тезда рўмоли остига беркитиб, қизариб кетди ва бошка ман тарафга қарамади. Уялтирвордим шекилли, мандан ҳам туппа-тузук даъватчи чиқаркан-а деб ўзимни мақтаб ҳам кўйдим.

Абдуллани олдига кириб келганимда у ухлаб қолган экан. Аҳволини кўриб юрагим эзилиб кетди.

Тоҳир эса дарров суюнчи берасанми деб туриб олди..

- Аввал айт, нима гап?

- Анови аблаҳларни биттаси қўлга тушибди!

- Йўғ-е, ростданми? Худога шукур! Қанақа қилиб топишибди?

- Аноним қўнгироқ бўлганмуш милицияга. Ҳозир қолганларини ҳам қидиришаяпти. Исмларини ҳам билишаркан.

- Неча киши экан?

- Тўртта. Аблахлар тўртга бир чиқишибди..

- Иккинчи сюрприздинг нима ?

- Манави гулларни кўряпсанми?

- Ҳа, нима қилибди уларга?

- Бугун эрталаб битта қиз ҳамширадан бериб юборган экан!

- Йўғ-е, ким экан у?

- Ўзинг ким деб ўйлайсан. Аноним қўнгироқ! Аноним гуллар!

- Наҳотки Малика?!..

Ўша куни эрталабдан участкавойга бир қиз қўнгироқ қилиб, мактаб олдида бўлган воқеаларда ким қатнашганини билишини айтибди. Бир рус йигитининг уй адресини берган, ва уша йигит шериклари билан уни зўрлашга ҳаракат қилганини, бир ўзбек йигит аралашганида эса уни шавқатсизларча уришгани ҳақида гапирибди. У қиздан кейин нима бўлгани ҳақида сўралганда у қўрққанидан қочиб кетганини айтган. Участкавой қизнинг исмини қиззиққанида эса гўшакни қўйиб қўйган.

Қиз айтган манзил бўйича тезкор гуруҳ юборилиб, йигитни уйдан олиб келишибди ва сўроқ қилишибди. Бошида ўз айбини тан олмасдан оёғини тираб ўтираверибди, нималар ҳақида гапирилаётганини тушунмаяпман деб ўзини жинниликка солибди. Терговчиларнинг бирини қўли бироз қичиброк турган эканми ёки уйда хотини билан урушиб чиқиб кетганми, билмадим, йигитга бир-икки муштини кучини кўрсатган экан. Бунака муолажадан кейин йигит чидолмасдан қолган шерикларини ҳам сотиб берибди.

Уч кун ичида яна иккитасини топиб келишди, уларнинг ҳаммаси гиёҳвандлик билан шуғулланишаркан, фақатгина биттасини ҳеч қаердан топа олишмади. Шерикларининг айтиши бўйича уларнинг ичидаги ёши энг каттаси ҳам, қамалиб чиққани ҳам, барча нарсага сабабчи бўлган ҳам айнан шу тўртинчи шериклари экан. Ҳибс исини сезган шекилли умуман дом-дараксиз йўқолиб кетган..

Милицияга хабар қилган ва касалхонага гул юборган қиз айнан Малика эканлигига ҳеч қайсимизда шубҳа йўқ эди. Унинг эсон-омонлигидан хурсанд бўлган ҳолда излашларимизни тўхтатишга қарор қилдик, чунки ўзи ҳақида яна хабар беради деб ишонгандик, лекин у пайдо бўлишга ҳеч ҳам шошилмас эди...

Абдулланинг аҳволи ҳам анча яхшилаша бошлади. У энди бемалол туриб ўтирар, ўзи овқат ея оларди. Ундан биз воқеалар аслида қандай бўлганини билиб олдик:

- Ўша куни Саидни машинасида маҳаллани айланиб чиқмаган жойим қолмади. Кейин қўшни маҳаллага ҳам кириб кўрсаммикин деб мактабни олдидан ўтиб кетаётганимда қоронғуликда шарпаларни сезиб колдим. Тушаётганимда санга телефон қилгандим. Яқинроқ борсам иккитаси бир қизни зўрлашга уринаётган экан. Малика деб чақирганимда "Акажон, ёрдам беринг!" деб бақириб юборди. Муштлашиб кетдим, биттасини ағдарганимни биламан ёнимдан кимдир оёғимга пичоқ тикиб олди, ўзимни тутолмай йиқилдим, улар кўпчилик экан. Оёқ остида қолиб кетдим... У ёғини эслолмайман, фақатгина касалхонага олиб кетишаётганида бир нималар деб алаҳсираганимни биламан...

- "Малика... Малика...!" деган экансан,- давом эттириб кетди Тоҳир-қитимир, - сани туппа-тузук бола деб юрсак қизболани отини айтиб алаҳсираб юрибсанми? Хафа бўлмагин-у, "Ооо! Малика!!.."

- Тоҳир, ўзи сандан хафа бўлган одам ахлоқ бўларкан, сани касалинг бедаво бўлса керак, - маники тутиб кетди, - ўзи зўрға ўтирибдику, ҳазилингни қара. Ҳечам жиддий бўлмайсанда!

Шу сўзларни ичимда пайдо бўла бошлаган бир ғалати ҳиссиёт таъсирида гапирганимни билиб турардим, тўғрироғи бу ҳиссиёт Абдулла ётоғининг бошида турган ўша бир даста гулни кўрганимда бошланган эди. Бу - шу пайтгача манга нотаниш бўлган, қанчадан-қанча одамларни ичига ғулғула соладиган, оиласининг тинчлигини бузадиган, одамларнинг орасини мустаҳкамлаш ўрнига кўпинча бузилишига олиб борадиган рашк туйғуси эди!!.. Ооо, бу рашк дегани ҳали анчагача қонимни ичишини билганимда эди...

Онамларнинг ҳам ҳоллари яхшилаша бошлади. Ман эса икки касалхона ўртасида серқатнов бўлиб қолдим. Орасида ишхонамга ҳам бирров кириб, бир-икки соатда ишларимни битириб олардимда, уйга кетардим. У ерда Абдулланинг онасидан унга иссиқ овқатни олиб, ёнига қўшиб бозор қилиб яна касалхонага йўл олардим. У ердан чиқиб эса ўз онамларни олдиларига борардим ва кечгача ёнларида ўтирардим. Шунгача бориб тақалдики, Абдуллани олдига нарса олиб кетаётганимда адашиб онамлар ётган касалхонага борибман.

Ҳаёл жонивор ўзини занжирлари билан тамоман боғлаб олган экан, қаерга кетаётганлигимни ҳам ажратолмай қолибман. Ҳаммаси уйқунинг камлигидан бўлса керак деб ўйладим, чунки ҳалигача уйқуга тўймасдим. Дам олишга имконият бироз кўпайган бўлса ҳам, ҳаёллар ва ўша мани телбага айлантира бошлаган рашк уйқумни қочириб юборганди.

Наҳотки Малика Абдуллани севиб қолган бўлса? Наҳотки мани кўришни истамаса? Эҳ, қайданам истасин, унинг ўрнида бошқа қиз бўлганида ҳам ўзини бегона маҳаллада машинасида ташлаб кетган йигитни эмас, жонини, номусини сақлаб қолган бошқа инсонни севиб қоларди...

Боғ қўйнида икки дарахт,

Бир-бирига интизор...

Бир неча кун олдин ўзимни бу дарахтларнинг бири деб ҳисоблардим, энди-чи?...

Абдулланинг палатасига юбориладиган гуллар сони кўпайди. Ҳар гал каттароқ, чиройлироқ гулдасталар олиб кела бошлашди. Ҳар гал кимдан келаётганини ҳеч ким билмас, тўғрироғи ҳамма у қизни Малика деб таҳмин қиларди. Бир куни гулларга қўшиб юмшоққина айиқча юборилганидан кейин чидолмадим. Кечқурунлари манга уйқу бермаётган туйғулар ҳақида Абдулла билан гаплашишга қарор қилдим. Лекин кимни кимдан рашк қилаётганимни айтгим келмади, саволни айлантириб сўрай бошладим.

- Оғайни, бир марта этган эдинг ҳақиқий эркак киши рашкчи бўлади, яъни даюс бўлмайди деб, эслайсанми?

- Эслайман, нимага сўраяпсан?

- Батафсилроқ тушунтириб беролмайсанми? - унинг Маликага бўлган туйғусини билиш мақсадида гапни чўздим

- Ҳақиқий мусулмон киши ўз оила аҳлини, аёлини, онасини, синглисини, қизини албатта қизғаниши керак. Бу табиий нарса, Исломда ҳам даюслик қаттиқ қораланган.

- Агар уйланмаган бўлса-чи, ҳалиги, ну тушундинг деб ўйлайман..

- Э-э, биродар! Тушунаман, юрагингдан уриб қолдимми? Ким экан у малика?...- дедида жим бўлиб қолди. Ўзи тушунди шекилли.

- Биттасида.., - деб индамай қўя қолдим.

Ичимда эса мани устимдан куляптими деб ўйлаётгандим. "Ким экан у малика(Малика!)" деганини эслаб, ичимдан қайнаб кетдим.

Онамларнинг олдиларида ўтирганимда ҳам, кейин уйга келиб хонамда ётганимда ҳам

Абдулланинг бу гапини эсласам, жаҳлим чиқиб кетаверди. Ҳаёлларим билан курашиб ётганимда ўзимга бир савол бердим:

- Тўхтачи, Саид. Сан ўзи кимни кимдан рашк қилаяпсан? Сани деб шу аҳволга тушган дўстингдан севиб қолган қизингними? У қиз санга ким ўзи, нима ҳаққинг бор унда? Номусини сақлаб колган ҳалоскорига нисбатан илик ҳиссиётлари бўлиши мумкин эмасми? Нима, хўжайинмидинг унга?...

Қани энди Маликани топсаму, масалани кўндаланг қўйиб ҳал қила олсам. Унинг жавоби қандай бўларкин?..

Уфф!

Кунлар гўёки сақичга ўхшаб чўзила бошлади.

Абдулланинг олдига боришим камаймасада, барибир ўша кундаги суҳбатдан кейин бироз хоҳламасдан боргандек бўлардим.

Касалхонадан чиқишига ҳаммамиз йиғилдик, дўстларим билан яхшилаб таййёргарчилик кўргандик, маҳалладагилар ва қариндош-уруғлари Абдулланинг эсон-омон тузалиб кетганлиги сабабли уйда йиғилишган, шу куннинг ўзида уйда худойи бўладиган бўлди.

Бир кун олдин йигитлар билан бирга маҳалламиздаги Учқун қассобни олдикда Паркентнинг мол бозоридан битта қўй олиб келдик.

Қўй сўйилганидан кейин, бир қисмини худойига олиб қўйилиб, колганини маҳалладаги баъзи қийналган қўшниларга тарқатилди...

Касалхонада ҳаммадан олдин синфдошлар йиғилиб олдик.

Шуҳрат акани кўриб эса оғзимиз очилиб колди. Эгнида янги палто, костюм-шим, оёқларида янги ботинкалари ярақлаб турибди. Соқоллари олинган, ўзларидан мушки-анбар ҳиди таралиб турарди, бошларида духоба дўппи, қўлларида тасбиҳ!...

Йигитлар билан бир-биримизга қараб қўямиз.

Наҳотки ман ёшлигимда ҳавас билан қарайдиган ўша Шуҳрат ака қайтиб келган бўлса? Ҳа! У қайтиб келганди, қайтганда ҳам аввалги Шуҳрат акадан ҳам афзалроқ бўлиб қайтганди.

Абдулла отасига нигоҳи тушиб, кўзлари намланди. Отаси ўғлини бағрига босиб айтган гапларини эсласам ҳали-ҳамон юракларим эзилиб кетади:

- Энди ҳаётимиз бошқача бўлади ўғлим, фақат мани кечиролсанг бўлгани, Аллоҳ розилиги учун...

Қани энди мани отам ҳам бир куни ёнимга келсаю...

Ўзимни зўрға тутиб турдим.

- Алҳамдуллилаҳ!, - Абдулла шуни айта олди холос.

Бошқа индамади, кўзидан яна ёш оқиб кетишини хоҳламади шекилли.

Абдуллани йиғлаганини ҳечам эслолмайман. Ҳаттоки мактабда футбол ўйнаб қўлини синдириб олганда ҳам йиғламаганди. "Ўғилбола йиғламайди!" – унинг шиори эди.

Ичида йиғилиб ётган эканда, бир неча йилдан бери отаси оиласини қанчалик азоблаганини гувоҳи сифатида буни аниқ билардим.

Касалхонадан чиқиб кетамиз деб турганимизда бизларни яна бита сюрприз кутиб турган экан. Битта қоп-қора 600-мерс келиб тўхтади, ичидан ҳайдовчиси тушиб, Абдуллани уйига олиб бориб қўйишга келганини айтди.

Ҳамма ҳайрон! Туғруқхонадан машинада олиб чиқиб кетишганини гувоҳи бўлганмиз-у, лекин бунақасини биринчи марта кўришимиз эди. Ким юборган экан деб иккиланиб турганимизда машинанинг орқа ўриндиғига кўзимиз тушдию ҳаммаси равшан бўлди. Ичида

жудаям катта, ҳа бунақасини кўрмаганман, оқ атиргуллардан ясалган гулдаста ётган эди. Унга бириктирилган хатни олиб ўқигач, Абдулланинг юзига табассум югурди.

Ман бўлсам ичимдан ёнар эдим, бир томондан дўстим учун хурсанд бўлсам, иккинчи томондан унга ким бунчалик эътибор қилаётганини сезардим ва ўзимнинг биринчи мухаббатим кўлимдан чиқиб кетаётганини тушунардим.

- Хатда нима деб ёзилган экан? Айтақол энди, ичидан пишган., - Тоҳир мандан ҳам кўпроқ қизиқиб кетаётган экан.

У хатни бизга узатди. Тоҳирнинг кўлидан қандай қилиб юлиб олганимни билмайман. Ичини очиб қарашга ўзимда зўрга куч топдим.

“Аллоҳ рози бўлсин сиздан...”

Сизни доим ўз паноҳида асрасин...”

Ичида бошка ёзув йўқ эди, на имзо, ва на бошка тилаклар. Тўғриси айтсам, ичида “Малика” деган имзони кўраманми деб роса сиқилгандим, лекин бу гал ҳам у ўзини ошкор қилишга шошилмаганди.

Абдуллани мажбурлаб машинага ўтказишди. Аввалига ҳоҳламади, Шуҳрат ака қўймади:

- Санга миннатдорчилик билдиришяпти, бунинг ёмон тарафи йўқ. Агар ўтирмаганигни билиб қолишса хафа бўлишадия..

Унинг гапига ўғли қизариб кетди, ҳаммамиз кулиб юбордик.

Машинага Тоҳир билан чиқишди, мани эса ўтиргим келмади, чунки гулларга кўзим тушса, қоним қайнашини билардим.

Шунда ҳам ўзимни ичимдан нималар ўтаётганини билдирмасликка ҳаракат килардим. Шуҳрат акани ва яна иккита болани машинага олдимда уйга кетма-кетлашиб равона бўлдик.

Уйининг олдида қариндошлари кутиб олишди, ҳамма хурсанд эди. Кўрганинг шу бўлсин деб маҳалланинг холажонлари елкасига қоқиб қўйишар, ҳамма кўлини дуога очарди.

“Мерседес” ўрнидан кўзголиб кетганида эса, кимдир “Қаранглар!” деб қолди. Унинг ўрнида зарқоғозга бант килиб ўралган телевизор қутиси турганди.

Ўйў!,- йигитлар қийқириб юборишди... Ман эса яна кечаларим бедор ўтишини тушуниб етдим...

Уч кундан кейин онамларга ҳам рухсат беришди.

Абдуллага берилган гулларида таъсирланиб кетдимми билмадим, келишларига хоналарини гулларга тўлдириб ташладим, торт буюртирдим. Чорсуга тушиб диний китоблардан бир қанчасини сотиб олдим, чунки онамлар намоздан кейин жойнамоз устида китоб ўқиб ўтиришни яхши кўрардилар. Янги жойнамоз, мушки-анбар, тасбиҳлар, мисвок, бир нечта рангбаранг матолдардан рўмоллар... Эҳ-ҳе, чиқишларига янги сарпо қилгандек бўлдим. Энди буёғига онамларни кўнгилларини оламан деб ният қилдим.

Лекин шунда ҳам кўнглим тўлмади нимагадир, шу барибир нимадир етишмаётгандек эди. Оғайниларни чақириб ҳовлини сарамжон қилдик. Кузда қаттиқ шамол бўлганида ўригимизнинг иккита катта-катта шоҳи синиб тушган эди. Онам нуқул арралаб, тахлаб кўйсангчи деяверардилар. Ман бўлса ёмғир ёғаётганини баҳона қилардим, кейин қиш бошланиб яна қолиб кетганди. Ҳақиқатда ҳам “Қолган ишга қор ёғади” бўлганди! Хуллас, ўша шохларни ҳам бир ёқлик қилдик, ҳаммаёқ топ-тоза, онам айтганларидек “чин-чақирдек” бўлди.

Онам уйга қайтганларида хоналарига кириб, битта йиғлаб олдилар, дуо қилдилар. Хурсандликларини ичларига сиғдирилмасдилар, олиб келган китобларим тахланган янги жавонни очиб китобларни бирма-бир кўриб чиқардилар, олиб берган рўмолларимни галма-

галдан ўраб кўриб, дуо қилганлари-қилган эди. Энг ёқтирганлари эса китоб тагига кўйиладиган кўлда ишланган йиғиладиган лавҳ эди.

Шу кунларда онамларни кузатар эканман гўёки янги ўйинчоқлар олиб қувонган ёш боладай эдилар, юзларидан табассум тушмасди, келган мехмонларга-ю, кўни-кўшниларга мани олиб келган нарсаларимни мақтаб кўрсатардилар. Маҳалладагиларни ҳам манга муносабати ўзгара бошлагандек эди. Илгари саломимга зўрга алик оладиган қўшниларимиз, илиқдан-илиқ кўришадиган бўлиб қолишди.

Кўшнимиз Рухсора опоқим билан бир куни гаплашганимда насихат қилдилар:

- Саиджон, болам. Онангни хурсанд қилаяпсан, Аллоҳ сани хурсанд қилсин. Энди уларни асло ранжитмагин болам. Ўзи сани катта қиламан, оёққа тургизаман деб оз мунча машаққатларни бошидан кечирмади. Барчасига сабр-тоқат билан эришди. Хозир уларни хурсанд қилиб юрибсан, бунга жуда хурсандман, фақат сандан илтимос айнамагин. Улар энди сиқилсалар юраклари кўтаролмай қолиши мумкин, дўхтирлар ҳам айтгандир. Буёгига ёш бўлмайсан, энди уйланишни ҳаракатини ҳам қилгин. Уларнинг дардлари ёлғиз ўтиришдан, уйларига келин келса, набиралари чуғурлашиб юришса дардлари ҳам унутилиб кетади...

Уларнинг гапларида жон бор эди. Тезроқ Маликани қидириб топаманда, унинг Абдуллага нисбатан бўлган муносабатини билгач, ҳаракатимни бошлайман. Агар чиндан ҳам севиб қолган бўлса, қаршилиқ қилмайман, кейинчалик манга қийин бўлиши аниқ, лекин суймаганга суйкалма бўлиб қолмаслиги учун уларнинг ўртасида тўғанок бўлмайман.

Агар севиб қолмаган бўлсачи ва фақатгина миннатдорчилик билдириш учун шундай совга-саломлар қилаётган бўлсачи? Унда, урра! Ва яна бир марта урра бўлади! Дўппимни осмонга отаманда, уни мухаббатини қозонишга сидқидилдан ҳаракат қиламан ва уни бошка йўқотмайман.

Тўйлар қиламиз, кичкина-кичкина Саиджонлар ва Маликахонларни ўстириб катта қиламиз. Уларнинг тўйларини, набираларнинг бешик тўйларини ўтказамиз. Қариганимизда эса мазза қилиб чолу-кампир санаторийма-санаторий юриб дам оламиз... Ээ, хомхаёлсан-да Саид, хомхаёлсан...

Афандини бир воқеаси эсимга тушди. Кўчадан тухум топиб олиб, йўлда кетаётганида хаёл сура бошлабди:

“Мана ҳозир бу тухумни олиб бораманда, қўшнини катагига товуқ остига ташлаб қўяман. Ёриб чиққанидан кейин, уйимга битта катак қураман, ёнига яна битта жужани қўшиб қўйиб кўпайтираман. Кейин товуқларим кўпайгандан кейин уларни сотиб битта қўй, битта қўчкор оламан. Уларни ҳам кўпайтираман, яхшилаб боқиб бозорда сотаманда, пулига бузоқ оламан. Уни обдон семиртириб, сотилган пулига сонини иккита, кейин бешта қиламан. Қарабсизки машинага ҳам пул йиғилиб қолади. Машина олганда ҳам “Нексия” оламан! Ҳаммани кўзини ўйнатиб хайдаб юраман..”

Шу пайт биттасига урилиб кетиб, қўлидаги тухум ерга тушибдию чақилиб кетибди. Афанди ҳалиги одамнинг ёқасидан олиб “Қани, “Нексия”ни калитини чўзингчи!” деган экан...

Ҳаёлларимга берилиб ётганимда телефоним ўзини яна эслатди.

Фақат бу гал Юлдузхоннинг овози билан эмас, Хожибой Тожибоевнинг овози билан: “Тур ўрнингдан!! Падарингга лаънат! Соат ўн бўлди, ётишингни кара молга ўхшаб...”. Бу дегани хабар келди дегани.

Қарасам, қитимирхўжа Тоҳирвойдан расми хабар. Нимаям жўнатарди, яна бўйдоқлигимга жиғимга тегиш учун ярим-ялангоч қизларни расмини юборгандурда. Очиб қарасам... Яшавор Тоҳирвой! Яшавор!!!

Телефондан манга Малика жилмайиб турарди!...

Қайтиб унга телефон қилганимда “Аппарат ўчирилган... аппарат ўчирилган... аппарат..” деган жавобни эшитавердим. Жаҳл қилиб “Аппарат ўчирилган, эгаси ўлдирилган!!!” деб юборибман.

Соат эса - 2.36. Қаердан олган экана расмини? Нимага телефонини ўчириб қўйди, атайлаб мани сабримни синаяпти, собака! Унга телефон қилиб чарчаб кетдим. Наҳотки Малика топилган бўлса? Нимага Тоҳир у билан гаплашган бўлса манга айтмади?

Нима?.. Қачон?.. Қаерда? Кўзимга ўша кўрсатувдаги бойўғли кўрина бошлади. Яна мани асабимни синаяпти бу Тоҳир-қитимир!

Ўйлаб ётиб миямга битта фикр келиб қолди. Абдулла! Унга кўрсатишим керак Маликани расмини. Ўшанда биламан аниғини. Лекин эрталабгача кутмасам бўлмайди, агар ҳозир эшигини тақиллатсам ота-онаси мани олдига солиб хайдаши тайин, яна бир балони бошляпсанми деб.

Телефонимни қучоқлаб, ширин ҳаёлларга чўмилиб ухлаб қолибман.

Эрталаб туриб, ховлига чихсам онамлар нон ёпаётган эканлар.

- Вой онажоней, ҳа айтсангиз Кўкчадан олиб келардим кайноққинасидан, машина бўлса бор.

- Кўкчани нони бошқа, тандиримизнинг нони бошқа. Ҳамма жойнинг ўзига яраша файзи бор. Ўзинг айтасан-ку Самарқанднинг нонини Тошкентда ёпаман деб ҳаракат қилишганда ўхшамабди деб. Бу тандирда эса раҳматли буving – мани қайнонам ҳам нон ёпганлар, кейин манга ўргатгандилар. Анчадан бери нон ёпаман деб юргандим, атрофларини темир-терсақларингдан тозалаб қўйганингни кўриб, завқим келиб кетди.

Чой ичиб бўлиб, Абдулланикига чиқдим.

Ҳол-аҳвол сўраб бўлгач, ўзимни босиб олиб ҳовлиқмасдан гап бошладим:

- Эсингдами, касалхонада битта қиз ҳақида гапирган эдим?

- Ҳа, эслайман. Нимаиди?

- Мана ўша қиз,- телефонни унга узатдим.

Абдулла расмни кўраётганида ичимда нималар кечганини таърифлаш қийин. Бироз қараб туриб гапни давом эттирди:

- Санга мос келаркан. Яхши оиладанми?

- Нима? Сан уни танитайсанми?!

- Йўқ, биринчи марта кўриб туришим.

- Алдама!

- Нима манга сани алдаб. Қаердан танишим керак сани қизларингни. Ким ўзи бу?

- Бу Малика! Ҳа, ўша сан қутқариб қолган Малика!

- Ман ёрдам берган қиз бошқа. Уни юзини аниқ эслаб қолганман.

- Қоронғидая?

- Санга эттим-ку! Аниқ эслаб қолганман. Тушундингми, Саид!., деб ҳазиллашиб пешонамга уриб қўйди.

- Ҳа, оғам тушундим!..

Икковимиз ҳам кулиб юбордик..

- 4. Малика топилди, лекин... -

Абдулла у қизни танимаслигини айтганида қанчалик хурсанд бўлганимни билсангиз эди. Ўзимни кўярга жой тополмай қолгандим ўша дамларда, ҳаёт кўзимга янаям гўзал кўрина бошлади.

Қўшнимни уйдан чиқиб дарров Тоҳирнинг уйи томон йўл олдим. Шу кунгача машинада юрганамда нуқул сокин қўшиқларни тинглаб ва бу қўшиқларнинг маънос мусиқаси-ю, ғамгин сўзлари сеҳри таъсирида ҳаёлларим денгизига фарқ бўлардим, ўша кезлари ушалмайдигандай туюлган орзуларимни устидан қалбимда аччиқ йиғлаб юргандим.

Ҳозир эса яхши хабарни эшитиб дарров шўх-шўх қўшиқларни кетма-кет қўйиб, юзимдаги табассумни яширолмай Тоҳирнинг уйига равона бўлдим.

Сиқинг анор қонасин

Симиринг ўғил бола!

Гапнинг ўғил боласин

Гапиринг ўғил бола!...

Аа, Юлдузхон яшанг, яна битта бўлсин!

Йўлда кетаётиб светофорда олдимда турган машинанинг орқа ўриндиғидан битта ширингина қизалок манга қараб кулиб турганига кўзим тушди.

Ман уни қаттикроқ кулдирай деб унга жавобан кулиб, ҳар хил қиликлар қила бошладим, шунда қизча бирдан чўчиб тушиб, йиглаб юборди. Ёнида ўтирган онаси ўгирилиб қараганида унга ҳам мулойим жилмайиб қўйгандим, унинг нигоҳидан ғалати бўлиб кетдим, унинг кўзлари катта-катта бўлиб, косасидан чиқиб кетай дерди.

Қизиқ, нимага ундай қилдийкин ёки юзимга бирор нарса ёпишиб қолдимикин деб ойнага қарасам... Юзимдаги табассумни кўриб ўзим ҳам чўчиб кетдим. Яъни, бу - табассум ҳам эмас, балки ғалати бир ярим табассум эди.

Эй, худойим! Мана шуниси етмай турганди манга, мана шуниси энди жудаям ошиб кетди. Эндигина Маликани излашга тушаман, уни албатта топаман ва биз албатта бахтли бўламиз деб турганимда манга аталган катта совға шумиди? Нимага мана шу кунлар ичида ман шунчалик кўп синовларга дучор бўляпман, нимага битта хурсандчиликдан кейин иккита мусибат тушади бошимга, қайси гуноҳларим учун, ҳаётни севиб, ўзимни хурсанд қилиб юрганам учунми?

Нимага ман бошка одамлар ўхшаб яшай олмайман, мани қаерим кам бошқалардан? Биламан, энди бу саволни беришим умуман нотўғри бўлса керак...

Агар бу саволларимни Абдулла эшитганда борми, "Аллоҳнинг ишларидан нолияпсанми, шукр қилсанг бўлмайдами? Дардни берган шифосини ҳам беради" деб ўрнимга қўйиб қўйган бўларди, буни тасаввур қилишни ҳам ҳожати йўқ.

Тоҳирнинг уйига яқинлашганимда яёв келаётган экан.

Машинани унинг олдида тўхташиб эшикни очдим. Тоҳир ўтирдида:

- Ўзиям билувдим тура солиб оёғингини қўлингга олишингни,- деди.

Унга жавобан тиржайган эдим, сесканиб тушди.

- Ўй, оғайни ишлар чатоқ-ку! Сани бунақа аҳволда кўрсалар Маликахон, қочиб кетишлари аниқ!

- Эээ, ҳазилинг ҳозир юракка сиғадими,- овозим ҳам ғалати туюлиб кетди.

- Қани, хайда.

- Қаерга? Олдин айтиб бер кеча нима бўлганини..

- Нима бўлганини йўлда айтиб бераман, уйимда роса қиёмат бўлди, кўп нарса синди...

Ҳозир эса хайда машинангни. Битта фолбинникига борамиз, нима бўлганини, нима қилиш кераклигини ўша аниқ билади. Бўлақол кетдик оғайни, сани вақтинг - сани бойлигинг. Бунақа ишда кечиктириб бўлмайди.

Йўлда кетаётиб унинг айтиб берганларидан бир кулгим келар, бир ачингим келарди, нима деб жавоб беришга ҳайрон бўлиб индамай эшитиб кетавердим. Тоҳир азалдан гапга уста,

борган ерида ҳаммани бирпасда оғзига қаратволиб, кета-кетгунича анграйтириб ўтира оладиган йигит эди:

- Кеча кечқурун Зухрамни яхшилаб ухлатиб қўйиб, интернетни кавлаб ўтиргандим. Хотиним билмайдиган мэйлларимдан биттасига Гулидан битта хабар келибди.

Очиб қарасам “Қалайсиз жонгинам, мани соғиниб қолмадизми? Росаям қидиряпгандурсиз-а? Мана сизга бўлмасам мани ҳозирги манзилимдан ва ҳаётимни янги саҳифаларидан беш-олтита расм. Целую, жоооон!” деб ёзилган. Тагида б та расм бириктирибди. Тезда кўчирдимда, шоша-пиша очиб қарадим. Гулининг тушган расмларини кўрганингда эди.

Озодликка чиққан шарқ аёллари қанақа бўлишини ўшанда билардинг. Хуллас, расмлардан шуни тушундим-ки, у ҳозир кандайдир араб давлатида юрибди. Мехмонхона, казино, дискотека, барларда тушган расмлари экан. Кийимларни кўрсанг. Қўй, кийимини гапирмай қўя қолай, бўйдоқсан, тагин билиб бўладими нималарни хоҳлаб қолишингни.

Майли, чалғимайда, давомини эшит. Қисқаси, тезда агентга кирдим ва бахтимга, йўқ бахтсизлигимга уни шу ерда эканлигини кўриб “йес!” деворибман. Зухрам ана ўшанда уйғониб кетган экан, ман эса билмай ишлаб ўтираверибман.

Гулига бўлган воқеаларни тушунтириб бердим, у ҳайрон. Ўша куни Малика сани машинангга кутиб ўтираверибди, кейин онаси кўнгироқ қилиб қолган, тезда уйга етиб келишини айтган, сани телефонингни билмагани учун машинангни шундай қолдириб кетаверган.

Эртаси куни Гулидан сани телефонингни топиб беришни сўраганида Гули аҳмоқ: “Уни ўртоқларини биламан қанақалигини, у ҳам ўшалардан бирида! С кем поведешься, от того и наберешься. Но лекин жаааа керак бўлса Тоҳирдан сўраб берарман” деб ваъда қилган экан.

Эртасига эса Гулига анчадан бери ваъда қилиб юрган таниши ҳужжатлари тайёр бўлганини ва ўша кунгидея Дубайга ишлашга кетиши мумкинлигини айтган. Гули чет элда раққосалик қилиш орзуси кучли бўлганидан ҳамма нарсани эсидан чиқариб, хурсандчилигини ичига сиғдирилмай, суриб қолибди чет элга. Кейин ман ундан Маликани телефонини ва иложиси бўлса расмини юборишини сўрадим. У телефонни ҳам, расмни ҳам юборди. Расмни олдинг, Абдулла бошқа қизни қутқарган бўлса виждоним қийналмай Маликани рақамини ҳам берсам бўлади энди.

Маликанинг телефонни ёзиб олганимдан кейин Тоҳирга таъна қила бошладим, қизиқ, ҳеч қачон шукур қилмаймизда, савобни... Қисқаси, савобни билмаймиз:

- Расмни жўнатибсан, нимага телефонингни ўчириб қўйдинг, Маликани рақамини ҳам берсанг бўлардику, мани эрталабгача қийнаб чиқдинг...

- Ҳаа, огайни нимага жаҳлинг чиқади? Нима, савобни... эканда (тавба, худди ўйлаган гапимни гапирдия)?

- Ҳа майли қизишма, раҳмат каттагина. Айтасанми кейин нима бўлганини?

- Санга расмни жўнатиб бўлишимни биламан орқамдан Зухрагинанинг чийиллаган овозини эшитдим. Компютерда Гулини олтинчи расмини томоша қилиб ўтиргандим, биласанми қанақа тушган?Ну, тушундинг деб ўйлайман. У расмни кўриб Зухра манга ташланиб қолди, унга ҳар хил баҳоналарни тўқияпману, қўлим чўнтагимда телефонни ўчириш билан оввора. Сан телефон қилиб қолганингда умуман қиёмат бўларди. Шундоғам бўлди бўладигани. Эрталаб кийимларини йиғиштириб суриб қолди “меҳрибон” онасини уйига...

- Ёмон иш бўлибди, мани деб шунча маломатга қолибсан. Жуда хунук иш бўлибди!

- Ўзимдаям айб бор, баъзан уни ҳиссиётлари билан умуман ҳисоблашмайман, нима борибди дейман ўзимга Гулининг расмни томоша қилишни. Ўчириб ташламайманми олган заҳотим... Ҳа, майли. Зухрагинам билан келишиб кетармиз. Сан нима қилмоқчисан, бу аҳволингда Маликага кўринмай турганинг маъқулмиди?..

- Тўғри айтасан. Кутамиз...

Фолбиннинг уйдаги навбатни кўриб, капалагим учиб кетди.

Ҳайронман, манику юзим, бу одамларничи қаери қийшайиб қолган экан? Бу навбатда тушликкача туришимизни тушуниб хийла килдик, оркада “вип” эшик бор экан, қўшимча пул тўладикда ўша ердан кириб қўя қолдик.

- Сизни дардингиз оғир.., - чуқур хўрсиниб, тасбиҳни шақиллатганича бошлаб қолди фолбин хотин,- беш кун келасиз, ичингизга жин кириб олган. Кимнидир хафа қилгансизу, қаттиқ қарғаган, кейин жин хам кириб олган...

Кейин бир нималарни пичирлаб дам солгандай бўлдида, етти мингни қуртдай санаб олди.

Унга ишонгандай бўлиб, эртага келишимизни белгилаб олдик.

Ишонганим сабаби - онамни хафа қилганим учун деб ўйладим. Йўғ-ей, қайси она ўз боласини қаттиқ қаргайди. Ёки Абдуллани ота-онаси қарғаганмикин?...

Шу аҳволда кўчада юрмасликка қарор қилдимда уйга қайтдим.

Мани кўргач онамнинг ранги оқариб кетди. Уларнинг шовқинини эшитган шекилли, ичкаридан мани кутиб ўтирган Абдулла чиқиб келди ва аҳволимни кўриб:

- Оғайни, шамоллаган бўлсанг керак, - деди.

- Билмадим, Тоҳир билан фолбинга боргандик. Ўша ичингга жин кирган ёки бирортаси қаргаган деди.

- Нима?! Қанақа фолбин?! Эсларингни еганмисанлар?!..

Беш кун муолажа олдим.

Абдулла олиб борган шифокорнинг айтишича юзимни шамоллатган эканман. Тоҳир икковимиз фолбинга бориб, фол очирганимиз учун Абдулладан яхшигина таълим-тарбия дарсини олгандик.

Ўзи оёғим унчалик тормагандику, тезроқ тузалиб кетишни хоҳлаб боргандим ўша фолбинникига.

Абдулла нимани нима сабабдан бўлганини фақатгина ёлғиз Аллоҳ билишини, бандасидан ёрдам сўраб фол очтириш қаттиқ гуноҳлигини ва яна канча-канча гапларни қулоғимизга қуйишга ҳаракат қилди.

- Фолбинга бориш ширк ҳисобланади. Аллоҳнинг ишларига шукр килмасдан, бандасидан, яна қанақа бандасидан – ўзича ҳамма ишларни биламан деб даъво қиладиган фолбиндан ёрдам сўраганларинг иймонларинг сустилигини кўрсатади. Ўзини эртага, бугун, бир соатдан кейин нима бўлишини билмаган одам қандай қилиб сани тақдирингни айтиб бера олади. Нима, сани қаргашганида устида турган эканми?

- Кимнидир қаттиқ хафа қилгансан деб айтдику?!

- Уларни усули шунақа, келган одам битта ғами бўлмаса келмаслигини ҳам, ҳаммани билиб-билмай гуноҳ қилишини ҳам яхши англаб олган бўлади. Шунинг учун умумий гапларни гапириб, бошингни айлантиради. Сан сўрамагансанку ундан кимни хафа қилган эканман деб, ичингда ўзингга бергансан бу саволингни , тўғрими? Яшанг, агар аниқ исмни айтишини сўраганингда борми, тилини тишлаб қолишини, ёки яна умумий гаплар билан баҳона топиб кетишини кўрган бўлардинг. Бу одамлар жинларнинг юз ёлғон қўшилган гапларини одамларга етказиб ўзини охиратини куйдириб ўтирганини ҳам билмайсанлар. Кафема-кафе шаталоқ отиб юргандан кўра кўпроқ китоб ўқиганларингда эди бунақа кулгили, йўқ, ачинарли ҳолатга тушмаган бўлардиларинг..

Қизиги шундаки, ҳамма гапга жавоб топиб бера оладиган Тоҳир ам индамай эшитиб ўтирарди. Чунки бошқаларни олдида қанчалик карилламасин, Абдулланинг гаплари тўғрилигини тушунарди ва ортиқча “манга ақл ўргатма”сини ишлатмасди.

Шу беш кун ичида онамлар яна юракларидан шикоят қила бошладилар. Юзимнинг шамоллагани таъсир қилганми дейман, бир куни кечқурун яна тез ёрдам чақиримизга тўғри келди.

Фақат бу сафар ман ёнларида эдим, энди ҳеч ҳам ёлғизлатиб қўйманман деб ўзимга сўз берган кунимдан бери имконият борица ёнларида бўлишга ҳаракат қилардим.

Маликани ўйлайвериб эса тинкаларим қуриб кетарди.

Мани қандай қабул қиларкин? Гулини айтган гапларидан кейин манга бўлган муносабати ўзгариб қолмаганмикин, ўзи манга нисбатан муносабати қандай бўлган экан?

Юзим ҳам ўз ҳолатига қайта бошлаганида мана энди бемалол Малика билан гаплашсам бўлади дедимда, телефонни қўлимга олдим.

Бу кунни ўзиям сал кам бир ой кутгандим...

- Алло, Ассалому алайкум.

- Ассалому алайкум, ким бу?

- Мани танимадингизми?- унинг овозини эшитиб, юрагим гүпиллаб уриб кетди.

- Танимадим, бироз танишқу овозингиз, лекин танимадим.

- Ман... Ман Саидман...,- ҳаяжонимни яширишга ҳаракат қилиб.

- Ассалому алайкум Саид ака, яхшимисиз?

- Худога шукур, ўзингизчи? Мандан хафа бўлмадингизми?

- Йўғ-е, ман сизни хафа бўлмадимикинлар деб ўйлаб юргандим...

- Ман ҳақимда ўйладингизми?..

-Онангиз яхши бўлиб қолдиларми?,- энди у ҳам ҳаяжонланаётгани билиниб турарди.

- Яхшилар. Лекин ҳозир ҳам юраклари бироз ҳуруж қилиб турибди. Малика?

- Лаббай...

- Кўришсак бўладими? Фақат йўқ деманг...

-Майли...

Миллий боғда учрашишга келишиб олдик.

Ўша куни севишганлар байрами – 14 февраль эди.

Бозордан ўзимга янги кийимлар сотиб олиб, сочларни олдириб, кувёболадек ясандимда машинани юндиришга олиб бордим. Устинию-ичини янгидек килиб ювиб беришди шоввозлар.

Энди битта зўр гулдаста олсам бўлди деб Олой бозоридаги таниш гулчиларни олдига бордим. Гулдастанинг энг чиройлисини танладим...

Оқ атиргуллар, оппоқ атиргуллар...

Хаёлимда хиргойи қилиб тургандимда гул сотаётган келинойи савол берди:

- Гулнику энг яхшисини танладингиз, совға ҳам олиб қўйганмисиз?

- Совға?!..

- Ҳа, учрашувга кетаётганингиз кўриниб турибди, келинболага узук ҳам олгандурсиз...

“Келинбола” дегани асалдай ёқиб тушди.

Нимагадир совға ҳақида ўйлаб кўрмаган эканман, тезда ўша ердаги дўконлардан бирига кириб узук танлай бошладим.

Нархлари ҳам отнинг калласидай экан ўзиям, ёнимдаги пул озроқ қолганигами, шундай деб ўйладим. Чўнтакни бироз семиртириб олиш мақсадида уйга қайтиб келганимда Абдулла дарбозаси олдида маҳалладаги йигитлар билан гаплашиб турганини кўрдим.

Уфф! Ҳозир машинадаги гулни кўриб қолса яна бошлайди.

Бошлади ҳам:

- Ҳа, куёв бола. Йўл бўлсин? Жаа ясаниб олибсиз?
- Малика билан учрашимиз керак эди, оғайни яқинда орзуимга етаман!
- Ҳмм. Яхшиии. Орзуинг нималигини билсак бўладими?
- Нима бўларди?! Маликага етишиш-да, -суҳбатни ҳазиломуз қилишга урингандим.
- Етишиш деганда нимани тушунасиз ўзи, биродар? – унинг оҳанги ҳали ҳам юмшамаганди.
- Аввалига бироз учрашиб турамиз, кейин эса совчи юбораман.
- Учрашиб турамиз дейсанми? Муслмонсан, тагин учрашувларингда ҳирсий туйғуларга берилиб кетмайсанми? Ўзингни қўлда тутиб туришингга кафолат бера оласанми? Гуноғга ботиб қолишинг мумкинлигини биласанми ўзи? Кейин, бу ёғини айтсам, онамлардан эшитиб қолдим опоқимлар санга қиз қидиришга тушиб кетган эканлар. Улар рози бўлармикинлар Маликага совчи бўлиб боришга? Унга нисбатан муносабатларини биласанми?
- Билмадим канака ҳаракат бошлаб юборганлар, барибир мани кўнглимга қарши бормасалар керак.
- Ҳа, айтганча гулларни нима сабабдан олгандинг, байрам бўлмаса...
- Бугун байрам, билмайсанми – севишганлар кунику!- шу гапни гапирганимга яна пушаймон бўлдим.
- Севишганлар байрами дегин... Яъни насронийларнинг ўйлаб топган байрамларидан бири, тўғрими? Қачондан муслмон бўла туриб ўзга динликлар байрамини нишонлайдиган бўлиб қолдинг?

Абдулланинг саволларидан бошиб ёрилиб кетай дерди.

Тўғри, бундан олдинги воқеалар мани бироз ақлимни йиғиб олишга, дунёга бошқача кўз билан қарашга мажбур қилган бўлсада, ҳозирги ҳолатимда ҳамма нарсани яна унутаязгандим.

Чунки Трояни урушга киришига сабабчи бўлган, шоирларнинг гўзал шеърларини ёзишига, ёзувчиларнинг чиройли асарлари учун илҳом париси бўлган, одамларни беихтиёр йиғлатадиган ва кулдирадиган, уйқусини йўқолиб кетишига сабабчи бўлган ажиб бир туйғу – севги қалбимни қамраб олганди.

Агар билганимда эди ўшанда бу ҳиссиёт...

Хуллас Абдуллани гапларини маъқулладим, ўзимни билганимдан қолмадим.

Кетаётганимда онамлар вақтлик қайтишимни айтдилар.

Совға учун узукни ҳам атайлаб юрак шаклдагисини танладим, ниятим биринчи учрашувданок ўз туйғуларимни унга кўрсатиш, унинг ҳам туйғуларини иситиш ва ўртамазда аросатлик бўлмаслигини бошидан билдириш эди.

Фикримни бир жойга жамладимда, биринчи муҳаббатим томон шошилдим.

Еттинчи осмонда эдим... Ўша куни ҳис-туйғулар денгизида мазза килиб чўмилдим...

Малика ҳам мани илиқ қарши олди... Жуда ҳам очилиб кетган эди...

У манга олдинги Маликадан ҳам гўзалроқ кўринарди, чунки юрагимни туб-тубигача севиб қолишга улгурган эдим...

Уни қанчалик соғиниб кетганимни кўрган заҳотим англаб етдим... Икковимиз боғда узоқ кездик...

Иссиқ кафега кириб, севги садолари остида анчагача суҳбатлашиб ўтирдик...

Гапларимиз шунчалик кўп эдики, шунчалик йиғилиб кетган эканки, бир дақиқа ҳам тинчимабмиз... Тина олмасдик ҳам...

Ичимиздан тошиб келаётган ҳиссиётлар бунга йўл ҳам қўймасди...

Шу бир ой ичида бўлиб ўтган воқеаларни унга оққизмай-томизмай гапириб бердим... Уни Абдуллага рашк қилганимни эшитиб тинмай куларди, юзидан нур ёғиларди...

Кулиб гапирганида мани кўзларим уни ва фақат уни кўрарди...

Атрофда нима бўлаётгани, қаердадир уруш кетаётгани, қаердадир одамлар оч қолаётгани, қаердадир... Э, шу онларда манга буларнинг фарқи йўқ эди...

Маликанинг кулишлари, шахло кўзлари меҳри остида эриб бўлгандим... Тамом бўлгандим... Олдинги Саиддан асар ҳам қолмаганди...

Энди ман янги ҳаёт бошлаётган одам эдим...

Ўзукни берганимда кўзлари манга бошқача меҳр билан қаради...

Унга бўлган севгимнинг далили сифатида узатгандим...

Олишини ич-ичимдан истардим... Ахир олиши билан мани туйғуларимга ижобий жавоб беришини тасдиқлаган бўларди-да...

У иккиланиб туриб "Раҳмат.." дедида қўлини узатди...

Бармоғига узукни тақар эканман қўлларим ўзимга бўйсунмай қолди...

Бунақа титроқ босмаган эди шу пайтгача...

Ўзимни осмонга отиб қичқиргим келарди... Бахтли эдим, чинаккам бахтли инсон эдим... Бахт нималигини мана энди тушунгандим...

Севги деганлари шу эканда... Кечгача қолиб кетдик...

Бир-биримизга тўймасдик... Ман тарафдан ҳеч қандай хунук ҳаракатлар бўлмади... Бўлмасди ҳам, чунки унга бўлажак жуфту ҳалолим сифатида қарашни бошлагандим... Бу шунчалик вақтичоғлик эмаслигини билардим... Уйига кузатиб қўйдим...

- Раҳмат сизга, Саид ака...

- Нимага?..

- Яхши инсон бўлганингиз учун, ман сизни бошқача деб тасаввур қилгандим...

- Ман бўлсам сизни айнан шундай тасаввур қилгандим. Очиқкўнгил экансиз...

У кулиб юборди. О, бу табассум, манга кетар олдидан яна битта совға эди... Нимагадур ҳечам видолашгимиз келмасди...

Ўзимда базўр куч топдимда, ҳайрлашиб подьездидан чиқиб кетдим...

У орқамдан "Сизни кутаман" деб колди...

Ташқарига чиқиб хурсанд бўлганимдан сакраб тушибман...

Қўшнилари ҳайрон... Ҳайрон бўлсаларинг ўзларингга деб ҳеч кимга эътибор бермай уйга равона бўлдим...

Машинамда шўх қўшиқларни эшитиб хурсанд бўлиб кетаётганимда телефоним жиринглаб колди.

- Ўғлим келяпсанми?

- Ҳа онажон, жонажон ўғлингиз келяпти ёнингизга., - ичимдан меҳр тараларди.

- Тезроқ келақол, санга битта янгилик тайёрлаб қўйдим.

- Қанақа янгилик экан онажон? –мулойимлигим ўзимга ҳам ёқиб кетди.

- Холанг билан совчиликка боргандик, эртага учрашувга чиқасан.

Телефонни бирданига босиб қўйибман. Маликадан бошка қизга уйланишни эшитишни ҳам хоҳламасдим.

Онам қайтиб бир-икки марта қилдилар, лекин олмадим.

Уйга борганда қандай йўл тутишимни ўйлардим.

Бирдан яна ўша ман севиб қолишга улгурган қўшиқ садолари янграй бошлади.

*Боғ қўйнида икки дарахт
Бир-бирига интизор,
Сен бир дарахт, мен бир дарахт
Йиғлаб-йиғлаб ўтдик ёр....*

Фақат бу садолар магнитофондан ҳам, телефондан ҳам эшитилаётган эмасди... Бу қўшиқ мани қалбимдан таралаётган эди...

Ўшанда бунинг мазмунини яхши тушунмаган эканман...

Малика билан мани орамизда ҳали қанчадан-қанча тўсиқлар бўлишини кўз олдимга ҳам келтирмаган эканман...

Эҳ, бизни олдинда қаттиқ синовлар ва аламу-изтиробга бой кунлар кутарди...

- 5. Қалтис ўйин –

Нима қилай, ўзимни қандай тутишим керак?

Шу тун бедорликда ўтишини жуда яхши билардим, лекин фикру-хаёлларим иккига бўлиниб кетишини ҳеч ҳам тасаввур қилмагандим.

Иккиланганимдан бошим карахт, қайси йўлни ташлашим керак?

Бир томондан Маликани топганимдан, унга ҳиссиётларимни оз бўлсада билдирганимдан, ва ниҳоят орзуимга етишишим мумкинлигидан хурсанд бўлаётган бўлсам, бошқа томондан онамни ўйлардим.

Улар бежиз ҳаракатни бошламасликларини, бошлаганда ҳам охирига етказишга астойдил уринишларини яхши билардим.

Шу хислатлари манда доимо ўзимга бўлган ишончни кучайтирарди, ҳар бир ишга пухта киришишга ҳаракат қилардим. Тўғри, онамлар қиз қидириш операциясини бошлаб юборганларига сал кам бир йил бўлиб қолганди, лекин шу бир йил ичида учрашувга бор йўғи бир марта чиққандим, яна икки қизни орқаваротдан кўрсатишган.

Нимага бунақа кам дейсизми?

Чунки қизни танлаганда онамлар қанчадан-қанчасини ичидан энг яхшисини топишга ҳаракат қилардилар, мангача айнан шу энг яхшиси етиб келарди. Хотин танлаш борасида манга айтганларини ҳечам унутмайман:

- Болам, мана катта ҳам бўлиб қолдинг, эс-хушингни анчагина йиғиб олгансан, оқу-қорани тушуниб ажрата оласан. Лекин, ўзингга бўлажак жуфту ҳалол танлаганингда бир нарсани унутмаслигинг керак.

Эркак киши хотин танлаганида тўртта нарсага эътибор бериб танлар экан: аёлнинг насаби, мол-мулки, гўзаллиги ва диндорлигига қараб.

Сан шулардан тўртинчисини танлашинг керак, чунки диндор ва иймонли бўлган қиз албатта Аллоҳдан қўрқадди ва у қайтарган нарсалардан ўзини сақлайди, юборган синовларини сабр-тоқат билан енгиб ўтади.

Пайғамбаримиз (с.а.в.) дан бир инсон хотин танлаш ҳақида сўраганида улар айнан мана шундай маслаҳат берган эканлар. Мана шу йўлни сан ҳам тутсанг, ҳаётда ҳеч қачон қийналмайсан, ёнингда сани эговлаб турувчи эмас, ҳамма ишингда санга ёрдамчи бўладиган солиҳа вазиринг бўлади.

Хуллас, эртанги учрашувдан чўчишимнинг сабаби арзигулик эди.

Маликанинг олдидан қайтиб келганимдан кейин онамлар билан анчагача гаплашиб ўтирдик. Ўзи ўйлаб келгандим қанақа оила экан улар, совчи биринчи марта келиши биланоқ

учрашувга рози бўлишибди деб.

Кейин билсам, онам касалхонада ётганларида холамлар билан ишни бошлаб юборган эканлар. Уйга қайтганларидан кейин манга билдирмай ўша мақтаётган қизларини уйига икки марта боришибди. Учинчисида улар учрашувга чиқаришга кўнишган.

Онам билан гаплашганимда аввалига эътироз билдирдим, лекин кейин мазалари бўлмай қолмасин деб ортиқча қаршилик қилмасликка қарор қилдим. "Бўлажак" келини кимлигини билишни хоҳламасамда, ундан айб топиб, онамларни шаштларини қайтаришга уриниб кўрдим.

- Қанақа қиз экан ўзи?

- Чиройли, ҳушбичим, оппоқ пахтадай ва асосийси – иймонли.

Бу гапларини эшитарканман кўз олдимда Маликани тассавур қилардим. Чиройли! Ҳушбичим! Оппоқ пахтадай! Ва асосийси иймонли... Иймонли?

Қизиқ, Маликанинг қанчалик иймонли эканлигини манга бироз қоронғу эди.. Тўғри, у муомалали, ақлли, ножўя ҳаракатлар қилмагани ёки баъзи қизларга ўхшаб уят гапларни гапирмагани, кийимлари ҳам соддагина, ортиқча очик ерлари йўқ...

- Иймонли бўлса, намоз ҳам ўқирканми?

- Ўқиркан, беш маҳал, қолдирмасдан...

Намоз ўқиса манга ҳам "Сиз ўқимайсизми?" демасмикин.

Ўзи доим диндор ва ҳижобли қизларга ҳавасим келардики, лекин улар билан яшаган киши уларнинг ҳам талабларига мос келиши кераклигини яхши тушунардим.

Манга ўхшаб кафема-кафе юрадиган, маишатни яхши кўрадиган йигит билан диндор, ҳижобли қиз бир том остида қандай чиқишиб кетаркин деб ўйлашни бошладим.

- Ҳа, айтганча онажон, - у қиздан айб топишга ҳали ҳам умидим бор эди, - айтган қизингиз диндор дедингизми? Диндор бўлса ҳижоб ўраганми?

- Ўрамаган экан, лекин жудаям хоҳларкан. Нимагадир отаси қаршилик қиларкан.

- Астойдил хоҳлаганида балки ҳижобга кирармиди... Демак астойдил истамаган..

- Болам гумон қилмагин, гумон тўхматнинг онаси бўлади.

- Онажон, у қизни яхшилигини қаердан биласиз. Одамнинг қандайлигини фақат яшаб кўриб билса бўлади. Сиз бўлсангиз мақтаганиз-мақтаган.

- Нимага уни ҳали кўрмасдан туриб ундан айб топмоқчи бўляпсан, болам? Ёки бошқа биттаси борми? Бўлса айт, ман сани қийнамасдан. Ўшанга бора қолай...

- Ҳалиги.. Биласизми..

- Ҳа, нимага иккиланасан, айта қолсангчи ахир. Ишқилиб анови Малика деганларинга ўхшаган қизлардан эмасми? Билиб қўй, агар унақалардан бўлса хонадонимга яқинлаштирмайман, ярим кечаси кўчада йигитлар билан изғиб юрадиганларни..

- Йўғее.. Онажон, улардан эмас... Ээ, шунчаки ҳазиллашдим-да...

Қаердан ҳам йўқ дедим-а. Онамлар мани еб қўярмидилар ўша қиз Маликалигини айтганимда? Еб қўйишгаку балки еб қўймасдилар, билмадим, аммо юраклари буни кўтара олармиди?...

Хуллас, ичимда эртага бир гап бўлар дедимда, онамларга учрашувга чиқишимни айтдим. Фақат битта шарт қўйгандек бўлдим.

Ўша учрашувга бошқа гувоҳларсиз, яъни ёшларнинг ўзигина чиқишини сўрадим. Онам агар шуни истаётган бўлсам гаплашиб кўришларини айтдилар.

Тунда яна икки-уч соатгина ухлабман. Маликани ўйлаб, боғда айланиб юрганимизни, кафега кириб олиб тўрт ярим соат бир-биримизга тўймасдан гаплашиб ўтирганимизни, унинг нигоҳини, кулишларини, совғамни олганини ва энг асосийси кетаётганимда "Сизни кутаман" деганини эслаб юзимдаги табассум билан анчагача ухлалмай ётдим.

Эҳ, қани энди телефони бўлсаю, гаплашиб ўтирсак.

У ҳам мани ўйлаётганмикин? Ҳаёлларимда бирпасда шоир ҳам бўлиб кетибман, қиска-қиска севги шеърларини тўқиб ташлардим. Яна бир марта қани энди соткаси бўлсаю деб ўйладим, бу шеърларимни СМС қилиб унга юборардим.

Бўлди эртагаёқ унга телефон олиб бераман деб ўзимга сўз бердим.

Олиб берганда ҳам яхшисидан, ахир севган киши севгилисига нисбатан зиқна бўлиши керакмас... Ўзимдан фахрланиб кетдим.

Саида билан учрашувга кетаётганимда машинадаги мусиқани овозини баланд қилиб қўйдим, ўзимни у билан бўладиган суҳбатни ўйлашдан чалғитмокчи эдим. Нимага улар бу қизни танладилар экан-а? Демак кимдир уларга роса мақтаган, ёки орқаваротдан холаларимутоғаларим суриштиришган бўлса керак, ман учун жудааа жонлигисини куйдиришади-ей. Фақат бир хил пайт уларнинг бу меҳрибончиликларидан мани жудаям қийин аҳволга солиб қўйишларини билишмайди.. Хўш, Саида ким?.. Кўрамизчи, ўша мақталган Саидани қандайлигини...

Онам кетаётганимда:

- Омадингни берсин болам. Фақат ўтган галдигидек дарров ёқмади деб келмагин. Агар яхши танишга улгурмасанг, яна бир учрашув белгилаймиз. Фақат жавоб билан шошмагин болам, - дегандилар.

Хўп-хўп деб чиқиб кетдим. Лекин ичимда онамнинг бу гал ҳам адашган бўлишларини сидқидилдан истардим. Ўтган сафар учрашувга чиққанимда ҳаммани оғзидан бол томиб мақталган ҳаёли, иболи, ўйни қизидан эшитганларимни ҳали ҳам эсимдан чиқаролмайман.

Оналаримиздан анча узоклашганимизда:

- Биласизми сиздан бир нарсани илтимос қилмокчи эдим, - деб гап бошлаб қолганди.

- Хўш-хўш, нимади?..

- Ман сизга турмушга чиқолмайман...

- А нимага унда учрашувга чиқдингиз?

- Отам қўймадилар, илтимос акажон, бу қиз манга ёқмади деб айтинг...

- Ўзимдан-ўзим қандай қилиб бундай дейман, ёқмайдиган иш қилсангиз ўшанда этаман, - деб гапни ҳазилга бурворишга уриндим.

- Тушунсангизчи, мани юрадиган йигитим бор... Ҳамма эса мани ўйни қизи деб ўйлайди... Қўни-қўшнилاردан тортиб қариндошларгача, шуни учун ўйимиздан совчи аримади.. Ман эса ўқишга бориш баҳонасида йигитим билан учрашиб юраман...

- Эркак киши севмасдан ўйланса оила бузилади, қиз бола севмасдан эрга тегса кўникиб кетади дейишади қариларимиз..., - бизларни оввора қилгани учун атайин асабига тега бошладим.

- Акажон, нимага тушунмайсиз, ман айтдимку сизга теголмайман сизга деб! Чунки ман қиз бола эмасман....

Устимдан муздек сув қуйиб юборгандек бўлди.

Ҳазилларим ўзимга ҳам ноўриндек туюлиб кетди, жирканиб қарадимда, ўгирилиб кетаётгандим манга етиб олди:

- Акажон, илтимос мани шарманда қилманг... Ҳеч кимга айтманг, мани шарманда қилманг.. Қаерданам гапирдим..

Оналаримизни олдига қайтганимизда унинг қовоқлари ишиб кетганди. Улар ҳайрон. Совуққина хайрлашиб тарқалишдик. Ичимда мани майна қилгани учун ёниб кетаётгандим. Онам нима бўлганини, у қиз нимага йиғлаганини суриштирганларида:

- Қулоғинг ёқмади дедим, чебурашкага ўхшаркансан дедим. Шунга йиғлаб юборди,- деб баҳона қилиб қўйгандим...

Кейин канча гап эшитсамда, онамларга адашганликлари тўғрисида индамагандим, улар қаердан ҳам билсинлар эди, ахир ҳаммани оғзидан бол томиб турганда ишониш осон. Аввалига у қиздан ҳам жаҳлим чиқиб юрди, кейин уни тушунишга ҳаракат қилгандим, ўзи учун энг муқаддас нарсалардан бири ҳисобланган бокиралигидан кечган бўлса демак чиндан ҳам севаркан деб ўйлагандим...

Мана яна учрашувга кетаяпман, буниси манга қандай совға таййёрлаб қўйган экан. Магнитофондан эса куйиб-пишиб, мани ҳам юрагимни эзиб Юлдузхоним куйлардилар. Учрашув жойига яқинлашиб борарканман бир нарсани - бир кун олдин тузиб қўйган режамни амалга оширишни ўйлаб кетардим. Етиб борганимда келишилган жойда битта қиз бошка тарафга қараб турган экан. Ёнига яқинлашганим сари у узоқроқ юриб кетарди. Қоматлари келишган.... Хўш, яна нима? Сочлари йиғилган.

Соддагина кийинган, орқа тарафдан Маликага ўхшатиб юбордим. Балки онам исмини Саида деб ҳазиллашгандурлар, балки бу Маликадир!... Э, Саид – ҳаёлпараст! Чучварани хом санабсан! Кеча айтдиларку онанг Маликага ўхшаганларга бўлган муносабатларини...

Уфф! Саида деганлари шу экан-да. Саид - Саида!

Жудаям чиройли эшитилар экан. Қизик, ўгирилиб қарамайдими атрофга, ёки мани келаётганимни узоқдан кўргану ўгирилиб олган.

- Яхши қиз, танишсак бўладими?..

- Ассалому алайкум, Саид ака...

- Ваааллейкум.. Сиз?...

- Ҳа, ман ўшаман.

- Лекин, қандай қилиб?...

Кеча онамдан қизни қаерда ишлашини суриштирмаганимга ҳайрон бўлдим. Шунчаки беъэтибор қолдиргандурман. Ҳозир рўпарамда манга қараб жилмайиб ўша кундаги фаришта турарди. Мани хушимдан ўзимга келтирган, онамга меҳр билан қараган, кетаётганида манга жон куйдириб насиҳат қилган ҳамшира қиз – Саида экан...

Учрашувдан аввалгидан ҳамиккиланиб қайтдим.

Ҳаа, шунақаси ҳам бўлиб тураркан бу ҳаётда. Маликани учратганимдан кейин, ўша туннинг ўзида мани кўз олдимда пайдо бўлган Саида мана шу сафар ҳам, Маликани қайтиб топганимдан кейин мани ҳаётимда пайдо бўлганди. Узоқ гаплашиб ўтирдик...

Билмадим, лекин бир-бирига яқин бўлган инсонлар топишиб олишса ҳечам гаплари тугамас экан. Кеча Малика! Бугун эса Саида! Малика билан Саида.. Уларни нима бирлаштиради?

Малика - гўзал, ўзига яраша ҳаёли, барча вазиятларда қувноқ, очиққўнгил қиз. Ниҳоятда мафтункор табассуми ва нигоҳи билан мани ўзига ҳақиқатдан ҳам ром этган биринчи қиз эди. Унинг дунёкараши маникига яқинлигини биринчи кунидек сезгандим, яъни у ҳам ман каби ҳаётни севардик, бугунги кунимиздан хурсанд бўлиб яшардик.

Саида – гўзалликда Маликадан устун бўлса ҳам борки, аммо қолишмасди. Жуда содда, ифбатли, одамни кўзига тик қараб турмасди, лекин ўйлаганини қозғога ўраб бўлса ҳам гапирадиган қиз эди. Бундай вазиятда ундан хафа бўладиган кишининг ўзи аҳмоқ бўларди. Дўст ачитиб гапиради деганларидек... Гапларидан эса диний билими борлиги шубҳасиз кўриниб турарди.

Саида ҳаммасини бир бошидан гапириб берди.

Ўша куни онамлар қўймасдан унинг манзилини ёзиб олган эканлар. Аввалига мани аҳволимни кўриб қатъиян йўқ деган экан, лекин кейин билмадим, онамларни хафа қилиб аҳволларини янаям ёмонлаштириб қўймаслик учунми, хуллас манзилни беришга рози бўлибди.

Ҳа, албатта шу сабабдан берган, чунки мандака маст, бунинг устига йиқилиб ҳушидан кетиб қолган сархушни қайси намозхон қиз ёқтириб ҳам қоларди. Аммо нимага унда бу учрашувга рози бўлди экан. Мани шу савол қийнай бошлади...

Ундан нимага ҳижобда эмаслиги ҳақида қизиққананда, отасининг узоқ вақт давомида партиядан ишлаганини ва советлар даврининг баъзи одамларидек дунёқараши ҳали ҳам ўзгармаганлиги сабабли ҳозирги ўзгаришларни тўлиқ қабул қила олмаслиги билан тушунтирди. Қизининг намоз ўқишига қаршилик қилмаслиги, лекин ҳижоб масаласида қатъий фикри борлигини айтди. Саида уни қанчалик кўндиришга ҳаракат қилмасин жавоби битта экан: "Эрга текканингиздан кейин, граждонка Саида, агар эрингиз рухсат берса ҳоҳлаганингизча кийиниб юрасиз!".

Нимагадур илгари намозхон қизлар оми бўлишди деб ўйлардим, яъни уларни диндорлигини ҳурмат қилсамда, барибир уларни интеллектуал деб ҳисобламасдим. Саида мани бу назариямни буткул бузиб ташлади.

У билан жиддий мавзуларда гаплашдик.

Дунёқараши ранг-баранг бўлиб, шу билимлар таъсирида иймонини заифлашиб кетмаслигига ҳаракат қилаётгани мани ажаблантирарди. Уни Абдуллага ўхшатиб юбордим. Ҳа, ўша бизларнинг, синфдошларнинг виждонига айланиб улгурган Абдуллага! Саида билан гаплашарканман у қиз дўстимга – виждонимнинг иккинчи қувватига айланаётганини сезардим. Бу дўстликнинг охири нима билан тугаркин деб ўйлаиб қолдим...

Саидани уйига кузатиб қўйиб, Маликани олдига шошилдим...

Биз эркаклар мана шунақа! Битта балони бошламасам бўлгани... Йўқ, ман ўз туйғуларимга ишонардим, Маликани севиб қолганим - шубҳасиз! Лекин бугунги воқеалар одамни ўйлантириб қўйишга мажбур қилди.

Ўйда ярмаркага кириб таниш боладан телефон сотиб олдим. Танишим мақташни бошлаганида:

- Ўзимга эмас,- дедим.

- Ока, хафа бўлмасангиз, кимга билсам бўладими – дўстизгами ёки...?

- Ёки!

- Юракдан қаттиқ уриб қолибди унда, одамлар ўзига олишга кўзи қиймайди....

Бу гаплардан Маликани чиндан севиб қолганимга янаям ишондим. Ичини турли хил мусиқаю-расмларга тўлдириб, кейин ўратдим.

Маликани жудаям соғиниб кетган эканман.

- Сизни ўйлаб чиқдим...

- ...

- Қачон учрашсак бўлади...

- Билмадим, сизни вақтингизга қараб., - дея қулди.

Бу табассум бир куни мани обориб кўяди оборадиган жойга... Эй худойим, ишқилиб ўша жой ЗАГС бўлсинда!

- Унда учрашамиз, - юзимни жиддий қилиб олиб, - мана буни сақлаб қўйинг. Фақат очманг!!

- Хўп..., - у нима бўлаётганини тушунолмасди.

Хайрлашмасданам ўгирилиб кетдим. Орқамдан анқайиб қолгани аниқ. Кетаяпману, реакциясини билиш учун ўгирилиб қарагиларим келиб кетди, лекин чидашим керак. Ичимда куламаней, ишқилиб кейин йиғламасам бўлди...

Уйга етиб борганимда онамлар нимага қолиб кетганимни, Саида ёққан-ёқмаганлигини сўрадилар.

- Онажонимей, аввал қўлингиздан ширин овқат деганидек...

- Айта қолмайсанми, ичимни куритмасдан...

- Жудаям яхши қиз экан, дискотекага бордик,- ҳазилим билан жаҳллари чикаришим аниқ эди.

- Майнавозчилик қилмасангчи, айтақолгин тўғриси,- онамнинг Саидани келин қилиш ниятлари жудаям жиддий эканлигини кўзларидаги илинждан билдим.

Энди нима қиламан? Тузоққа тушдинг, Саид! Ечимини тезроқ топмасанг бўлмайди...

- Нимага шошасиз, яхшилаб ўрганиш керакмасми? Давай-давай билан тез ўтиб кетадиган тўйларни биласизми нима билан тугашини?

- Тақдиринг бўлган бўлса ҳеч қаерга қочиб қутулолмайсан барибир! Бирор аниқ гап айт, яна учрашиб кўришинг керакми?

- Онажон айтдимку, яхши ўрганишим керак деб...

- Унда уларга шунақа деб жавоб бераман, яна бир учрашишсин дейман...

Ярим тундан сўнг телефонимни кўлимга олиб тунги ҳаётимнинг янги саҳифасини бошладим. Эсимда қолган энг қизиқ учта севги СМС ларини териб ўн беш дақиқа оралиғида битта рақамга юбордим ва жавобни кута бошладим:

“Қон билан сизнинг ўртангизда қандай фарқ бор, биласизми? Қон юракка тушади ва чиқиб кетади, бироқ сиз юракка кириб олиб ундан чиқмайсиз...”

“Оламда иккита битмас нарса бор: бу коинот ва мани сизга бўлган ҳиссиётларим.... Лекин коинот ҳақида ишончим комил эмас...”

“Ман сизни фақат бир ҳолатда тинч қўйишим мумкин – агар кўр рассом атиргул япроғининг мавжуд бўлмаган саройнинг биллур ерига тушиши товушини чизиб бера олса”

Жавобни анча кутишимга тўғри келди. Ҳа, хафа қилиб қўйганимни тушундим. Қош қўяман деб кўз чиқариш мана шунақа бўларкан. Ўзимни кўрсатишни бошқа йўлини тополмадимми?..

Соат учдан ошганда Хожибой акамиза яна манга ташлаб колдилар:

- Тур ўрнингдан...

Охирги марта бу товушни эшитганимда Маликанинг расмини олгандим. Бу гал қандай хабар олган эканман-а? Очиб қарасам:

“Мани кечиринг Саид ака. Юлдуз опам қутичани ичидан туриб олиб “Бог қўйнида...” деб куйлайверганларидан кейин омонатингизни очайми-очмайми деб анча ўйладим. Охири бўлмади...”

...Масжиддан бомдодга азон садолари эшитилаётганида телефонимнинг батареяси тугаб колганди...

...Кимдир тунларини ибодатда ўтказар, кўз ёшига ғарқ бўлиб...

Кимдир эса...

Малика билан мунтазам учраша бошладим. Шу учрашувлар ҳаётимдаги энг ширин онларим эди, юрагим унга бўлган муҳаббатга тўлиб-тошганди, у билан бир кун гаплашмасам ўзимни қўярга жой тополмай қолардим. Хонамда у ёқдан бу ёққа юравериб ҳамкасбларимни асабини таранг қилиб ташлардим.

Телефондаги СМСларку, бармоқларим автомат бўлиб ишлаб кетарди, тугмачаларига қарамасданам теришни ўрганиб олдим. Соғиниб-соғиниб учрашганимизда тўйиб-тўймай

гаплашардик. Тушмаган киноимизу, бормаган кафеимиз йўқ эди. Хуллас, жуда бахтли эдим. Маҳалласидагилар ҳам мани таниб қолишди, қўшни йигитлар билан дўстлашиб олишга ҳам улгургандим.

Кейинги уч-тўрт учрашувларимизга у етти яшар сингисини олиб кела бошлади. Сингиси Мубинахон бирам ажойибки, ўзим ёлғиз фарзанд бўлганим, на ака-ука ва на опа-сингил меҳрини кўрмаганим сабабми унга бирпасда меҳр қўйдим, у зумраша ҳам мани нуқул поччажон деб жонимни оларди.

Баъзида гаплашиб ўтириб, Маликани ҳам эсимиздан чиқариб кўярдик, бунга у ҳазиллашиб “Ёнингизда ўтириб бироз ҳалакит бермаяпманми?” деб сўраганда, унга ака-сингилни ишига аралашмаслигини айтиб роса мазах қилардик.

- Поччажоооон, юриинг зоопаркка борайлиииик..
- Мубина, уят бўлади!..- опаси жеркиб берди.
- Нимаси уят экан?! Ман сингилжонимни не толька зоопаркка, балки цирккаям, концертгаям оборишга тайёрман. Мубинахон, Маймунчаларни кўргиз келяптими?
- Йўйқ, ман шерни кўргим келяпти!..
- Ие, нимага айнан шерни?
- Чунки шер қуёшга тик қарайдиган ҳайвон, у ҳеч қайси ҳайвонлардан кўрқмайди, шунга уни подшоҳ ҳам дейишади!..

Ақлини кўриб лол қолгандим, ўзим шу пайтгача шерни қуёшга тик қарашини билмаган эканман. Бу қиздан катта одам чиқади деб ўйладим.

Мубина кичкина бўлишига қарамасдан жуда зукко, ақлли ва ўз тенгдошларидан ажралиб турадиган қиз эди. Бошка тенгдошлари арқонда сакраб юрган пайтда у нуқул китоб ўқиш билан оввора бўлар, қўғирчоқни эса умуман қўлига олмасди.

Уни олти ёшидан мактабга беришган, мактабга чиққанда ҳам барча ҳарфни таниб бўлиб улгурган, ҳисоблашларни бироз билган экан. Нимагадир Мубинани ўзининг опажонисига эмас, балки мани иккинчи виждоним бўлиб қолишга улгурган Саидага кўпроқ ўхшатарадим.

Ҳа, айнан Саидага ўхшарди. Катта бўлса ҳудди унга ўхшаган ақлли ва ҳартарафлама билимдон бўлишига кўзим етарди. Қисқаси, ман Маликани топиб, унга қўшиб ўзимга сингил ҳам топган эдим.

Шу воқеалар орасида бир куни дўстларим билан йиғилишдик. Ман, Тоҳир ва Абдулла алоҳида гаплашиб ўтиргандик, қўшним гап бошлаб қолди:

- Саид, опоқимлар топган қиз нима бўлди, ёқдимми?
- Билмадим... Кимлигини биласанми? Ўша кундаги ҳамшира қиз борку...
- Билардим опоқим танлаган қиз ўшалигини.
- Вой ичидан пишган! Нимага манга этмагандинг?!..
- Ойинг илтимос қилгандилар, аввалига мани ҳам чақириб суриштирдилар, ўша куни бироз суҳбатлашганимизни кўрган эканлар, уни қанақа қиз деб ўйлашим ҳақида қизиқдилар. Ман ҳам ёмон қизга ўхшамаслигини айтгандим.
- Ёмон қизга ўхшамайди, лекин мани кўнглимни бошқаси олиб улгурган...
- Ооо, Маликааааа! Жонииим!- Тоҳир кулишни бошлади.
- Малика билан ҳам учрашиб юрибсанми? Ҳамшира билан учрашганингдан кейин нутишинг керакмиди..., - Абдулла мани кўзимга қараб турарди.
- Э, огайни санга этиш осон. Ман Маликани севиб қолганман, Саида билан эса онамларни деб учрашдим...
- Ҳаммани бошини айлантириб юролмайсанку ахир, барибир таги чиқади. Ёлғон гапириб ўзининг гуноҳ орттирганинг қолади. Ёлғончилар Аллоҳнинг душмани эканлигини биласанми?

Ўйлаб кўр, Малика билан ораларингдаги муносабат ҳирсий нарсага айланиб кетадими деб кўрқаман, унинг устига опоқимлар бу ишларингда хабар топсалар билмадим қай аҳволга тушадилар...

- Шуниси эзиб ташлаяптида. Малика билан эса муносабатларимиз жиддий, топганимдан кейинги биринчи учрашганимизда унинг қўлига узук тақиб қўйганман.

- Биринчи кундан олдимми? Шу нарса санда шубҳа туғдирмадимми?- Абдулла ҳайрон.

- Оладида, ўлиб тургандан кейин! Ҳозир биласанми учта қизга битта йигит тўғри келишини. Чет элга қанчадан-қанча болалар чиқиб кетаяпти, пул топаман деб, қамалганлари канча... Шунини учун қизлар ажрашган йигитларга бўлсаям жон деб тегиб кетишяпти, чунки талаб катта таклиф эса кам. Саид эса бўйдоқ, унинг устига топармон! Малика нимага унга йўқ дейиши керак, тиш-тирноги билан ёпишган бўлса ман уни тушунаман., - Тохирнинг гапи Абдуллани ўзидан чиқариб юборди.

- Тохир! Сан мана шунақа дунёқарашинг билан, аёлларни одам ўрнида кўрмаслигинг билан, уларни оёқ ости қилишинг билан бир куни гармдорини аччиқ тишлаб қолмасанг деб кўрқаман. Айтганча, Зухра қайтиб келдимми?

- Ҳозирча йўқ, қаергаям борарди. Барибир қайтиб келади, бироз нархини оширадида кейин барибир қайтиб келади.

- Сани ўзи умуман даволаш керак оғайни, ўз хотининг ҳақида гапиряпсанку. Нархини кимлар оширади ўзи биласанми?!.- бу гапидан мани ҳам ғашим келганди.

- Мани маслаҳатим санга Тохир, - Абдулла нуқта қўйишга ҳаракат қилди,- хотининг сани айбинг билан кетиб қолган, иссиғида бориб олиб кел уйингга, меҳр кўзда, тагин кейин пушаймон еб қолмагин...

- Вақт кўрсатади ким пушаймон қилишини, манми ё Зухрами... Барибир ўзи қайтиб келади...

Гапнинг бошқа тарафга, Тохир ва Зухра мавзусига ўтиб кетганидан қулоғим тинчиди деб хурсанд бўлиб қўйдим.

Шу кунлар ичида Саида билан яна икки бор учрашдим.

Маликани алдаб қўяётганимдан виждоним қийнаб, Саида билан белгиланадиган учрашувларни минг баҳоналар билан узоқлаштиришга ҳаракат қилардим.

Онам қўймаганларидан кейин, мажбур бўлиб фалон куни учрашамиз деб қўярдим. Учрашувларни қолдиришга уринганимнинг асосий сабаби бу Саиданинг онам истаган қизга жуда мос келиши эди. У билан ўзимни зўрлаб бўлсада учрашувга чиқардим, кейин қанақа кайфият билан келганимни умуман унутиб юборардим, чунки у билан гаплашган сари гаплашгиси келарди одамни.

Бу суҳбатлардан кейин унга сингилга каби бўлган муносабатим бориб-бориб бошқа муносабатга ўсиб кетиши мумкинлигин жуда яхши тушунардим. Диний гаплари эса баъзан мани боши берк кўчага тиқиб қўярди. Ҳар бир гапимни тарозига қўйиб гапира бошлагандим.

- Келинг, битта анекдот айтиб бераман.

- Майли...

- Бир куни Момо Хаво ўзининг эрини, яъни Одам Атони рашк қилиб қолибдилар...

- Тўхтанг!, - гапимни шартта кесди, - ман эшитгим келмаяпти бунақа ҳазилларизни.

- Нимага? Яна қовун туширдимми?!..

- Ҳа, диний мавзуда бўлмағур ҳазил гапларни гапиришни ўзи гуноҳ, бунақа ҳазилларни эшитиб уларнинг устидан кулиш эса...

Ҳмм! Бу қизга уйланадиган бўлсам мани нақ сўфи килиб қўйиши тайин... Учрашувдан яна иккиламчи ҳиссиётлар билан қайтдим. Ҳар гал қандайдир янги қирраси очилади бу қизни,

аммо жуда ақлли. Кичкиналигида Мубинага ўхшаган қиз бўлса керак, у билан гаплашган сари манда унга ҳурмат ошаверарди.

Абдулла билан унинг таъсирида анча ўзгарганим ўзимга ҳам сезардим, онамлар ҳам, қўни-қўшнилар ҳам. Малика ҳам...

...Малика билан эса ҳар куни учрашишга имконият бўлмасди, чунки хафтасига уч кун у парда тикиш курсларга борарди. Бошқа пайтда эса асосан уй юмушлари билан банд бўлар, баъзида дугоналари билан йиғилишиб туришар эди.

Шу нимагадир парда тикиш курсларига борган куни олиб бораман десам йўқ деяверарди. Мани ишим кўплигини, вақтимни бундай нарсалар билан олишни истамаслигини баҳона қилиб қўя қоларди. Бир куни синаш учун уни курсларига олиб бораман деб туриб олдим. Кўнди. Борганимизда тикувчининг подъездига кириб кетди. Кетгандек бўлиб машинани пананага қўйдимда кута бошладим, қаерданам кутдим, қачон қарамай ўзимга ўзим саргузашт излайман... Малика анчагача қолиб кетди, мудраб қолганман шекилли, кимдир машина ойнасини тақиллатди.

Қарасам битта чол экан:

- Болам бу ерда кимнидир кутяпсанми?

- Ҳа..., ҳалиги амаки мана бу подъездда тикувчи бор экан..

- Бу ерда тикувчи яшамайди..

- Аниқми?!..

- Ҳа болам, аниқ, бу ердагиларни беш қўлимдай танийман.

- Унақа бўлса, мана шу ерга бир қиз келиб туради, кўрмаганмисиз? Сочлари қора, йиғиб юради доим, ўзи оппоқ... ёши йигирмалар атрофида.

- Ҳаа, хафтада уч марта келиб туради бир қиз, исмини билмайман. Яқинда келиб-кетганди. Ўшани айтаётгандурсан.

- Кетдими, ухлаб кўрмай қолибман шекилли, ўзи кимникига келади, билмайсизми?- ичимни ғалати бир заҳар тўлдириб сўрадим.

- Махмудларникига...

Шу пайт орқада икки мастнинг бир киши билан урушиб кетганидан шовқин кўтарилдию, амаки уларни ажратишга югуриб кетди.

- Хой, амаки!...- гапим чала қолиб кетди.

Нахотки, Малика мани кўзимга чўп тикиб юрган бўлса?.. Нимага бу ерга келишимга қаршилиқ қиларди?... Ким у Махмуд?... Ҳақиқатни билганим яхшими ёки йўқ?... Ҳақиқатни истаб ундан айрилиб қолмасмикинман?... Ичим ғазабга тўлганди....

Маликани сирининг тагига етишим керак эди.

Нимага мани бунчалик тез қабул қилди? Ўзим ишқ ўтида ёнганим учун бўлса керак, бунчалик тез розилигини бериб юборишига ҳам мани севиб қолгани учун деб талқин қилгандим. Унинг ҳаёлларида нималар кечаётгани манга қоронғу эди.

Бу Маликадан иккинчи бор шубҳаланишим эди. Биринчиси, тўғриси энтсам аҳмоқлигим ҳам эди, чунки номаҳрамлар билан муомила қилишда ўта эҳтиёткор бўлган Абдулладан рашк қилгандим, бошқа томондан Маликага ўз туйғуларимни очмаган эдим ўшанда. Нимадан умид қилиб ундан гумон қилганим учун устимдан кейин роса кулгандим.

Лекин ҳозир... Мани унга бўлган муносабатимни била туриб манга ҳам ижобий жавоб қайтараётган, юрагимга умид эмас, балки катта ишонч бераётган Маликанинг бу сирини асло тушунолмасдим. Агар у ростдан ҳам бошқаси билан учрашиб юрган бўлсачи, балки бу

учрашувлар мани кўришидан анча олдин бошлангандир.

Балки ман унинг ҳаётига учинчи-ортиқча бўлиб суқилаётгандурман. Унда нимага манга иссиқ муносабатда бўлиб ман билан учрашиб юрибди?

Дод!!! Нима қилса бўлади бу ҳаёллару-гумонларни? Кўзимнинг олдига нимагадир бир йил олдин ман билан учрашувга чиқиб, манда жирканишни уйғотган қиз кела бошлади. Йўқ у ҳам эмасди, униг либосида Малика эди, у нуқул манга “Ман сизга турмушга чиқолмайман, тушунсангизчи!..” деяётгандай кўринаверарди. Астафидуллоҳ!..

Онамларнинг бугун Саидаларникига боришларини, агар қарши бўлмасам оқ ўрашларини ва фотиҳанинг кунини белгилаб қайтишларини айтганлари ҳам қулогимга зўрга кирди.

- Майли билганингизни қилинг...

- Нима деганинг болам, ахир ҳаётинг ҳал бўлаяптику...

- Мани нотўғри тушундингиз, ман розиман дедим...,- ичимда эса Маликанинг Махмуди ким эканлиги саволи ҳамон қийнарни.

Фотиҳа ўша хафтанинг охирида бўлиши маълум бўлди. Маликага эса икки кун телефон қилмадим. Шу икки кун ичида ўз ёғимга ўзим қовурилдим.

Унинг ўзидан сўрай десам баҳона қилиб оладими деб, кейинги гал “тикувчи”нинг олдига боришни кутишни маъқул деб билдим. Уни кузатиб боришни, орқасидан ўша квартирага кириб ҳаммасига жойида нуқта қўйишни ўйлаб ётардим.

Телефонимга уч-тўрт марта қилганида атайин олмадим. У ҳам бир қийналсин! Ман уни деб ҳамма нарсага тайёрманку, у бўлса...

Шунда ичимда виждоним ўзи хақида хабар берди: “Кани бирпас тўхтаб турчи Саид! Малика учун ҳамма нарсага тайёрман дедингми? Уч-кундан кейин фотиҳанг бўлиб бошка бир қиз билан тўйинг куни белгиланмаймиди? Шуми сани “ҳамма нарсага тайёрлигинг”? Гармдорини аччиқ тишлаш мана шунақа бўлади оғайни! Ўзинг бевафолик қилиб туриб, ундан вафодорликни талаб қилишга қандай ҳаддинг сиғди?”. Йўқ, бундай давом этиши мумкин эмасди. Унга албатта бор гапни айтишим керак эди, лекин аввал у ҳақидаги ҳақиқатни билиб олишни лозим деб топдим.

Телефонимда эса яна Хожибой ака... Ўзинг шунақасан! Ҳозир юрагимга сиғадими ҳазиллариз!.. Ўзи Абдулла роса жаҳли чиққанди бу нарсани СМСга қўйиб қўйганимни эшитиб. Саида ҳам бир марта телефонимга хабар келганда ғалати қараб қўйгандию индамаганди. Онамларга-ку анча бўлганди ваъда берганим, ўчириб ташлайман деб.

Ҳозир ўйлаб қарасам ҳаммалигисининг гаплари жудаям тўғри эди. Отамни танимасаму, у ҳақда бунақа ҳазилларни ёзиб олиб юрсам. Ўзимнинг нафсониятим қаерда эди шу пайтгача?!.. Ҳаттоки отам ёмон инсон бўлгандаям бундай қилишим керакмасди... Эҳ, ҳали ҳам ёш боламан-да....

Аввал Хожибой акамни телефонимдан кузатиб юбордимда, кейин келган хабарни очдим. Аллаҳ-Аллаҳ! Бунчалик асал бўлмаса-я! Шу Мубинани кулиб турганини кўрсам ҳамма ғамларим эсимдан чиқиб кетарди:

“Ассалому алайкум поччажон! Яхши юрибсизми? Ишлар билан чарчаб қолмаяпсизми? Бизлардан сўрасангиз икки кундан бери ҳайрон бўлиб бир-биримизга қарааб ўтирибмиз оғзимизни очииб. Мандан хафа бўлмадингизми? Агар хафа қилган бўлсам келсангиз зўр шеър айтиб бераман. Ўшанда кечирасиз...”

Қовоғим очилиб кетди, бу гапларни унга Малика ўргатиб турганмикин ёки ўзи ёзганмикин? Манимча ўзи ёзган, чунки керак бўлса опаси унгамас, у опасига ўргатиб турадиган даражада ақлли эди. Нима дейишимни билмай иккиланиб тургандим яна битта хабар келди:

“Боғга кирсам майлими?”

Гуллар терсам майлими...”

Мубина ўлдирди кулдириб, бунақа қайнисингил билан одам зерикмаслиги аниқ....

Агар Маликага уйлансам...

Шарманда бўлдим! Маликани олдида шунақанги хунук аҳволга тушиб қолгандимки, душманамга ҳамтиламайман....

У подъезга кириб кетганидан кейин, қўшни болакайни тўхтатиб сўрадим:

- Шу ерда турасанми?

- Ҳа, нимаиди...

- Махмуд аканг қайси кватирада туради?

- 28-да, лекин улар ҳозир йўқлар.

- Қаерга кетган?

- Адамлар айтгандилар борса-келмас жойларга деб..

Биламан, ўша борса-келмас жойларни! Маликанинг висоли бўлса керак!..

Қоним қайнаб чидолмадим, бир зумда 28-эшик олдида эдим. Қўнғироқни босиш-босмаслигимни билмай бироз ўйланиб турдим. Манга шу нарса керакми?

Шунга тайёрманми? Кўтара оламанми ҳақиқатни?... Нима бўлса бўлар, ҳаммаси бугун ҳал бўлади! Бунақа бевафо билан юрганимдан кўра севмасам ҳам Саидага уйланганим минг марта афзал, ҳам манга вафоли хотин бўлади, ҳам онам айтганларидек ёнимда мани қийнайдиған егов эмас, солиҳа вазири бўлади.

Таваккал қилиб қўнғироқни босдим. Малика эшикни очгач, кўзлари ҳайратдан катта-катта бўлиб кетди. “Кутмаганмидинг?” деб ўзимни ичкарига урдим. Орқамдан “Саид ака тўхтанг! Хато килиб кўйманг, ҳаммасини тушунтириб бераман!” деб қолди. Кўраман тушунтиришингни!

Ичкарига кирсам ётоқда битта онахон чуқур-чуқур нафас олиб ётардилар. Қўлларида капельница. Мани кўриб кўзларини очиб гапирдилар:

- Келинг болам, ким бўласиз?

- Ман.. Ман.. Ҳалиги, Махмуд керак эди...,- доводиранимдан бошқа гап тополмадим.

Онанинг кўзларидан ёш оқиб кетди:

- Ким бўласиз Махмуджонимга?

- Эски ўртоғиман...

- Эшитмагансиз шекилли, келинг ўтиринг. Қизим мехмонга битта чой дамлаб келсанг.

-Хўп бўлади, онажон.

Нимага онажон деди? Ким бу аёл унга? Ахир одам яқин инсонларига онажон деб мурожаат қиладику...

- Махмуджон болам бундан олти ой олдин автохалокатга тушиб, бизларни тарк этган. Мана олти ойдирки ёлғизман, ўғлимни йўқотиб касалманд бўлиб қолдим...

Эй аҳмоқ Саид! Нималар қилиб қўйдинг?....

Малика чой олиб келгач, иккимизга қўйиб бердида, ўзи бир чеккага ўтирди.

- Малика қизим барака топсин, Аллоҳ ундан рози бўлсин. Махмудимни йўқотганимдан кейин яратган уни манга учратди. Мана тўрт ойдирки манга ўз онасига қарагандек меҳр билан парваришляпти. Қўни-қўшнилари ҳам ёрдам бериб туришади, лекин мани ягона овунчоғим Малика қизим бўлиб қолган, ҳаётимнинг мазмуни қайтиб келишига айнан шу қизим сабабчи....

Онахоннинг олдидан бирга чиқиб кетдик. Машинада кетаётганимизда анчагача индамай кетдик. Биринчи бўлиб Малика сўз очди:

- Кўнглингиз хотиржам бўлдимиз Саид ака?!..

- Мани кечиринг, лекин нима деб ўйлашим керак эди?

- Аввал ўзимдан сўрамайсизми, қанча саволингиз бўлса.. Ман этиб бермайманми..
- Унақа бўлса мана, мани битта саволимга жавоб беринг. Махмуд сизга ким бўларди?
-
- Нимага индамайсиз, ўзингиз сўрайверинг демадизми?!

Малика чуқур нафас олиб, ҳикоясини бошлади:

- Махмуд ака мани мактабимда мандан учта синф юқорида ўқиганлар.

Мактаб давридан бошлаб мани орқамдан юрардилар, ман синфдошларимдан, маҳалладагилардан уялиб уларни нуқул хайдардим. Мактабни битирганимдан кейин ҳам тугамади кузатишлари, коллежда ўқиганимдаям орқамдан соядек юрардилар.

Каттароқ бўлиб манга бошқа йигитлар ҳамгапирадиган бўлиб қолишганди, лекин уларга ҳам, Махмуд акага ҳам сабаб бермаганман. Бир куни бошқа йигит тегажоклик қилганида ёнимни олдилар. Ўшанда уларга ҳурмат билан қарай бошладим, лекин севги деган нарсани ўйламаганман. Уларни ўз акам сифатида қабул қилардим, улар эса мани бошқача тушунгандилар.

Бир куни манга турмушга чиқасанми деб қўлларида узук билан ёнимга келдилар. Ман рад жавобини бергандим, жаҳллари чиқиб кетиб қолдилар. Кейин билсам ўша куни маст бўлиб машинага ўтирган эканлар.....

Оналарига эса ман ҳаққимда айтмаган эканлар, буни кейинроқ дўстларидан билдим. Аввал мани розилигимни олиб, кейин оналарига айтишни ният қилиб қўйган эканлар.... Улар кетганларидан кейин икки ой ўтгач, оналарини олдига бордим, виждоним қийнаб ташлади. Райсобесдагилар билан келишиб уларга қарайдиган бўлдим. Мана бор ҳақиқат...

- Мани кечиринг Малика. Аҳмоқлик қилиб қўйибман, мани тўғри тушунишингизни хохлайман. Ахир сизга нисбатан туйғуларимни биласиз...

Саид ростдан ҳам аҳмоқсан! Шошиш шайтонни иши деб айтишмаганмиди санга! Ўзимни ичимда сўкиб ўтиргандим, Малика яна гап бошлади:

- Саид ака, ман сизга бор гапни айтдим, сиздан ҳам бир нарсани сўрасам бўладими?
- Ҳа, албатта.
- Саида ким бўлади сизга?..

- 6. Армон -

*Гар икки қалб севишса
Қиргоқларда туришса,
Мўъжизалар кутишса
Туташмоқ иложи йўқ...*

*Иложи йўқ, иложи йўқ...
Ҳамма инсон баробар
Бахтли бўлишга иложи йўқ...*

Малика... Малика...

Нимага манга имконият бермадингиз, манга ишонишни хоҳламадингиз? Наҳотки ман сиз учун шунчалик ёмон инсон бўлсам...

...Бўлган воқеаларни унга айтиб бердим. Онаминг аҳволи ёмонлигинию, шифокорлар уларга оғир касал деб ташхис қўйишганини ва уларнинг асло сиқилишлари мумкинмаслигини

тушунтиришга ҳаракат қилдим.

Онамлар Саидага нимагадир боғланиб қолганликларини, унга совчиликка борганларидан бери аҳволлари анча яхшилашганини ва уларга қарши бир нима дея олмаётганимни айтдим.

- Сиз уларга биз ҳақимизда айтмагансиз, тўғрими?

- Йўқ. Улар билмайдилар бизнинг орамиздаги муносабатларни...

- Унда айтмаганингиз маъқул...

- Нимага ундай дейсиз?! Бугуноқ бориб ҳаммасини тушунтираман ва фақатгина сизга уйланишимни айтаман. Иложилари қолмагандан кейин рози бўладилар!

- Юракларининг ҳуруж қилиб қолиши мумкинлигини унуттингизми?...,- унинг ичидан кўз ёшлари йиғилиб келаётгани, - биринчи навбатда онангизни рози қилишингиз керак...

- Йўқ, мани унақа гапларингиз билан қийнаманг. Ман бугуноқ..., -гапим чала қолди.

- Мани унутганингиз маъқул Саид ака! Бахтли бўлинг...

Орқасидан анграйиб колдим... Подъездига йиғлаб кириб кетди.. Ундан бу гапларни асло кутмагандим....

Дарров рақамини тердим, жавоб бўлмади.

Телефонини ўчирмаганди, лекин олмасди ҳам. Шу куни кетма-кет хабарлар юборавердим, у эса парвойи фалак. Ухлаб қолганмикин деб ўйладим, йўқ, ухлаб қолиши мумкин эмас, ухламаётгани аниқ эди. Ким ўз севганига алвидо деганидан кейин ухлай олади?

Балки мани севмагандир аслида, балки ўша Махмуд акасини севгандир.. Манга эса ўзини оқлаш учун ёлғон гапиргандир. Яна шубҳа, яна гумон! Саид, Саид!!! Ўзинг санга ишониб умид боғлаган бировнинг боласини юрагини ҳозиргина чил-чил қилмадингми? Бутун умидлари-ю, орзу-ҳавасларини кўкка совурмадингми?

Балки у Саида ҳақида эшитган гаплари ёлғон бўлиб чиқишини сўнги умид билан зор бўлиб сандан сўрагандир..

Малика тоза кўнгил қиз! Сани ундан гумон қилишга ҳаққинг йўқ!

Унинг виждонли эканини яна битта исботини наҳотки кўрмадинг?

Сан ундан Саида ҳақидаги гапларни қаердан эшитганлиги ҳақида холу-жонига қўймай қизиққанингда ҳам бировни сотиб фойда топмаслигини айтмадингми?..

Малика... Малика... Нимага мани эшитишни ҳам хоҳламади, нимага имконият ҳам бермади?..

Анҳор бўйида тўхтадим. Малика билан шу ерларда кезганимизни эсладим.

Унга билиб-билмай, кофиясиз ёзган шеърларимни айтиб бергандим.

У эса севгим ижодидан таъсирланиш ўрнига кулгани-кулган, кўзларидан ёш чиқиб кетгунча... Оқаетган сувга узоқ тикилиб яна ҳаёлларимга берилиб кетдим... Сувга узоқ тикилиб турса тортиб кетади дейишганди ёшлигимда. Балки... Астаффируллоҳ, ҳаёлларинг сани бир ёққа олиб бориб қўймасин, Саидвой!

...Уйга шошилмадим. Бор йўғи бир неча соатдан кейин Саида билан унаштирилишимиз керак эди. Эҳ Саида! Билсайди ҳозир унга бўлган муносабатим ёмон тарафга ўзгара бошлаётганини.

Ўша куни онамларнинг олдиларига бошка ҳамшира келганида, ҳаммаси бунчалик аҳволга келмаган бўлармиди. Балки шудир тақдир деганлари, лекин ман бундай тақдирга ишонгим келмасди...

...Узоқ турибман, сигаретим ҳам бирпасда тугаб қолибди... Наҳотки шунчалик кўп чекапман... Шу заҳарни чекиш керакми манга?...

Ичимда алам, ўйлаб тагига етолмасдим. Қаердан билдийкин Саида ҳақида?

Ким мани ёмонлаб Маликадан ажратмокчи бўлди, кимга бу нарса керак экан? Қайси

номарднинг чўпи ишга тушган экан? Эҳҳ! Ҳеч қутулолмадида ўзбегим мана шу чўпидан! Ҳамма балолар ҳам айнан шундан келиб чиқади..

Имконият бўлганда шу чўпларни ҳаммасини тортиб олиб, наркотикларни бир ерга тўплаб ёққанлари сингари кулини кўкка совурардим. Жудаям катта гулхан бўларди, чироойли ёнарди, узооқ ёнарди. Атрофида эса бахтли инсонлар бир-бирлари билан ўйнаб-кулиб, ҳамма атрофдагиларига меҳр-окибат кўрсатишарди..

Лекин бунинг иложи йўқ, чунки одамлар молини йўқотса ҳам, соғлигини йўқотса ҳам асло чўпини йўқотмайди, тиш-тирноғи билан ёпишиб олади. Бу дунёдан кетаётганида эса фарзандларига мерос қилиб ташлаб кетади, ҳудди уларнинг ўзиники етмагандай... Ҳаёлпарастлигим юқори нуқтасига ҳали қанча бор экан-а?

Қаердан билдийкин Саида ҳақида?

Тўхтачи, кеча Тоҳир Гулини қайтиб келганини айтганди. Мана ким айбдор!...

Рақамини терсам “абонент хизмат доирасидан ташқарида” деган жавобни эшитдим. Уч-тўрт уринишда аранг боғландим.

- Алло, Тоҳир.. Тоҳир!

- Эштаман, гапир. Нима гап?.

- Минг марта этганман санга ташлагин шу Билайнни деб, алокани қарагин ёмонлигини...

- Санларга ўхшаб бошқасига уланиб, “МанТухумСотаман” бўлиб қолайми?...

- Эээ, йиғиштир ҳазилингни. Гулига нима дегандинг ман тўғримда?!

- Нима дейишим керак экан?

- Саида билан учрашаётганим ҳақида гапирмадингми?..

- Эсингни едингми, ё қотиб қолдингми, ичмаётгандингу?

- Гапни чалғитма, этганмисан Гулига Саида ҳақида ёки йўқ?

- Секин-секинде ока! Мандан гумон қилдизми? Ман сани қачон сотиб юргандим. Гули билан сандан бошқа гаплашадиган гапларимиз ҳам етиб ортади. Тўғрим жоним?!- ёнидан Гулининг ҳиринглагани эшитилди.

- Унда Малика қаердан эшитганинги?...

- Нима таги очилиб қолдимми? Чакки бўлибди. Олдин иккита қизни отини этиб оҳ-воҳ қилардинг, энди қуёнларинг биттага камаядиганга ўхшайди...

Ҳечам жиддий бўлолмаса керак бу бола. Ман ич-этимни еб ётибману, бу бўлса... Демак Гули билан яна учраша бошлаган, хотини бечора эса кутиб ўтиргандир, эрим қачон келаркин деб. Зухрани уйга қайтиб келганига икки кун бўлгани ҳам йўқ, Тоҳир бўлса... Афсуски, яна суюқоёқ Гули билан дон олишиб юрибди...

Тоҳирни яна бу йўлга кириб кетганини ўйлаб туриб, яқиндагина бир амри маъруфда бир домланинг зино ҳақидаги айтган гаплари эсимга тушди.

Бундай йиғилишларда ҳамма нимагадур жим эшитиб ўтиргандай бўладию, фикру-ҳаёллари эса бошқа ерда бўлади. Домла жон куйдириб гапириб бўлгач, ичида “Худога шуқурей, тугади! Энди биқин қилсак ҳам бўлади” дейдиганлар ҳамтопилади.

Хуллас ўша куни эшитганларимдан битта гаплари нимагадир миямга қуйилиб қолган экан:

“Зинодан сақланиш керак. Зинода олтита офат бор. Учтаси бу дунёда: бу инсон ризқининг камайиши (ундан барака кетиши), яхшиликлардан маҳрум бўлиши, одамларнинг қалбида ёмон шахсга айланишидир.

Учтаси эса охиратда: булар – инсон Аллоҳнинг ғазабига учраши, қаттиқ ҳисоб қилиниши ва дўзахга киришидир”.

Айтганча Тоҳир ҳамўша ерда ўтиргандику. Унинг қулоғига кирганмикин бу гаплар ёки фикру ҳаёли олдида рақсга тушаётган Гулида бўлганмикин?...

...Ўзимни ғамим турганида бировнинг ишига ғам чекиш нимаси экан?

Шу пайт негадир ичгим келди. Ичиб олсаму, бутун дардларимни унутсам, кўнглим бироз бўлсада таскин топса. Йўлни нариги бетидаги кафега қараб юрдим.

Малика.. Малика.. Мана сизни деб энди алкашга айланмасам бўлгани. Йўлнинг ўртасига етганимда:

Боғ кўйнида икки дарахт...

Қолганини айтмасдан ўчиб қолди. Телефонимга чиппа ёпишдим. Наҳотки Малика?? Нимага қилиб ўчириб қўйди, ёки мани қайтиб қилсинлар дедими?... Шу пайт машина тормозининг овози эшитилди, бу кўрқинчли чийиллаш қулоғимга яшин тезлигида яқинлашиб келарди.....

...Қандай килиб машинанинг олдига қайтиб келганимни билмайман... Фақатгина машина эгасининг орқамдан "Кўзингга қараб юрсанг ўлиб қоласанми?!! Ҳаётдан тўйганмисан?!!" деб бақирганини аранг эслайман...

Юрагимни товонимдан қайтариб жойига келтириш учун ярим соатча вақт кетди. Бор йўғи бир неча сантиметр... Шу сантиметрлар мани ҳаётимни тубдан ўзгартириб юбориши ёки умуман... айтишга ҳам тил бормайди.

Ўлимни кунига уч марта эслаб туриш кераклиги ҳақида Абдулланинг гапи бор эди... Ўлим ҳақ! Ўлим ҳақ! Ўлим ҳақ!

Агар ростданам ўлиб қолганимда нима бўларди? Яхшиямки ичишга улгурмадим. Ҳушимдан кетган кунимдаги аҳволимни кўрган Саида учрашувларимизнинг бирида:

- Саид ака, Аллоҳга ишонасизми? – деб сўраганди.

- Ҳа, албатта! Алҳамдулиллаҳ мусулмонман, - диний сўз бойлигимни мақтаниб жавоб бердим.

- Калимаи Шаҳодатни келтириб бера оласиз,- мани синагандек сўради.

- Ла илаҳа иллалоҳу, Мухаммадур расулуллоҳ,- хато қилиб қўймадиммикин деб кўзларига қараб турардим.

- Яшанг. Бу иймони бор кишининг гапи..

- Нима сабабдан бунақа савол-жавоб, синаяпсизми?

- Шунчаки билиб қўяй дедимда. Биласизми ичган киши маст ҳолатида ўлиб қолса нима бўлишини?

- Нима бўларкан?

- Иймонсиз кетади, яъни худди иймони бўлмаганлар каби! Кетгандаям тўғридан-тўғри жаҳаннамга киради!!!

- Эҳтиёт бўлсачи? Орқа олдига қараб юрсачи кайфи бўлсаям. Кейин тинчгина уйига бориб ухласачи?

- Ундан ҳам кўрқинчли ҳолатку. Ухлаётганида кетиб қолса барибир маст ҳолатда кетган бўладику.

- Шунақа денг...

- Шунақа...

Шу суҳбатимизни эслаб этим янаям жимирлаб кетди. Машина ёнгинамда тўхтаганида кўз олдимга келган биринчи инсон онам эдилар...

Эҳ, онажон! Билсангиз эди ўғлингиз қандай қийналаётганини..

Бу ишлардан ҳаёлпараст бўлиб қолган, икки ўт орасида ёнган бечора фарзандингиздан айрилиб қолишингиз мумкин эди. Қани энди севги оташида нима бўлаётганимни кўрсангизу, Маликага уйланишимга қаршилик қилмасангиз. Нимага ўзи сизни айбляпман?...

Ахир Маликани севиб қолганимни, у билан бир неча кундан бери ишқ дардига мубтало бўлганимизни билмайсиз ҳам... Сиздан беркитмасдан, қўрқувни енгиб, ичимдаги бор гапни олдингизга дастурхон қилсам, буни кўтара оласизми? Ҳамма гап шундада! Сизни айбладимку, лекин сизда айб йўқ.

Телефоним яна овоз берди..

Карахт бўлиб қолганимдан Маликанинг қўнғироғини эсимдан чиқарибман. Ҳозир эса уйдан қўнғироқ, телефонимдан онамлар, онажонимлар жилмайиб тургандилар. Ҳа, "Оналар боласига бир нарса бўлса ичидан сезади" деган гапга ким қарши чиқа олади? Ҳеч ким!

Олсам жимжитлик...

- Онаш, онажон. Алло, алло!...

Тавба, шу телефонни гўшагини нукул бошқа ерда қолдириб кетадиларда. Минг марта этгандим уларга гўшакни зарадкани устига қўйиш кераклиги ҳақида. Нукул эслатиш керак. Мана яна бир нима бўлдими на гудок, ва на бирор гап эшитилмаяпти. Қайтиб қилсам банд. Нимага мани телефонимнинг бугун чиқиш қўнғироқлари омадсизликка учраяпти. Уфф! Холамга телефон қилдим:

- Ассаломалейкум холаш.

- Ваалейкум! Биринчидан холаш эмас, холажон.

- Хўп-хўп майли. Холажоним, холажонгинаааам... Иккинчидан-чи?

- Иккинчидан ҳали ҳам уйга бормадингми?

- Ҳа, энди биласизку. Ишларимни кўплигини..

- Эртага унаштириладиган одам йиғиштириб қўйса бўлармиди ҳар қандай ишларни..

- Ман ишларни йиғиштириб қўйсам, тўйни қайси пулга ўтказамиз?.., - мот қиламан деб ўзимдан хурсандман.

- Пулинг бўлса етадику бемалол тўй қилишга...

- Етишгаку етади, лекин одам ҳаракат қилмаса бойлигиз тоғдек бўлса ҳам едирилиииииб... А лаббай?- мот қилганим аниқ эди, чунки холамларнинг гапларини ўзларига ёпиштиргандим.

- Майли, махмадона бўлма! Тез уйга шагом марш! Онанг яна хавотир олиб ўтиргандур.

- Есть, ўртоқ полковница!.

Холамлар "жангарироқ" бўлганлари учун уларни доим полковница деб асабларини таранг қилардим. Ўзимча уларни гапда қолдирдим деб хурсанд бўлиб Маликани рақамини яна бир бор тердим.

- Поччажоон, қалайсиз?

- Яхшимиз, ўзиз қалайсиз асал қиз, нималар қиялсан?

- Ўтирибман телевизор кўрииб, кўчада бўлса "аъло ўйинчи" билетлари қолмаяпти.

Ҳамма нарсани илиб олади, ҳар куни янги гап бор бу қизда! Юзлариниям ўхшатиб мимика билан гапириши кўзимни олдига келиб кетди.

- Мубинахоооон?..

- Лаббай буважон!..

- Маликахонни чақириб юборсангиз, бир суҳбатларини олсам..

- Маликахон бандлар, йиғлаб-йиғлаб ҳаммомга кириб кетдилар... Нимагадир ҳечам тинмайдилар. Ойимлар нима бўлганини сўрасалар, ҳеч нарса бўлмаганини айтиб, яна хўнграб йиғлаб юбордилар...

- Майли унда асал қиз, сал туриб яна қиларман. Ижозат берасизми алоқани узишга?

- Яна уласа бўладиган қилиб узинг, чао поччажон!

Вой зумрашаей, балони билади! Уни биринчи синфгамас бирданига тўртинчи синфга бериш керак эди. Ҳозир бешинчи синф бўларди, ўзига мосроқ бўларди.

Мубинахоннинг ширин суҳбатини олганимдан кейин ҳаёлим яна Маликага кетди. Роса йиғлабди... Демак яхши кўради, демак ҳали ҳам умид бор.

Ҳозир бориб онамларга ҳаммасини ётиғи билан тушунтираман. Маликанинг қандай яхши қизлигини оширмай-тоширмай таърифлаб берсам балки фикрлари ўзгариб қолар. Унинг бегона онахонга меҳрибончилигини, ифбатли кийиниб юришини, тарбияли қиз эканлигини-ю манга жуда-жуда ёқишини, йўқ ман уни қанчалик кучли севишимни... Уйга яқинлашганимда яна бир бор Маликани рақамини тердим.

- Ассаломалейкум поччажон! Ҳалиям ухламадизми?
- Ўзингчи нимага ухламадинг?
- Уйқум келмаяпти, китоб ўқияпман.
- Қандай китоб экан?
- Малика опамларнинг дафтарларини... ўқиб берайми?
- Қани-қани, бошлангчи?

- "...Оҳ, бу ҳаёт нақадар гўзал... Қўшиқлар айтгим келяпти... Юлдуз опа қанчалик зўр инсонлигини биласизми?... Мани ҳаётимдаги энг бахтли кунларимдан бири бугун... Бугун улар мани топдилар... Изладим, икки соатдан бери излайман... Ўша жойни - ўзимни кўярга жойни... Фақат тополмаяпман, топишни истамайман ҳам, чунки бугун ман бахтлиман..." , Ёқдим, поччажон?

- Вой зумрашаей, қани тез жойига беркитиб қўйингчи, сизга ҳали бор анча бунақа нарсаларни ўқишга. Ҳа, этганча у ерда мани исмим ҳам борми?

- Энди поччажон этиб бўлман! Мана шунақа, бир қийналингчи!.
- Мани қўлимга тушасизку ҳали... Малика қаерда?
- Манимча ҳаммомдан чиқмадилар...
- Йўғе, чиқмадимми? Қизик, бориб тез хабар олингчи..
- Хўп бўлади. Кейинроқ қиларсиз, телефон тоққа тикилганди...

Узилиб қолди. Малика нимага кўп қолиб кетди экан у ерда? Тинчликмикин ишқилиб?!...

Уйга кириб келганимда соат ўн икки ярим эди. Ҳаммаёқ жим-жит. Онамларнинг хоналаридаги чироқ ўчмаган, мани кутиб хуфтон ўқиётгандурлар. Хоналарига кириб қарасам жойнамоз устида деворга суяниб ўтирибдилар. Битта қўллари ерда ётибди, ёнида телефон... Мани кутиб жойнамоз устида ухлаб қолибдиларда, онажонимей...

- Онажон, онажооон ман келдим.

Нимагадир жимлар, илгари дарров "Вой болам, қачон келдинг?" дердилар ёки намозда бўлсалар бошларини қимирлатиб кўярдилар..

Уйғотаман деб ёнларига ўтирдим. Қўлимга шилқиллаб тушдилар...

- Онажон, нима бўлди сизга?.. Онажон кўзингизни очинг!!..

Мани кўрқитманг... Онажон!....

Йўқ! Йўқ! Онажооооооооон!..

....Кўзларимдаги ёшлар оқ оралаган сочларидан оқиб юзларини юварди... Қўйиб юбормасдан қаттиқ кучоқлаб ўтирибман... Додим маҳаллани оёққа турғизибди.. Ёнимда кимлар ўтирганини англамаяпман ҳам... Абдулла, Шухрат ака, Рухсора опоқим – ҳаммалигисининг кўзлари қизарган, юзлари жиққа хўл... Онамларни мандан ажратиб олмоқчилар..... Улар уринган сари ман қаттиқроқ кучоқлаб олаяпман... Кўзимга ҳеч нарса кўринмаяпти..... Онажон! Бу кунимдан кўр бўлиб қолганим яхши эди.....

Ўғлим жигаргўшам, айтгинчи наҳот

*Ачинмайди жонинг онанг холига,
Мени тўшакларга михлаб қўйди дард
Келсанг бир кўрсаму, ўлсам майлига...*

Дунё кўзимга қоронғу бўлиб кетяпти...
Йиғлайман бўғилиб, ўзим-ўзимга жирканч бўлиб кетаяпман...
Эй Аллоҳим! Нега мандан ёлғизгина суюнчим, меҳри-дарё онажонимни олиб қўйдинг...
Эндигина орзу-ҳаваслари амалга ошаётганда...
Кўксиларига шамол тегиб, ҳаёт роҳатларини кўрадиган вақтларида...
Онажон!.. Рози бўлинг мандан!!!
Ховлимиз одамларга тўла... "Яқинда ховлимиз одамларга гавжум бўлади, ҳамма хурсанд бўлади, тўйу-тамоша бўлади!" деб ўзингизни кўярга жой тополмасдингиз... Мана шу йўлакларда югуриб-елиб юргандингиз...
Хурсандлигингизни кўриб ман нотавонни ичим эзиларди...
Орзуимдаги қизни эмас, бошқасини олиб бераётганингиз учун сиздан хафа эдим... Ўшанда сизга қўшилиб хурсандчилигингизга шерик бўлиш ўрнига, ўз кибримга қул бўлиб юргандим...
Мана энди айтганиздек ховлимиз одамларга тўла... Лекин ҳеч қандай хурсандчилик ва тўйи-тамоша йўқ... Ҳамма йиғлаган, ҳаммининг кўзида қайғу... Шунини орзу қилганмидингиз?... Мана бағритош ўғлингиз ховлининг ўртасида турибди...

Одамларга қарайману, орасидан яккаю-ягона бир инсонни излайман... Қанча изламайин сизни тополмайман энди...
Қариндошлар, дўсту-биродарлар, қўни-қўшнилари... Ҳамма сизни охириги йўлга кузатиш учун йиғилишган... Шу сабабдан тўпланганидан кўра келмаганлари афзал эди...
Кузатгани чиққанларнинг йиғилари юракларининг ичидан чиқарди... Кимдир дод солган, кимдир эса жим туриб дастўмолчаси билан кўзини артган... Абдулла айтарди "Мўмин инсон дод солиб йиғламайди, ҳамма иш Аллоҳдан" деб... Ман ҳам ҳаракат қилардим, сочимни юлмасликка, лекин урдасидан чиқа олмасдим...

Юк машинаси тепасидан кўчадагиларга кўзим тушди...
Ҳамма тўхтаган, қўлини дуога очган... Қанчадан-қанча нотаниш инсонлар, қариялардан то кичкинагина болаларгача онамларга Аллоҳдан раҳмат тилардилар...
Шунча инсон онамлар учун қўлларини дуога очмоқда... Ман бир марта бўлса ҳам ҳаётликларида "Узоқ яшанг, мани роҳатимни кўринг" деб дуо қилганмидим?... Ўзимдан нафратланаман!!!.. Ўша ҳолатда қаттиқ ўксиндим...
Жанозага пешин намозидан чиққанлар қўшилгач, одамлар дарё бўлиб кетди...
...Одамлар юрмасди, фақатгина онажоним тобутлари қўлма-қўл сузиб борар... Елкамда кўтарганимда яна хўрлигим келиб кетди, яна чидолмай йиғлаб юбордим... Ҳаётлигингизда қўлимда кўтариб юрмайманми, онажон?!...
Кетаётганлар орасидан "Инна лиллахи ва инна илайхи рожийун" деган гап эшитилиб қоларди... Маъносини эшлашга ҳаракат қилдим, эслолмай Абдуллага савол аралаш қарагандим, тушунди шекилли, "Биз Аллоҳникимиз ва унга қайтгувчидурмиз" деб жавоб килди...
Онажон! Нега ундай тез қайтдингиз?...
Қабрнинг ичига тушганимни ҳеч қачон унутолмасам керак...
Ана шу онда ўлим ҳақ эканлигига ишондим!...
Шу ерда аслида ман бўлишим керак эди!..
Онажон! Мандан рози бўлинг, худбин фарзандингиздан рози бўлинг!!!!...

Одамлар ҳам тарқалишди... Мозорнинг эндигина сабза уриб чиқаётган ўтларида оғир-оғир қадамларнинг излари қолди... Баҳор келаяпти, лекин мани қалбимда қаҳратон қиш... Қани энди шу ерда онамнинг ўрнига ман бўлиб қолсам эди...

Уйга қайтиб келгач ховлига боқдим...

Энди излаганингни фойдаси йўқ, Саид!..

Олиб бориб қаро ерга қўйиб келдинг онангни, бутун орзу-ҳаваслари билан бирга...

Онажон!!! Нимага аввалроқ ҳаракат қилмадим?!...

Нимага бошим деворга урилганда ҳаракат қилишни бошладим ва шунда ҳам сизга эътиборсиз бўлдим... Ахир Саида келган куни бўлмаганмиди манга биринчи ишора?.. Касалхонага тушганингизда ҳам "Тузалиб кетадилар, бўлиб туради" дегандим...

Ман ахмоқ бўлган эканман, жоҳил бўлган эканман, мани кечиринг онажон! Туриб-туриб бирдан йиғлаб юбораман... Одамлар овутган... "Аллоҳнинг иродаси, сабр-қаноат берсин..."

Абдулланинг гапларини кўп эслайдиган бўлиб қолдим.

Бир куни айтиб берган ривоятини эслаб яна ўксина бошладим...

- Бир киши сувга тушиб кетган экан, сузишни билмагани учун оқиб кетаверибди. Қирғоқдаги бир инсон қўлини узатганида "Аллоҳнинг ўзи ёрдам беради!" деб жавоб берибди. Иккинчи киши ёрдамга ҳам шундай жавоб берибди... Учунчисига эса етиб бормабди... "Нега манга ёрдам бўлмади?" деб савол берганида, "Йўлингдан чиққан икки киши ёрдамнинг эди, сан эса улардан фойдаланмадинг" дейилган экан.

Мани ҳам икки марта огоҳлантиргандику!...

Нимага онамларни ёнларида охиригача турмадим? Нега охириги нафасларида мандан рози эканликларини айтмадилар... Нега уларни ёлғизлатиб қўйдим?.. Саволларимга фақатгина ўзимни сўкиб жавоб топаяпман...

Онажон! Мани кечиринг! Мандан рози бўлинг!..

Номард фарзандингиз пулни орқасидан қувиб, нафсига қул бўлиб, сизни ташлаб қўйди... Ёлғизлик мевасини олдингизга олиб келиб қўйди... Нима етмасди манга?.. Барибир дунёни барча бойлигини топмасдимку.. Онамга меҳр бера олмаганим учун армонда қолдим...

Армонда!!! Орзуларим эса чилпарчин бўлди....

Узат дейсан! Бер дейсан!

Ҳеч қўймадинг одамзот!

Туя тўйди, фил тўйди!

Сен тўймадинг одамзот!...

Киприқдан ҳам қисқадир

Молу-давлат йўллари,

Ибрат бўлсин Искандар

Очиқ кетган қўллари....

Орзуларим учтасин,

Учтасимас ўнтасин,

Ўнтасимас ҳаммасин

Бер Аллоҳим! Бер, бер!....

Уч кун ҳам ўтиб кетди.

Мана яқинларимни уй-уйларига кузатиб битта ўзим қолдим...

Ҳовлига чиқиб атрофга қарайман... Ҳеч бир зот йўқ...

Ховлимиз кенг бўлгани билан, деворлар одамни ичига тортиб кетаётгандай... "Болам келаяпсанми, одам сиқилиб кетяпти битта ўзи ховлида" дердингиз... Ман эса ишларимни баҳона қилиб, кечроқ боришимни, унгача телевизор кўриб туришингизни айтардим...

Доим "Ана телевизор олиб берганманку, ўшани кўриб тулинг келгунимча, зерикмайсиз" деб баҳона топганимдан хурсанд бўлардим...

Ўша оғзим кўпириб мақтаган телевизоримни қўйиб кўрмасдингиз ҳам... Сизга ундаги жонсиз кимсалар эмас... Мани дийдоримни кўриш кераклигини ман кўзи кўр наҳотки билмасдим?...

Соғиниб ўтирганингизда кела солиб ҳаммомга кириб кетардим...

Ҳол-аҳвол сўраб, беш дақиқа ёнингизда ўтириб кунни қандай ўтказганингиз ҳақида қизиқиш ўрнига... Худди ман терлаб, қўйлагим баданимга ёпишиб қоладигандай...

Ҳар ёқдан сиймоингиз кўрингандай бўлаяпти...

Ерга ўтириб қолдим... Изларингизни қидираман, аммо...

Ховлининг бурчагидаги хурмога кўзим тушди...

Ёнига бордим, эндигина чиқиб келаётган барглари қўлларим билан сийпалайман... Сиз жуда ҳам яхши кўрардингиз хурмоимизни...

Бозордан олиб келиб экканингизда хурсанд бўлганларингиз кўзимнинг олдига келиб кетаяпти... Уни ўзгача меҳр билан парваришлаб, атрофида гирдикапалак бўлардингиз...

Ҳар гал тагини суғорганингизда Пайғамбаримиз (с.а.в.) ҳам хурмони яхши кўрганликларини гапириб чарчамасдингиз... Меваларини қўшнилар билан бўлишиб, мақтаб-мақтаб ер эдингиз... Нимага қўшниларга тарқатасиз? Ўзимизга кам қоладику!- деб аразлаганимда мани овутардингиз...

-Савоб бўлади болам, Аллоҳ бизга шу неъматни берган, қўшниларимизда эса йўқ, уларни ҳам оғзи тегсин дердингиз..

Рўза кезлари "Ифторга хурмодан узиб кел болам, егим келяпти.." деганингизда оғриниб, ичимда ўнта "уфф"ни айтиб териб келардим... Шунда ҳам телевизордаги голни кўролмай қолишдан кўрқиб, шоша-пиша чала пишганларидан узиб келардим... Қанчалик разил бўлган эканман...

Қани энди ҳозир ёнимда бўлиб биттагина хурмо олиб келишимни сўрасангиз... Ернинг тагидан ҳам топиб келишга тайёрман... Лекин афсус, минг афсус...

Мана ҳозир шу хурмони тагида уни қўлларим билан кучиб ўтирибман... Сизга ўхшаб парваришлаб, лекин бугун унинг ичаётган суви бемехр фарзандингизнинг кўз ёшларидир...

Қулоғимга "Ўғлим заҳда ўтирма, шамоллаб қоласан.." деган гапингиз чалинади... Сакраб туриб кетаман, атрофга аланглайман, сизни тополмагач баттар йиғлайман...

Яна ўтириб олиб қучоқлайман, баргларига юзимни босаман, сизни изингизни излайман... Манга энди фарқи йўқ, шамолласам ҳам, бу дунёдан йўқ бўлиб кетсам ҳам...

Сизсиз мани вужудим бир қуриган дарахтга ўхшаб қолди... Манга ҳаётда ишонч, куч-қувват улашиб турувчи инсон сиз эканлигингизни энди тушуниб етдим...

Сизсиз борлиқ ҳам маъносиздир манга онажон!!!

Ховли ҳам эзиб юборди... Ўзимни уйга урдим, яна шу тўрт девор...

Ич-этимни еб ташлаяпти... Наҳотки энди қайтиб кўрмайман сизни, онажон?!...

Рўмолингизни олиб тўйиб-тўйиб ҳидлайман...

Бу ҳидлар ҳам ғанимат.. Юзимга суртаман... Мана шу жонсиз нарсага кўрсатаётган

меҳримнинг ўндан бирини сизга кўрсатсам бўлмасмиди?... Шу рўмолингизни жуда яхши кўрардингиз...

Касалхонадан чиқишингизга олиб бергандим... Қайта-қайта ўраб кўрардингиз... Кўчага чиқсангиз ҳам бошингизда шу рўмол бўларди...

Ҳозир сизсиз бу оддий бир хотира холос... Яна чидолмадим...

Жойнамозинингизни қучоқлаб, йиғлай-йиғлай ухлаб қолибман...

Тоғаларим кетмасдан олдин мани олдиларига ўтқизиб насиҳат қилишди.

- Саиджон ўғлим, авваламбор онангни ва опамизни Аллоҳ раҳмат қилсин. Санга эса сабр-қаноат ва мустаҳкам иймон берсин.

Мана энди ёлғиз битта ўзингиз катта ховлида қолаяпсан. Бу ёғига энди сабрли бўлиб, опамизни хурсанд қиладиган амалларни қилиб юрасан деган умиддамиз. Чунки энди уларнинг арвоқлари чирқирамаслиги, қабрларида тинч ётишлари керак. Боя бўлажак қайнотанг билан гаплашгандик, яхши инсон экан, қизларини бошқага узатмайман деб кетдилар.

Жаҳлингиз чиқмасин қиз ҳақида гапирганимизга. Яна барибир ҳал қиладиган ўзингиз бўласан, ҳаёт саники. Факат тўғри ечимга келишингиз керак... Аллоҳ сабр берсин.

Бу гапларни эшитганимда кўз олдимга Малика келди. Нималар қиладиган экан ҳозир? Оналарни қўйиб келган кунимиз кечқурун телефон қилганди. Ман у билан гаплашишга ҳам ҳолим қолмаганди, лекин ёнимда бўлиб қолишини, дардимга малҳам бўлишини жуда-жуда истардим.

- Ассалому алайкум, Саид ака...

- Ваалейкум ассалом, Малика яхшимисиз?..

- Ўзингиз яхшимисиз? Аллоҳнинг иродаси экан, бандаличилигим...,- товушидан йиғлаб гапирётгани биланиб турарди..

- Ман армонда қолдим, армонда!..

- Қўйингиз қийнамангиз ўзингизни, Аллоҳнинг ишлари...

- Биламан, биламан. Ҳамма шундай дейди. Лекин бугун онани йўқотган битта ман бўлдим... Мани ичимдан нима ўтаётгани ҳеч ким билмайди...

Узоқ гаплашолмадик. Қисқагина хайрлашиб қўя қолдим...

Қани энди билсайди ростданам ичимда нима кечаётганини...

Онамлар билан охириги суҳбатимни бутун умр эсимдан чиқаролмайман:

- Болам, яқинда худо хоҳласа уйимиз одамларга гавжум бўлади. Иншааллоҳ, сани бошингни иккита қилиб қўйсам армоним қолмасди бу дунёда. Саида жуда яхши қиз, ўзингиз ҳам айтдинку роса билимли экан деб. Илми ҳам, иймони ҳам мустаҳкам қизлардан. У билан худо хоҳласа ҳаётингни охиригача бахтли бўласан. Ман ҳам жуда хурсанд бўлардим. Тўйингиз бўлгунча соғ бўлиб турай, аммо манга бирор нарса бўлиб қолсаям Саидани қўлдан чиқарма, у сани бахтингиз болам...

- Онажоней, қўйсизчи унақа ҳазилларингизни, ҳали кўп яшайсиз, маъна қилиб набираларни ўйнатиб ўтирасиз,- гапирганимизга ичимда ёнардим.

Ўшанда Иншааллоҳ демаган эканман...

Мана энди битта ўзим катта ховлида ёлғизланиб қолдим. Телефонимдаги Маликанинг расмига узоқ тикилиб ўтирибман... Кўп ўйладим... Ман энди Саидага ипсиз боғланган эдим... Ўзимда зўрға куч топиб Маликанинг рақамини телефонимдан ўчириб ташладим... Расмини ўчирмасимдан олдин эса яна бир марта тўйиб қараб олишим керак эди....

Ерга боғлаб қўйилганман

Илдизим ер остида,

Кечалари шовуллайман

Боқиб бўйу-бастинга...

*Аммо яшаш керак экан
Очилмоқ керак экан,
Гулу-мева, хазон тўкиб
Сочилмоқ керак экан...
Сочилмоқ керак экан....*

*Боғ қўйнида икки дарахт
Бир-бирига интизор,
Сен бир дарахт, мен бир дарахт
Ўксиб-ўксиб ўтдик ёр...*

*Бог қўйнида икки дарахт
Бир-бирига интизор,
Сен бир дарахт, мен бир дарахт
Йиғлаб-йиғлаб ўтдик ёр.....*

- 7. Уйғониш -

Ёлғизлик жудаям эзиб ташлади.

Уйда иложи борича камроқ ўтиришга ҳаракат қилардим, чунки уйга кирсам ҳам, ховлига чиқсам ҳам онамларнинг сиймолари кўз олимда пайдо бўла бошлайди...

Кеч келаётганимни кўрган баъзи қўшниларибиз тўхтатиб насиҳат ҳам қилишди:

- Уйнинг чироғини ёқиб ўтиришинг керак, онангни арвоҳи шод бўлади...

Сизлар қаердан ҳам билардингиз нимадан руҳлари шод бўлишини?!

Агар шу чироқни ёқишдан руҳлари шод бўладиган бўлса ховлимизни прожекторларга тўлдириб ташлаган бўлардим...

Аламимни ичимга ютиб юравердим...

Вақти-вақти билан Абдулла ҳолимдан хабар олиб турди, лекин ҳеч кимни кўришни истамаганимдан гапни қисқа қилардимда, яна ичкарига ўзимни-ўзим еб тугатишга кириб кетардим...

Хонамда бир пайтлар беркитиб қўйган шишага қараб ўтирардим.

Ичиб олиб дардларимни унутсаммикин деб... Қўлимга олиб очардим ва яна бу қилаётган ишим нотўғрилигини тушуниб ёпиб қўярдим.

Эҳ! Ушанда олиб тўкиб ташламайманми шу ифлосни. Беш-олти кундан кейин эса чидолмадим... Ғамим шунчалик қаттиқ эканми, шайтоннинг сувига берилиб кетдим. Уйга келгач дарров шишага ёпишадиган бўлиб қолибман.

Ичимда йиғилиб ётган, мани еб тугатаётган захарни бошка захар билан кесишга ҳаракат қилардим. Аввалига бироз енгиллашгандек бўлардим, кейин эса ароқ таъсири кетганидан кейин ичимни янаям қаттиқ алам босарди.

Абдулла чиқиб қолгудек бўлса, ухлаб қолгандек бўлиб эшикни очмасдим. Очсам аҳволимни кўриб қаттиқ жаҳли чиқади, мани шундоғам сиқилаётган юрагимни баттар қийнайди деб ўлагандим. Қизиқ-а, бандасининг жаҳли чиқишидан, қовоқ солиб олишидан кўрқамиз-у, аммо ҳамма ишимизни кўриб турган ягона халоскоримиздан кўрқмаймиз.

Одамлар кўриб қолмасин деб хуфёна равишда катта-кичик гуноҳлар қиламиз, шарманда бўлиб қолишдан, одамларнинг фикри ўзгариб қолишидан хавотирланамиз. Лекин жазоси одамларнинг гап-сўзидан минг марта кучли бўлган яратгандан уялмасдан ароқ ичамиз, ғийбат қиламиз, риёкорликка бериламиз...

Шу йўсин ман ҳам ҳеч кимга билдирмасдан ичишга ҳаракат қилардим. Ҳаёлларим, армонларимни оташини босаман деб ўйлардим..

Ичкиликка берилиб кетибман, ҳар куни ичмасам туролмайдиган бўлиб қолибман.

Бу лаънатига ўрганиб қолиш шунчалик осонлигини билганимда ичмаган бўлардим. Тўхташим қийинлашди...

Бир куни кечқурун дўкандан биттасини олиб, яна шу бало гирдобига шўнғиш учун уйга йўл олдим. Дарбозамиз олдига келиб тўхтаганимда Абдулла кутиб турган экан, ўриндиқда ётган ҳаром сувни беркитишга улгурмадим.

Эшикни очиб ёнимга ўтирмоқчи бўлди ва бирданига тўхтаб колди. Ўзимга-ўзим “Ҳа, Саиджон! Качонгача беркитиб юрмоқчи эдинг? Барибир кўлга тушдингку!...” дейишга улгурдим холос. Абдулланинг кўзлари катта-катта бўлиб кетди, жаҳли чиққани шундоққина билиниб турарди.

Шишани олиб қўймоқчи эдим, бир четидан маҳкам ушлаб олди.

Жуда ғалати аҳволга тушдим. Тортмоқчи эдим, қўйиб юбормади.

Беш вақт намоз ўқиб, аллақачон тақводор бўлишга улгурган Абдулла шишанинг бир учидан, ичкиликка берилиб кетиб, худодан кўрқмаган Саид эса шишанинг иккинчи учидан маҳкам ушлаб турардик...

- Биласанми, ман шишани қўлимда ушламагани қанча бўлди?!- деб қўлимдан юлиб олдида, ташкарига қараб отди. Шишанинг ерга тушиб чилпарчин бўлиб синди ва заҳар ерга бирпасда сингиб кетди...

- Ёшлигимда адамлар пул бериб олиб келтирардилар, - Абдулла гапини давом эттирди,- ўшанда билмаганман ароқнинг қанчалик ҳаром нарсалигини. Тушунганимдан кейин эса умуман қўлимга олмайдиган бўлгандим. Кўрсам биласан, қоним қайнаб кетади. Мана ҳозир ҳам чидолмадим. Нима бўлди санга, дўстим?!

- Ман.. Халиги.. Ҳаммадан беркитиб ичяпманку...

- Бир ривоят айтиб берайми?..

- Майли, эшитамиз...

- Бир олим бўлган эканлар. Бир куни шогирдларини олдиларига йиғиб “Ҳаммангизга топшириғим бор. Бугун биттадан хўроз олиб ҳеч ким кўрмайдиган жойда беркитиб сўйиб, эртага олиб келинглар” деган экан. Шогирдлари эртаси куни сўйилган хўрозларини кўтариб келишибди. Кимдир чайлада, кимдир уйининг пана жойида, кимдир омборда... хамманинг сўйган ери ҳар хил экан. Фақатгина битта шогирди тирик хўрозни кўтариб келибди. Устози “Сан нега сўймадинг?” деб сўраганида, “Устоз, Аллоҳ хамма ерда кўриб туради, қидириб тополмадим ундай жойни..” деган экан...

- Яхши ривоят экан...

- Дўстим, ман сани тушунаман дея олмайман. Намозга кириб Аллоҳдан опоқимларни раҳмат қилишини сўраш ўрнига... Эҳ, дўстим катта хато қилаяпсан! Бўлди, етар! Санга четдан қараб туролмайман. Ўзингдан узоқлаштирсанг ҳам энди ёнингдан жилмайман. Эртага бир жойга борамиз, аввал яхшилаб покланиб олгин.

Қилган ишларимдан яна бир марта жирканиб кетдим. Унинг гапларида жон эмас... катта куч бор эди! Ачинарлиси шу эдики, беркитиб қилинган ишни барибир Аллоҳ кўришини ўзим ҳам билардим... Яна хато қила бошлагандим.

Ибодатга кириб Аллоҳдан онамлар учун илтижо қилиш ўрнига....

- Қаерга борамиз?,- дардимга малҳам бўладиган нарса топиб олгандай сўрадим.
- Эртага биласан қаергалини...

Покланиб олиб, хонамга кириб ётдим. Нимагадир бошка ичгим келмай қолганди. Ичимда эса қандайдир енгиллик пайдо бўла бошлади. Тез ухлаб қолибман...

...Адамлар билан яна кенг кўчада кетяпмиз. Қўлларини жажжи қўлчаларим билан маҳкам тутиб олганман.

- Адажон, қаерга кетяпмиз?
- Ҳозир кўрасан болам..
- Айтақолинг...
- Сабр қил ўғлим, жуда яхши жойга кетяпмиз...

Бизлар оппоқ, чиройли кийимлар кийган одамлар орасига қўшилиб кетдик... Ҳамма бир тарафга қараб юриб борарди.. Бу одамлар қаерга шошилишаётган экан?... Барчанинг юзида табассум, нур ёғилиб турарди... Баланд зиналардан чиқа бошладик... Бир катта дарбозадан одамларга қўшилиб кириб бордик... Ичи катта майдон бўлиб, оқ кийимли одамларга тўлган эди.. Адашиб қолмаслик учун адажонимнинг қўлларини янаям маҳкам ушлаб олганман... Улар эса манга қараб кулиб:

- Мана келдик болам, Аллоҳ билан юзма-юз бўлгани....

Уйғониб кетдим... Адамларни анчадан бери кўрмагандим тушимда.. Қани энди ўнгимда ҳам бир кўрсайдим...

Яна ҳаёлларимга берилиб кетибман.

Онамларни ўйлаб анчагача ухлай олмадим. Кейинги пайтлардаги ўзимнинг ҳулқимни ўйларканман ҳаёлим нуқул Маликага кетиб қолаверарди.

Малика... Малика...

У билан хиёбонларда айланиб, бир-биримизга маҳлиё бўлиб юрган кунларимни эсладим. Атрофимизда қор учқунлари айланиб юзларимизга қўнарди. Малика шу дамлар жудаям гўзаллашиб кетарди, икки юзи қип-қизил бўлиб, чарос кўзлари ярақлаб турарди. У ҳам ман каби бахтли ҳис қиларди ўзини...

- Саид ака...
- Лаббай, яхши қиз...
- Биласизми, мани бир савол қизиқтиради...
- Қандай экан?...
- Лекин истамасангиз жавоб бермасангиз ҳам бўлади..
- Олдин эшитайлик, агар ёқмаса кейин котибамга мурожаат қиларсиз.
- Халиги.. Қандай бошласам экан.. Аввал ҳам кизлар билан?...
- Йўқ албатта!
- Алдагани ёш бола яхши..
- Тушундим, беркитмайман, бўлган. Йигитчилик, лекин ҳеч қачон жиддий бўлмаган.

Нимага қизиқиб қолдингиз?..

- Ўзи шундоқ билай дедимда..
- Шамол бўлмаса дарахтнинг учи...
- Доим мақол ишлатсам мақол билан жавоб берасиз...

Ўшанда қизиқаётгандурда, ким ҳам қизиқмайди деб ўйловдим... Ҳозир эса бу қизиқишни сабаби Махмуд деганлари бўлса керак деб ўйлай бошладим.. Яна гумон!...

Чарчадим...

Агар ман ўша кунни, Малика билан иккинчи учрашувимизни шунчалик интизорлик билан кутмаганимда эди, мана шундай аҳволга тушиб қолмаган бўлармидим.

Хотиралар зиндонига ташланмаган бўлармидим. Онамлар кетган кунлари яна бир яқин кишимни йўқотдим. Малика.... Суратини барибир ўчиролмадим.

Ягона хотира бўлиб телефонимдаги сурати бўлиб қолди. Лекин барибир юрагимнинг бир бурчагида хотира майдонидаги каби умид гулхани ёниб турарди.

Малика билан ўтказган ширин кунларимнинг оз бўлганлиги учун қолган армон шу гулханни ўчиб қолишига йўл қўймасди...

Эртаси куни Абдулла билан машинада бир ерга йўл олдик.

Қаергалигини ҳечам айтгиси келмасди, манга бирор совға тайёрлагандур деб ичимда бироз чалғирман деб қўярдим. Етиб келганимизда қарасам одам гавжум, ҳамма бир ерга кетаяпти. Шунча одам қаерга кетаётган экан?

Ҳамманинг юзида хотиржамлик, одамларнинг юзларидан нур ёғилиб тургандек эди. Биз ҳам одамлар окимига аралшиб кетдик, баланд зинапоялардан юқорига кўтарилиб келарканман кўзимнинг олдида катта дарбоза пайдо бўлди.

Ичкарига кирганимда этларим жимирлаб, юрагим тез-тез уриб кетди....

Масжиднинг ичидаги кенг майдон намозга шайланган, юзидан нур сочилиб турган инсонлар билан тўла эди, жумъа намозини ўқишга ҳозирланган инсонлар билан...

Бугун ман Аллоҳ билан юзма-юз бўлгани келгандим...

Масжидда ўтирарканман одамларнинг кўплигини кўриб, ҳамманинг сукунат сақлаб карнайлардан янграётган маърузани тинглаётганидан жуда қаттиқ таъсирланиб кетдим. Бу мани жумъа намозига илк бор келишим эди...

Нимага илк бор? Авваллари ҳам келганманку. Ҳа, келганман!

Авваллари ҳам одамлар орасида туриб намоз ўқиганманку. Ишхонамдаги йигитлар билан бир-икки бор, маҳалладагилар билан ҳам бир неча бор келганман.

Ҳайит намозларини эса қолдирмасликка ҳаракат килганман. Лекин ўша келганларимда бугунчалик ихлос билан ўқимаганман.

Ҳаёлим бошка ерларда бўлиб, бўлаётган гапларни тинглаш ўрнига қандай қилиб машинани расмийлаштиришимни, учрашиб юрган қизларимни гапларини, қаердан яна тирикчилик қилиш мумкинлигини.... бу рўйхатни узоқ давом эттирсам бўлади, хуллас дунёвий муаммоларимни ўйлаб ўтирганман.

Ўқиган намозим ҳам, Астаффируллоқ, худди ўтириб туришдек бўлганди...

Ҳозир эса жону-танзим билан гапирилаётган гапларни тинглаб ҳузурланардим. Гўёки ман учун тайёрлангандек шу кунги маъруза ота-оналар ва фарзандлар муносабатлари ҳақида экан. Қалбимни қамраб олган саволларга жавоб топаётгандим.

Саждага бошим борганда эса хўрлигим келиб кетди...

Наҳотки тўғри йўлга туриб, Аллоҳнинг буюрганларини бажаришим учун онамларни йўқотишим керак эди. Эҳ, онажон!!!

Намоздан сўнг узоқ дуо қилдим. Онамларга Аллоҳнинг раҳматини сўрадим. Кўз олдимга онамлар пайдо бўлдилар. Ўша маъюс қарашлари....

- 8. Синов -

...Онажоним! Меҳрибонгинам!...

Бугун сизнинг орзу-ҳавасларингиз ушаладиган кун...

Бугун уйимизда хурсандчилик, байрам...

Бугун яккаю-ёлгиз фарзандингизга, жигарбандингизга Аллоҳ томонидан никоҳ

туширилди... Ёнимда манга умрим давомида суюнчигим бўладиган солиҳа вазирам ўтирибди...
Бу ўша - сиз танлаган, орзу-хавасингиздаги иймонли келинингиз.. Йўқ, энди қизингиз...
Унинг бошига ўнг қўлимни қўйиб Аллоҳнинг номини зикр қилиб дуо қилдим...
Ман энди жуфту-ҳалолим бўлмиш ёнимдаги ёримни Аллоҳнинг розилиги учун севдим...
Кўнглимда эса фақат биттагина ушалмас армоним қолди...

Бу кечадан тўққиз ой илгари...

Ўша кунги жумъа намози бутун ҳаётимни ўзгартириб юборди...

Вақт ўтиб анча ўзгардим, жиддийлашдим, гапларимни анчагина салмоқланиб гапира бошладим. Бошқа инсонга айланаётганим нафақат ўзимга, балки атрофимдагиларга ҳам сезила бошлади...

Энди ишдан қайтганимда албатта ҳар куни Абдулла ёнимда бўларди.

Онамлар мани тарк этиб кетганларидан кейин ягона суюнчигим Абдулла бўлиб қолганди. У билан соатлаб гаплашиб ўтирардик. Ҳаётда жуда кўп нарсаларни моҳиятини тушунмаган эканман, нима ҳалолу, нима ҳаромлигини ҳам ажратолмай қолган эканман. У билан гаплашиб ўтирардим, қилган ишларимни, тўғри-нотўғри босган қадамларимни таҳлил қилардим.

Жумъа намозини қолдирмасдим. Ҳар сафар ўзимга янги билимларни очардим. Аллоҳни, унинг бизларга юборган динини таний бошладим...

Онамларни эса жуда кўп эслардим. Қабристонга тез-тез бориб турадиган бўлдим...

Қариндошлар ҳам келиб кўпроқ хабар олиб туришадиган бўлишди. Баъзида эса Тоҳир ва бошқа синфдошлар ҳам келишарди.

Бир куни Тоҳир яхши янгилик олиб келди. Эру-хотин уч йилдан бери қутаётган орзусига эришадиган бўлишибди.

- Худо хохласа ота бўламан!..

Хурсандлигидан кўзлари қувнаб турибдику, лекин мани ташвишимни кўриб ўзининг қувончини яширишга ҳаракат қиларди.

- Иншааллоҳ, жуда яхши хушxabар дўстим! Зухра ҳам эсон-омон қутулиб олсин,- Абдулла ҳам дўсти учун самимий сўйинарди, - Энди уни эҳтиётлаб, авайлашинг керак..

- Ҳалиям шунақа қилмоқчиман. Биласизларми, баъзан ўйланиб қоламан. Зухра билан учрашувга чиқмасимдан олдин "Тоҳир ва Зухра" бўлиб юришимизни тасаввур қилардим. Бошида ҳаммадагидек бахтли ҳаёт кечирдик.

Кейин фарзанд бўлавермаганидан кейин орамиздаги мураса ҳам аста-секин йўқола бошлади. У мани бўлар-бўлмасга рашк қилишни бошлади. Сал кеч қолсам ҳам наштарини тайёрлаб турарди. Аввалига ҳазил қилиб, жиғига тегардим, кейин ҳазилим ўзимга зил бўлиб қайтиб кела бошлади. Шунгача бориб тақалдики, кўчада юрганимизда ерга қараб юрардим, кўзим бирор қизга тушиб қолиб, Зухрам рашк қилмасин деб.

Охири чидолмадим, юрсам ҳам, юрмасам ҳам барибир гапиришини тушуниб, ростданам хиёнат йўлига ўтиб кетдим. Кўчадаги ўзини бозорга солган гўзаллар кўзимга хурлиқодек кўрина бошлади. Зухрам эса чақчайиб туришлари билан асабимни таранг қиларди, ундан ғашим кела бошларди. Ман унга бўлар-бўлмасга бақирардим, уники ҳам кейин тутиб кетарди. Жанжалларимизни кўрган киши ёқасини ушлаши табиий эди. Тўғри, унга бирор марта ҳам қўлимни кўтармаганман, лекин нарсалар учган, сўкишлар, ҳақоратлар, камситишлар...

Ўшанда билмаган эканман, фарзандимиз бўлмаётганига мандан ҳам қаттиқ қийналиб юрган экан... Ҳозир кўрсаларинг эди. Юзидан бахт сочилиб турибди. Ўзини қўярга жой тополмаяпти... Уни бу аҳволда кўриб ман ҳам хурсанд бўлиб кетяпман, худди ўша олдинги Зухрам қайтиб келгандек...

- Энди анови суюқоёғингни ҳам йиғиштириб қўйишинг керак , - дўстим учун хурсанд эдим.
- Бу ёғи эса умуман комедия! Гули ўзича мани эр қилиб оламан деб ният қилиб юрган экан. Орамиз очиқлигини айтганимда шунақанги жанжал қилдики! Одамнинг илонлари ичида бўларкан, шаллақиликда Зухрамга ҳам дам бериб юбораркан. Қўрқита бошлади, хали ҳаётингни дабдала қиламан деб. Дамини олишини маслаҳат бериб ташлаб кетдим...

Ўшанда Тоҳир ҳам, бизлар ҳам билмаган эканмиз Гули унга нималар тайёрлаб қўйганини...

- Мана Иншаалох, Тоҳирнинг ҳам ҳаёти бир йўсинга тушибди. Санда нима гаплар? Саида хабар олиб турибдиларми? - Абдулла манга юзланди.

- Телефонда гаплашиб турибмиз...

- Саида яхши қиз, тарбияли, солиҳа қизлардан. Отасининг гапини эшигандим, сандан бошқа ҳеч кимга узатмас экан. Аллоҳ рози бўлсин улардан..

- Ҳа... Мандан бошқасига узатишмайди..- гапираману ичимда бошқага узатиб юборишлигисига ҳам рози эдим.

Лекин улар лафз қилиб қўйишган, ман ҳам онамларни охирги гапларини бажаришни ният қилганман, шунинг учун ҳеч қаерга қочиб кета олмайман. Бошқалардан қочганим билан ўзимдан, ўз виждонимдан... Ҳа, ўз виждонимдан қочолмасдим...

Тақдир деганлари шу бўлса керак...

Умуман олганда, шу вақт ичида Саидани камроқ эслашга ҳаракат қилдим. Телефонда биринчилардан бўлиб манга таъзия билдирган, мани кўнглимни кўтаришга ҳаракат қилган, мани соғлигим билан қизиққан – манга келажакда жуфту-ҳалол бўлиши кутилаётган Саидани.

Нимага эслашни ҳоҳламаётганлигимни эса жуда яхши билардим, Маликага етишолмаслигимнинг асосий сабаҳиси ким деган саволни ўзимга берганимда кўз олдимга Саида келарди. У жудаям ақлли, иймонли, манга хотинликка энг яхши номзод бўлсада, ҳақиқий севган инсоним билан йироқлашиб кетганлигимда негадир айнан уни айблардим. Айблашга эса ҳаққим йўқ эди, чунки Саидага Малика борлиги ҳақида айтишга журъат қилмагандим.

Балки билганида бошқача бўлармиди, балки мани тушуниб мандан воз кечармиди, балки... Малика билан....

Малика билан эса узоқ вақт ичида бор йўғи уч марта гаплашдик холос.

Рақамини ўчириб ташлаганим билан унинг қўнғироғини жавобсиз қолдиришга ўзимда куч тополмасдим. Унинг ичидан нималар кечаётганини билмасдим, лекин билсам ҳам кейин қийналиб қолишимни жуда яхши тушунардим. Бечора мандан ҳол-аҳвол сўраб телефон қилганида ман жуда совуқ оҳангда гапирардим, ичимда эса "Келинг учрашайлик, яна бошидан ҳаракат қилиб кўрайлик" дегим келарди.

У бўлса мани совуқ муомиламдан ўзига қандай хулоса чиқарганлигини билмасдим. Лекин бир нарса аниқ эдики, бир пайтлар бир-бирига ҳаммадан яқин бўлган икки инсон борган сари узоқлашиб кетаётгандик. Шу суҳбатларимизда эса биттагина хурсандчилик учқуни бор эди. У ҳам бўлса мани жонажон сингилчам – Мубинахон.

- Поччажооон, нимага келмаяпсиз? Ман сизга зўр совға тайёрлаб қўйдим...

- Нима экан?..

- Келсез кўрасиз... Зўр совға, роса хурсанд бўласиз..

- Бораман, албатта. Фақат ҳозир эмас, ишларимни битириб олай, кейин бораман..

- Фақат сиқилманг, хўўў?! Мана ман борманку...Агар мани ўйласез ҳаммаси эсиздан чиқиб кетади... Битта ашула айтиб берайми?

- Майли, асал киз. Этақолинг...

- Яна бир сиз каби поччааааам борлигиига ишооооонмасман...

Агар шу қиз бўлмаганида борми, Малика билан ўтган қисқа суҳбатларимиз Шимолий муз

океанини эслатган бўларди. Мубинанинг ширин-ширин гапларидан кейин эса айсберглар бироз эригандек бўларди...

Ўзимни чалғитиш учун ишга берилиб кетдим. Аввалига ишхонамда ҳам қилар ишимнинг тайини бўлмасдан, бажариладиган ишларни чала, ярмига етказмасдан ташлаб қўйишни бошлагандим. Хўжайиним мани аҳволимни тушунганлари учун бўлса керак, ортиқча қийнамасликка ва умуман урушмасликка ҳаракат қилардилар.

Ҳамкасаба қизлар эса манга жудаям меҳрибон бўлиб қолишди, ҳар хил ширинликлару, уйдан пишириб келган пишириқлари билан мани кўнглимни кўтаришга ҳаракат қилишарди. Бир-иккитасини тушликда еб олардим, қолганига эса иштаҳам бўлмасди. Шунча ширинликларни бирортасини ҳам егим келмасди. Хонадошим Дилшодвой эса мани дуо қилиб уларни мазза килиб паққос туширарди.

- Саид ака, овқатиззи емисизми? – кайфиятимни кўтаришга ҳаракат қилгандек сўрарди.

- Иштаҳа йўқ, егинг келса ол...

- Қизиқ, пирогга қоғоз қайдан тушибди?...

Ҳаракат қилавер, барибир фойдаси йўқ, кулдиролмайсан!!

Чунки ичимдаги дардимни билмайсан, қаердан ҳам билардинг.. Иштаҳам йўқлигидан, кам овқатланганимдан оза бошладим, у эса баттар семирарди... Илгари озғин одамларни кўрсам намунча қилтириқ экан деб устидан кулардим, ҳозир эса тушуниб етдим, уларнинг ичида ёки дарду-касали ёки юрагида ғами бўлганлиги учун шунақа бўлсалар керак... Абдулланинг бир гапидан кейин эса умуман одамларнинг устидан кулмай қўйгандим:

- Агар бирор кишини ўзига боғлиқ бўлмаган, яъни ихтиёрида бўлмаган камчилигини юзига айтиб кулсанг ёки гапирсанг кибр килган бўласан. Қалбида мисқолчалик кибри бўлган киши эса жаннатга кирмайди.

Агар орқасидан гапирсанг, ғийбат ҳам кўшилади. Ғийбат қилган киши эса биродарининг гўшини егандек бўлади...

Қизиқ, ҳеч ўйламаган эканман, гоҳо билиб, гоҳо эса билмасдан туриб роса ғийбатлар қилган эканман. Яна ғийбат қилинган одам келганида "Қулоғинг қизимадими? Сани ғийбат қилиб ўтиргандик.." деб устидан кулиб ҳам қўярдим.

Ўша одам нима деб ғийбат қилганимиз ҳақида қизиққанида эса "Аа, ўзи шундоқ, санга айтармик..?" деб баттар кулардим. Ҳозир эса шу одам ичида ўша пайт нималар кечганини, қандай гумонларга бориб ўзини қийнаганини тушуниб ўзимдан ўзим хафа бўлиб кетаман.

Хуллас, ишхонада мани ҳамма аяган, қизлар ҳам негадир олдингидек қарамасди.

Бу орада ишхонамизда янги бир қиз пайдо бўлди.

Исми – Гўзал. Ўзи ҳам, манимча... исми мос эди ўзига. Аввалига унчалик эътибор бермагандим, кейин эса ишхонамиздаги йигитлар бирин-кетин унга ошиқ бўла бошлаганини кўриб, бир разм солиб кўрдим.

Жиддий, хусни бор, ўзига йигитларни якинлаштирмасди, кийиниш маданияти ҳам меъёрда, лекин доим сочини ёйиб юришига бироз кўниқолмадим. Ўзига ярашарди-ю, аммо кейинги пайтларда сочини йиғиб юрадиган Саида ва Маликалар билан муомила қилганим учунми ёки Абдулланинг ҳижоб ҳақидаги гаплари таъсириданми, билмадим, хуллас кўника олмадим.

Бизлар коридорда учрашиб қолганимизда фақатгина салом-алик қилардик Бир куни эса Гўзал ман билан кўпроқ сўрашди. Бир муҳим илтимоси борлигини, фақат гапни қандай бошлашини билолмаётганлигини айтди.

- Айтаверинг. Қўлдан келганча ёрдам берарман.

- Фақат бу ерда эмас, тушликда ташқарида учрашсак бўладими?

Нима гапи бор экан? Тушунолмадим. Ўзи кўнглимга қил сиғмай турганда... Лекин, қизиқиш устун келди шекилли ёки хафа килиб қўймай дедимми, учрашишга рози бўлдим...

*Ҳаётнинг дамлари - баҳор ёмғири
Учрашмоқ, айрилмоқ инсон тақдири,
Меҳр кўчасининг йўқдир охири
Бизлар бир кўришиб ёшлик чоғида
Қайтиб учрашмадик умр боғида...*

*Учрашмадик, учрашмадик, қайтиб умр боғида
Учрашмадик, учрашмадик, бошқа истак тоғида...*

Шу қўшиқни эшитганимда доим Малика эсимга тушадиган бўлиб қолганди. Мана ҳозир ҳам кафедра Гўзални кутиб ўтирарканман мана яна қийноққа солиб шу тарона эшитилиб турибди.

Чалғиш учун ёнимдаги бироз наридаги ёшларни кузата бошладим. Ёшгина йигит-қизлар туғилган кун нишонлашяпти. Улар хандон отиб кулишар, ичига шайтоннинг суви кириб олгандан кейин бачкана ҳазиллар қилишар, ярим-яланғоч баданларини бир-бирига кўрсатиб рақсга тушишарди. Ўгирилиб олдим. Қаерданам кўндим шу ерда учрашишга, қадахларнинг урилиши ғашимга тегса ҳам бироз сабр қилишга мажбур эдим. Шуларнинг ота-оналари кўрса борми бу ўтиришини. Шу фикр ўзимга таъсир қилиб кетди, чунки уч-тўрт ой олдин ўзим ҳам шулар каби айшу-ишратга берилиб, онамларни куттириб ялло қилиб юргандим. Ичимда яна ўзимни лаънатлай бошладим...

Тамоша эса авжига чиқа бошлади, баттар ғашим келди. Одамзот ўзи қизиқ экан, қадриятлар ҳақида тушунчаси ўзгарганидан кейин ўзи бир пайтлар қилиб юрган ножўя ишларини бошқалар қилаётганини кўрса ғаш келади, ичида ёки устида сўкишни бошлайди, қаттиқ қоралайди. Лекин бир пайтлар ўзи ҳам шу каби ҳолатда бўлганини тан олгиси келмайди. Тан олганда ҳам бошқаларга билдирмайди, чунки одамлар дарров "Ўзинг ким эдинг, ким бўлиб қолдинг. Бир пайтлар юрардинг кайф қилишиб!" деган жавобни пешонасига ёпиштиришади. Нимага тўғри йўлга кирган одам турли ҳил таънаю-дашномларни эшитиши керак? Мана шу гап-сўзлардан кўрққанинг учун у-бу ким гуноҳ иш қилаётганини кўрсанг ҳам индамай кетасан. Гапирай десанг ўзингга қайтиб келиши мумкин бўлган қўпол жавобдан ва одамларни олдида изза бўлиб қолишдан чўчийсан. Гапирмай десанг кейин виждонинг қийнашни бошлайди, билиб туриб гапирмай кетганимга гуноҳ ёзилмайдими деб. Нима ҳалолу, нима ҳаромлигини ажрата олишни бошлаганимдан бери шу савол қийнарди.

- Энди гап Нигинага!! Давай Нигин, табрикла жонингни!
- Ман мана шу бокални севикли инсоним Рустик учун кўтармоқчиман!

Рустикни тўлиқ исмлари йўқ эканми дейман. Хўш-хўш яхши қиз, нима ният қилиб ҳаромни оғзизга олиб бораркинсиз? Гапириб юбормай деб ўзимни тутиб турдим.

- Рустик, жоним! Илойим умринг узок бўлсин. Худо санга яхши иш, кўп пул ва иккаламизга бахт берсин!... Доимо соғ-саломат бўлиб юргин!

"Омиин!" деган овоз эшитиладими деб тургандим, қадахлар жаранглагани эшитила бошлади!!

- Ээ, бўлди қилларинг!
- Тинчликми ока?!! – иккита качок малолетка тепамда пайдо бўлиб қолди – бизлар бироз тушунмадик?!
- Нимани тушунмадиларинг? Қўлларингни дуога очиб гапириладиган гапларни шампан ичиб, гапирдиларинг.
- Ёмон гап гапирмаяпмизку. Нима қилибди? Ахир бу тостку! Тост!

Уларга қанча тушунтиришга ҳаракат қилганим сари, улар шунчалик ўз фикрларида қатъий туриб ола бошладилар. Мани эшитишни хошлашмади.

- Ээ, бўлди энди ока!! Кайфни бузмасезчи! Чойизни ичиб ўтиравермайсизми. Нима қиласиз аралашиб!

Уларнинг ичига шайтоннинг суви билан бирга ўзи ҳам кириб олган эди. Гапириш бефойдалигини тушунгач ташқарига чиқиб кетдим.

Кўчада Гўзални учратдим. Скамейкага ўтириб икки соатдан ошиқ гаплашибмиз.

Гўзал яхши суҳбатдош экан, у Саидага ўхшаб диний таълим олмаган, Маликага ўхшаган ҳушчақчақ эмасди. Унинг гапларини жиддий оҳангда гапирар, гапларида эса қандайдир маъюслик, хавотир сезиларди. У ман учун янги бир тоифадаги инсон эди. Яъни бу сингил ҳам эмас, севишинг мумкин бўлган инсон ҳам эмас, балки дўст эди. Тўғри, эркак ва аёл ўртасида дўстлик бўлмайди, буни биламан.

Лекин у қиз билан айнан дўст тутунишим мумкинлигини сездим, бошқа инсонларга айтолмайдиган сирларимни, ичимни эзаётган дардларимни айнан шу қизга айтишим мумкинлигини тушуна бошладим.

Гўзал эса манга нисбатан ҳурмат билан қарашини ва агар ман қарши бўлмасам уни ўз синглимдек кўришимни сўраб, ўз навбатида у мани ака сифатида қабул қилишини айтди. Нима ҳам дердим, яна битта сингилда!..

- Саид ака, яна битта кичик илтимосим бор эди. Ман янги бўлганлигим учун йигитларга қўпол жавоб қилгим келмаяпти. Битта-иккитаси буни бошқача тушунишди шекилли, хира пашшадек бўлиб қолишди. Шу нарса манга бироз қийинчилик туғдирыпти...

- Хавотир олманг Гўзал, ман гаплашиб қўяман...

Эртаси куни шанба эди, ҳар шанба эса онамларни қабрларига бориб анчагача қолиб кетардим. Уларни эслаб, қилган хатоларим учун рози бўлишларини сўрардим.

Аммо энди фойдаси бормикин? Қабристонга кириб борганимда узоқдан онамларнинг қабрлари олдида бир катта ёшдаги одамни кўрдим. У икки қўлини дуога очиб ўтирарди. Ҳайрон бўлдим, бироз кузатиб туришга қарор килдим.

Ким бўлди экан? Нимага бу ерда ўтирибди? Ён тарафидан кўрингани учун айланиб ўтмоқчи бўлдим. Ичимдан ғалати бир тўлқин кўтарила бошлади... Балки...

У томон тез-тез қадамлар билан юриб кетдим, у эса ўрнидан туриб қабрдан узоқлаша бошлади... Унга етиб оламан деб қоқилиб тушдим... Қўлим тагимда қолиб кетибди, қаттиқ оғрик сездим. Бошимни кўтарсам у одам ғойиб бўлган..

Нимага мани кўриб кетиб қолди? Ким ўзи у? Бироз олдин ичимда пайдо бўлган бошқача бир ҳиссиётдан қўлимнинг оғриги ҳам сезилмасди...

Ўша куни анчагача ухлолмай ётдим...

Ҳаёлим алғов-далғов бўлиб кетаётганди. Кўз ёнимдан ҳамма яқинларимни ўтказа бошладим, онам, Малика, Абдулла, Саида, Тоҳир, Гўзал... Нимага уни эсладим экан? Одам ҳаёлларида қаерларга кетиб қолмас экан... Қабристондаги одамга етиб олганимда эди.. Уни юзини бир кўрганимда эди... Барча саволларга жавоб топган бўлармидим..

Қачон тугар экан бу саволлар?..

Ухлолмадим, бир томондан қўлим оғриси, бошқа томондан эса ҳаёлларим йўл қўймапти. Радиони қулоғини бураган эдим, ҳамма каналларда "севаману-куяман" қўшиқлар. Ўчириб қўйиб ТВни ёқдим. Соат 12 даям пахта, галла хақида гап.

Бу каналларда тайинли нарса кўрсатадимми ўзи. Қани-қани?.. Бошқа каналларида киною-сериалларда фаҳш жойларини кесиб ташлашарди, бу каналда эса...

Яқинда чет элдан ҳам ўтиб кетамиз шекилли. Қизик, экрандан йигитлар севган ёрларига

ёнаман, ўламан деб ашула айтишадию, ўзларига эса камида иккита яримянланғоч ёпишиб қолай деб шайтоннинг ўйинини кўрсатяпти... Бўлмабди! Ўчириб қўйдим.

Кўзимни ҳар хил бефойда нарсалардан узоқ қилишим керак..

Намоз ўқишим керак эди кўпроқ. Шунда ҳар хил бефойда ишлардан узоқроқ бўламан. Намоз ўқишни бошлаган бўлсам ҳам баъзан арзимас баҳоналар билан тўлиқ ўқимасдим. Шомни ўқисам, хуфтон қолиб кетарди, бомдодни ўқисам пешин... Ўзимни эса турлича баҳоналар топиб оқлашга ҳаракат қилардим. Бир куни Саида билан телефонда шу ҳақда гаплашгандик.

...- Намоз ўқишни бошлабсиз. Жудаям хурсанд бўлдим эшитиб..

- Ҳа, бошладим. Ҳозир тўғри ўқишни ўрганияпман.

- Беш вақтни ҳаммасиними ўқияпсизми?

- Йўқ, баъзан имконият бўлмайди.

- Имконият қидириш сизга боғлиқку.

- Қанақасига манга боғлиқ?!

- Агар сиз астойдил ҳаракат қилиб ўқишга жой ва вақт изласангиз Аллоҳнинг ўзи ёрдам беради. Қолдириб бўлмайдиган ишларингизни бирозга бир чеккага суриб қўйиб намоз ўқисангиз, ўша қийин ишингизни ҳам ечимини ғойбона етказди. Фақатгина ихлос ва ҳаракат керак.

Шу гапларни эслаб тез ўрнимдан туриб кетдим. Ётгандан фойда йўқ. Тезда таҳорат олдимда, хуфтон намозига кирдим.

Фарзини тугатаётганимда столимни устида ётган телефонимдан манга таниш бўлган ва ғамимнинг мадҳиясига айланган тарона янграб кетди.

Наҳотки Малика бўлса? Мани ўйлагани учун чидолмай қилдимикин, ёки бошка бир нарса бўлганмикин? Қийин бўлсада намозим бузилиб кетмасин деб давом эттиравердим, лекин ҳаёлим бузилиб бўлганди. Сабр қилиб яна фикримни бир жойга жамладим. Саждага борганимда яна телефон жиринглашни бошлади. "Эй Аллоҳим, синовларинг шу бўлса керак" деб, намозни бузмасликка аҳд қилдим. Сабр билан охирига етказдим. Алҳамдулиллаҳ, шайтоннинг ҳийласига учмадим.

...Малика, Малика...

Охирги марта гаплашганимизга ҳам бир ой бўлиб қолибди. Ўша куни:

- Мани энди анчагача вақтим бўлмаса керак гаплашишга..,- деб кўнглини оғритгандим.

Аҳмоқман, ўшанда нега уни ўзимдан итариб юбордим?

Ахир у мандан бор-йўғи ҳол-аҳволимни сўраб телефон қилардику. Манга учрашишни ёки боғу-хиёбонларни кезиб юришни таклиф қилмагандику. Ёки ёнига келиб кетишни, илгаригагидек ҳар куни телефон қилиб туришимни сўрамагандику. Оналар вафотларидан кейин ман билан учрашишга, ўз севгисига эришишга имконияти бор эди, лекин у шу имкониятдан фойдаланмади. Чунки у ҳам тушунарди, мани қанчалик армонда қолганимни, энди оналарни рози қилиш учун улар танлаган қиз билан ҳаётимни боғлашим кераклигини ҳам яхши тушунарди. Фурсатдан фойдаланиб мани бошқасидан айнитишга ҳаракат қилмади. Малика ифбатли, ғурури бор қизлардан эди...

Мана ҳозир ҳам икки марта кўнғироқ қилди, олмаганимга бошка қайтиб қилмади. Ўзимда куч топиб рақамини тердим.

- Алло, Малика яхшимисиз?

- Ассаломалейкум Саид ака...- товуши йиғлаб чиқаётганди.

- Нима бўлди, тинчликми?

- Мубина... Мубинани операцияга олиб кириб кетишди...

- А.! Қаердасизлар? Ҳозир етиб бораман!

- 17-да...

Қандай қилиб катта кўчага чиқиб олганимни билмайман. Нима бўлган экан? Мубина ўз синглимдек бўлиб қолгани учун, ич-ичимдан эзилиб кетдим. Йўлда кетаётиб негадир бир маъюс қўшиқ сўзлари ёдимга тушди.

*Қаро ерга қўйиб бош
Бир қизгина ухлайди,
Кўзларига тўлиб ёш
Хур қизгина ухлайди...*

Астаффируллоҳ, Астаффируллоҳ!

...Машинада Мубинахоннинг ширингина гапларини эсладим. Унинг ўзига хос болаларча ҳазилларию, қўнгироқдек кулгуси мани унга бўлган акалик туйғуларимни уйғотиб юборганди.

Саросимага тушиб қолганимдан Мубинага нима бўлганини сўрамабман ҳам. Ишқилиб ҳаммаси тинч бўлсинда, иншааллоҳ. Нима бўлган бўлса ҳам эсон-омон қутулиб чиқсин. Отанасининг бахтига доим соғ бўлсин.

Касалхонага кириб келганимда Малика кўз ёшлари билан кутиб олди.

- Келдингизми..
- Нима бўлди Мубинага?!..
- Апендицит бўлиб қолибди..
- Ухх, ҳозир яхшими?
- Ҳали олиб чиқишмади. Энди тугаса керак, - деб яна йиғлаб юборди.
- Бўлди, йиғламанг. Йиғламасангизчи..., - унга маҳлиё бўлиб қолдим.

Малика йиғлаганида гўзал бўлишини илгаридан билардим. Ҳар гал кўзидан ёш оққанида қараб тўямасдим. Мана ҳозир ҳам овутаяпману, ичимда "Шунчалик ҳам гўзал бўладими?" деяпман.

- Ҳаммаси яхши бўлади, Иншааллоҳ. Мубина кучли киз. Апендицит эса бирпасда олиб ташланадиган нарса. Мана кўрасиз, бир хафтадан кейин югуриб кетади. Мана ман ҳам бўлганман. Юрибман кўрганиздек...

- Айтганингиз келсин. Одам ўйлайдида барибир.

- Уйдагилар ҳам шу ердами?- унинг отаси билан ҳеч рўбарў келмаганим сабабли, мани бу ерда пайдо бўлганимни қандай қабул қилишини билмасдим.

- Адамлар командировкадалар. Уларга ҳам қўнгироқ қилдим. Бугун рейс йўқ экан. Ўзларини қўярга жой тополмаяптилар, телефон қилиб тинмаяптилар. Эрталабки рейс билан учиб келсалар керак. Онамлар докторни олдига кириб кетдилар, гаплашгани...

- Нимани гаплашгани?
- Ўзи, шундоқ..
- Беркитмасдан айтаверинг, дори-пори керакми? Ёки пул сўрашяптими?
- Уйдан олишни унутибмиз.. Пулни эртага олиб келишни ҳақида гаплашяптилар..
- Қанча экан? Машинамда бор бироз, етиб колар..
- Йўғе, керакмас. Қўйвуринг..
- Айтақолсезчи, нима беганамидим?.
- 30 минг керак экан.. Факат эртага албатта қайтариб оласиз.

Машинамни олдига югуриб кетдим. Пулни олиб қайтаётганимда касалхона ховлисидаги

янги очилган атиргулларга кўзим тушди. Тез-тез узиб олдимда, Маликани ёнига шошилдим. Пулни узатгач, орқамда беркитиб турган атиргулларни ҳам бердим. Юзига табассум югурди.

- Мана бу бошқа гап, кулсаям бўларканку, йиғлаганиз-йиғлаган. Сизга қўшилиб ман ҳам йиғлаб юборай дедим.., - кайфияти кўтарилганидан ман ҳам хурсанд бўлгандим.

Шу пайт онаси ичкаридан чиқиб келди. Мани кўриб пешоналари тиришди:

- Ҳа йигитча, нима йўқотиб қўйдиз бу ерда?!..

- Ассалому алайкум.. Мубина яхши эканми?

- Ваалейкум. Мубина яхши, худога шукур. Сиз сўрагандан бери.

-

Малика онасини кўзига зўрға караб:

- Булар... Пул олиб келдилар..

- Керакмас пуллари, қайтариб бер!. Қўлингдаги гулни ҳам қайтариб бер!

Малика иккиланиб турганди, онаси унинг қўлидан икковини тортиб олиб қўлимга тутқизди.

- Манга қаранг йигитча! Қизимни тинч кўйинг! Шунча эзганингиз етмайдими?! Йиғлайвериб адои-тамом бўлди қизим. Пул билан гул бериб яна ўзимга оғдириб оламан десангиз адашасиз. Умуман керакмас пулингиз ҳам, ўзингиз ҳам! Етар шунча эзганингиз! Боринг ўша келинчангиз олдига, ўшанга беринг гулингизни!

- ...

Кейин қизига юзланиб:

- Сан билан бўлса, уйда гаплашамиз! Тушундингми?!, - деб жеркиб берди.

- Ҳа...,- Малика кўзини кўтаролмасди.

Бир нима дейишга ҳам, нима қилишга ҳам ҳайрон бўлиб чиқиб кетдим..

Уйга келиб роса ўйладим. Тўғри иш қилдиммикин деб. Мубинадан қайғуриб борганим тўғри эди албатта, лекин гулларни Маликага бериш билан унга умид ҳам бермадиммикин деб ўйладим.

Азон овози ҳаёлларимни тарқатиб юборди. Онамларнинг жойнамозларини олиб намозга кирдим. Мубинага шифо тилаб, хато ишлардан қайтаришига умид қилиб, бундан буёғига беш вақт намоз ўқишни ният қилдим...

Ишга отланаётганимда Малика қўнгироқ қилиб қолди. Телефонни олдига ўзимни отдим.

- Ассалому алайкум, яхши етиб олдингми?

- Ваалейкум ассалом. Алҳамдулиллаҳ. Мубина тузукми?

- Ҳа, ҳозир ухлаб ётибди.

- Онангизчи?..

- Роса жаҳллари чиқди. Ҳамма сирларимни айтиб берардим, ўзимни бошимга тўқмоқ бўлиб тушди.

- Чакки бўлибди...

- Сиздан бир илтимосим бор эди...

- Бемалол айтаверинг. Қандай ёрдам керак бўлса..

- Онамлар энди ўн-ўн беш касалхонадан бошқа жойга юбормасликларини биламан. Шунга Фотима онамлардан хабар олиб туролмайсизми?

Ҳм, Махмуднинг онаси.. Бу ёғи қандоқ бўлди... Бироз ўйлаб туриб Аллоҳнинг розилиги учун кибр қилмай деб рози бўлдим. Бечора онахонда айб йўқ эди ахир..

Мана ўша, бир пайтлар Маликани олдида шарманда бўлишимга сабаб бўлган 28-эшик олдида турибман. "Аллоҳ розилиги учун" деб қайта-қайта айтиб қўнгироқни босдим...

Кейинги бир hafta ичида яна бир пайтдагидек икки касалдан хабар ола бошладим. Бири

ажойиб сингилчам Мубина бўлса, иккинчиси Фотима она эди.

Фотима она жудаям яхши аёл эканлар, ҳокисор, ширин сўз.

Фарзанд доғини кўрмасин экан она! Улар билан гаплашиб ўтираману, фикру ҳаёлим ўз онамларга олиб кетади. Ана шунда тушундим, онамларни кўнгилларини олишга улгурмадим, лекин манда ёлғиз қолган онани кўнглини олиш имконияти Аллоҳим томонидан берилган экан...

Мубинахон эса жуда абжир кизда, мани фарзандларим ҳам унга ўхшасин, Иншааллоҳ. Хуллас у оналари кетганидан кейин палатадошлариниг соткаларидан манга сигнал берарди:

- Аллоооо? Поччажон!

- Лаббай асал қиз... Оппоқ бўлиб қолдизми?

- Йўқ...

- Нима бўлди.

- Палатамдагиларга банан олиб келишибди. Ойижонимга кўрсатсам эртага олиб келаман дедилар..

- Яна нима олиб борай?

- Йогурт, у ёғини ўзиз биласизку....

Ширин гапириб жонимни оларди. Палатадагиларни ҳаммасига етадиган қилиб бир пакет қилиб олиб борардим. Уни ёнида ҳам анчагача қолиб кета бошладим.

Малика билан эса баъзан касалхонада учрашиб қолардик, баъзан телефонда Фотима она аҳволлари ҳақида гаплашар эдик. Шундай дейману, лекин суҳбатларимиз бошқа мавзуга ўтишни жуда-жуда истардим.

Мана шу юришларим натижасида ҳамда Фотима онамларнинг дориларига ўз ҳиссамни қўшишни бошлаганимдан бироз молиявий қийинчиликка тушиб қолдим. Бунга эса бир нарса ҳақида фикрим ўзгарганлиги сабаб бўлди.

Илгари билмаганманми ёки катта аҳамият бермаганманми, лекин бизнинг ишимиздан келадиган даромаднинг деярли ярми мижозларнинг "ҳимматига" боғлиқ эди. Кимнингдир ҳисоботи нотўғри бўлса тўғрилаб бериш, ёки текширувларда камчиликни кўрсатмаслигимиз учун албатта ул-бул нарса қистириб кетишарди.

Ман пора олиш гуноҳлигини билардим, лекин одамлар бериб кетаётган "совғалар"ни ва "чой пуллари"ни берган ёрдамимга миннатдорчилик деб тушунардим. Уларнинг берадиган "чой пуллар"га эса икки-уч киши мазза килиб ресторанда овқатланса бўларди. Динга қизиқишим ошиб борган сари бу қилган ишларимнинг гуноҳлигини англадим.

Чунки ман қилаётган ишим учун шундоғам ойлик олардим, ва вазифаларимни бировнинг қўлига қарамаган ҳолда қилишим керак эди.

Энди ул-бул кимга ёрдам қиладиган бўлсам беминнат қила бошлагандим, уларнинг камчиликларини эса жойида тушунтириб тўғрилатиб қўярдим, бу ёрдамларим учун эса пул олмайдиган бўлдим.

Кўп вақт ўтмай бу амалим ўзи меваларини бера бошлади.... молиявий аҳволим сезиларли даражада оғирлашди. Буларни Аллоҳнинг синови деб қабул қилиб, сабр-қаноатга берилдим.

Лекин осон бўлмас экан... Бир неча бор тикиштирилаётган "чой пули"ни олиб юборай дердим, кейин ичимда "ўзинг асра.." деб ўзимни қайтарардим.

Ишхонамдаги Гўзал билан ҳам муносабатларимиз қалинлашишни бошлади. Бир-икки йигитларга уни безовта қилмасликларини, у мани узоқ қариндошим эканлигини қулоғига қўйиб қўйганимдан кейин манга бўлган ҳурмати янаям ошди.

Лекин мани бир нарса қийнай бошлади, Гўзални қулоғи тинч бўлсин деб савоб иш қилдимми ёки гуноҳ, чунки йигитларнинг шилқимликларини тўхтатишга ёлғон ишлатиб

эришгандим. Шу фақат битта тўлачадан келган хонадошим Дилшодвойга таъсир қилиши қийин бўлди. Ўша мани пишириқларимни мазза килиб еб ўтиришни яхши кўрадиган Дилшовойни.

Тўғри, у Гўзалга гапиришга ботинолмасди, лекин шунақанги меҳр тўла кўзлари билан мўлтираб қараб турардики, мани ўзимни раҳмиларим келиб кетарди. Шунда ҳам унга бундай тикилиб қарамаслигини маслаҳат бериб қўйдим.

Гўзал билан эса анчагина сирдош бўлиб қолдик. Унга ҳақиқатан ҳам синглим сифатида қарай бошладим. У ҳам манга бошқа, ўзгача меҳр билан муносабатда бўларди.

Бир куни гаплашиб ўтирганимизда у бир савол бериб қолди:

- Саид ака, битта сир айтсам бўладими?
- Албатта, акангизга айтмасангиз кимга айтасиз...
- Ман бир инсонни ёқтириб қолдим, фақат унга қандай айтишни билмаяпман..
-

Тушунмадим. Жиддий бўлган Гўзалдан чиқдими бу гап? Кимлигини сўрайми ёки сўрамайми? Ҳа, боши берк кўчага олиб кириб қўйдику синглим ҳисобланмиш Гўзалхон...

- Ким экан у бахти қаро? – ишқилиб ҳазилим бошимга тўқмоқ бўлиб келиб тушмаслигини чин дилдан ҳохлардим.

- Сиз уни танийсиз, жуда яхши инсон!

Намунча чўзмаса, ичимда ҳозир нима деб жавоб беришни ўйлаб қолдим.

- Танисам, бемалол айтсангиз бўлади.. Дилшод эмасми?..

“Ҳа” деб жавоб беришини ич-ичимдан истардим.

- Йўқ, у инсон – Абдулла ака...

- Қайси Абдулла?! – бизнинг ишхонамизда Абдуллалар йўқлиги учун хайрон бўлиб сўрадим.

- Қўшнингиз Абдулла акани...

- Абдуллоҳни қаердан танийсиз?

- Бир марта мани ҳаётимни сақлаб қолганлар...

Гўзал ҳамма Малика деб излаган, Абдуллоҳга совға-саломлар юборган қиз бўлиб чиқди. Ўша кундаги воқеаларни бир бошдан айтиб берди. Кечки пайт дугоналари билан ресторанда туғилган кун нишонлашган, кейин уйга тарқалишаётганида бир дугонаси билан унинг йигитининг машинасида қайтишган.

Дугонасининг уйи яқинроқ бўлганлиги сабали аввал уни қолдириб, кейин Гўзални уйга кузатиб қўйишга келишишган экан. Дугонасининг йигити эса Гўзални бизнинг маҳалла ичига олиб кириб кетган. Қаерга кетаяпмиз деганида қисқа йўл борлигини айтиб баҳона қилган. Маҳалланинг қоронгу жойида тўхтаб унга севги изҳор қила бошлаган экан.

Қиз рад жавобини бергач, ширакайф йигит унга тегажоқлик килибди. Гўзал чидолмай машинадан тушиб кетибди. Маҳаллани ичида адашиб қолиб, катта кўчани излаб кетаётганида тўртта рус болага дуч келиб қолган экан...

- Мана шунақа гаплар, Саид ака..

- Ман сизга қандай ёрдам беришим мумкин?

- Бу ишга киришимга ҳам сабаб сизнинг Абдуллоҳ акага яқин бўлганингиз. Сиз орқали улар ҳақида бироз яқинроқ билиб олмоқчи эдим. Агар хафа бўлмасангиз...

- Тушунаман, лекин Абдуллоҳ қизлар билан зарурат бўлмаса гаплашмайдиган йигит.

- Гап шунда-да, уларни суриштирганимда намозхон, диндор деб тушунтиришди. Демак шундоқ бориб гапириб кетсам мани нотўғри тушунишлари мумкин.

- Нимага судга келмадингиз? Ахир сизнинг кўрсатмаларингиз бўлса ўша аблаҳларни қамоқдан анчагача чиқмайдиган қилиб юборишардику..

- Ўша кундаги воқеалардан яқинларимдан ҳеч кимни хабари йўқ. Агар отамлар ёки қариндошлар билиб қолишса билмайман нима бўлишини... Шу сабабдан бормадим судга ҳам.. Барибир жазоларини олишдику.. Қўрққанимдан Абдуллоҳ акани ташлаб қочиб кетдим. Кейин виждоним жуда қийнади, мани қутқариб қолган инсонни халиги ёввойилар билан ташлаб кетганимга. Уйга боргач милицияга телефон қилдим. У ерда мандан олдин ҳам сигнал тушганини айтишди. Уларни излашга тушдим. Қайси касалхонада эканликларини билгач, аҳволлари анча яхши бўлиб қолганини эшитганимдан кейин бироз тинчландим.

- Ўша ёввойиларни ҳам сиз ушлаб бердингизми?

- Бир куни маҳаллангизга Абдуллоҳ ака хакида қизиқишга боргандим. Кўзим улардан бирига тушиб қолди. Орқасидан кузатиб бордим. У ёғини биласиз...

- Уларнинг тўртинчиси ҳали ҳам топилмади..

- Эшитдим. Балки кейинроқ ушлаб олишар. Доим қочиб юрмайдику.

- Энди нима қилмоқчисиз?

- Билмадим, Абдуллоҳ акага қандай миннатдорчилик билдирсам улар мандан рози бўларканлар деб кўп ўйлаяпман.. Уларга нисбатан ҳурматим ҳам катта, манга ёқадилар ҳам... Лекин уларнинг орқаларидан югуриб юриш ҳам манга тўғри келмайди.

- Манимча, бироз қийин бўлади сизга, чунки айтганимдек номаҳрамлар билан ортиқча муомила қилмайди... Манимча барибир унга учраб миннатдорчилик билдирсангиз яхши бўларди. Балки сизни кўриб... Тағин билмадим. Мани жуда қийнаб қўйди саволингиз...

Онамларнинг "Болам, агар кўзинг етмаса бировнинг ўртасида турмасликка ҳаракат қилгин" деган гапларини эсладим. Эҳ, онажон қани энди ёнимда бўлсангизу маслаҳат бера олсангиз... Арзийдиган маслаҳат бера оладиган яна бир инсон Абдуллоҳ эди, лекин унга қандай қилиб айтаман...

Саидани рақамини тердим. Учрашишга келишиб олдик. Бу онамлар вафотларидан кейинги биринчи учрашувимиз эди. У билан иложи борича тўйгача учрашмасликка қарор қилгандим, фақатгина вақти-вақти билан телефонда гаплашиб турардик. Шунда ҳам асосан мандан ҳол-аҳвол сўрарди.

Эртаси куни Саида билан учрашганимизда анчагача қолиб кетдим. Намоз ўқишни бошлаганимдан бери унинг дунёқарашига анча тушуна бошлагандим. Энди гапларимиз бир ердан чиқарди. У унчалик ўзгармабди. Фақатгина юзига янаям нур қўшилган. Ичимда тассавур қилдим, мана шу қиз агар ҳижобга кирадиган бўлса қанчалик гўзаллашиб кетиши мумкинлиги ҳақида.

Кейинги пайтлар ҳақиқатан ҳам ҳижобга бўлган муносабатим, ўзини авратларини беркитиб юрадиган қизларга бўлган ҳурматим жуда ҳам ошиб борарди. Сухбатимиз орасида Абдуллоҳ ва уни хуфёна севиб қолган Гўзал ҳақида гап бошладим.

Саида узоқ эшитиб ўтириб, ўйлаб турдида:

- Жудаям нозик масала экан Саид ака. Қўшнингиз Абдуллоҳ ака яхши инсонлар, улар ҳақида кўп гапирасиз, ва фақат яхши хислатларини. Хали бирор марта ҳам ёмонлаб гапирганингизни эслолмайман. Лекин уларга "Сани битта қиз севиб қолибди, танишасанми?" десангиз кимлигини сўраб ўтирмасалар ҳам керак. Манимча улар ўзларининг дунёқарашларига мос бўлган қизни танлайдилар. Яна билмадим, Аллоҳ билгувчидир. Гўзални ҳам тушунса бўлади, у айтганингиздек қандай қилиб ўз қарзини узишни билолмай юргандир, ва балки шуни таъсиридан у кишини ёқтириб қолганман деб ўйлаётгандур. У ҳиссиётларга берилиб шошилиш хулоса чиқарган бўлиши ҳам мумкин. Лекин агар ростдан ҳам севиб қолган бўлса, манимча Абдуллоҳ ака билан учрашмасдан олдин ўзини ўзгартириши керак. Биринчи навбатда албатта

динга бўлган муносабатини..

Саида билан гаплашишдан шунинг учун ҳам ўзимни олиб қочардим. Чунки унинг зукколиги мани унга бўлган акалик муносабатимни буткул бошка ҳиссиётга ўтказиб юбориши мумкин эди, қисқаси уни севиб қолишдан ва Маликадан айниб кетишдан чўчирдим. Кейин ўзимга ўзим “Севган киши ёмон кўриб қолиши мумкин эмас” деб овутишга ҳаракат қилардим.

Саидани уйига кузатиб қўйганимдан кейин қайтиб келаётганимда телефоним жиринглаб қолди. Олсам Тоҳир экан:

- Оғайни тез етиб кел уйимга! Ёрдаминг керак бўлиб қолди, нима қиларимни билмай қолдим...

- Тинчликми?..

- Келсанг тушунтираман...

Тоҳирнинг уйига ярим соатларда етиб бордим. Жанжал устидан чиқиб қолибман.

Тоҳирнинг тепа сочи тикка бўлиб, овозининг борича бақирарди. Кўзларини қон босган, Зухра эса диғ-диғ титраб ўтирарди. Кириб келганимни кўриб Тоҳир тинчиб қолди. Кўришгандек бўлдимда, секингина ҳеч нарса билмагандек қайтиб кетишга шайландим.

Эр-хотиннинг ўртасига тушган аҳмоқ бўлишини яхши билардим, лекин шу пайт кўзим Зухрага тушиб қолди, унинг кўзларида илтижо кўриниб турарди. Гўёки “Кетманг...” деб ёлворгандек.

- Нима бўлди, тинчликми?- Тоҳирга юзладим.

- Зухра, кет! Сани кўргим келмаяпти...- манга жавоб бериш ўрнига тинч овоз билан хотинига гапирди.

- Ман айбсизман, Тоҳир ака... Қаерга кетаман...

Зухранинг бу гапидан Тоҳирнинг тинч оҳанги яна бақирришга айланиб кетди:

- Сан мани ҳаётимни заҳарладинг! Кўзимга кўринма!!! Йўқол!!!

- Мани кечиринг, илтимоооос қиламан, ўтинаман,- у ёшларини тўхтата олмасди,- сиздан бошқаси керакмас манга.

- Йўқол дедим, ифлос!!!

Тоҳирни қўлидан тортиб бошка хонага судраб кета бошладим. Шу пайт уни оғзини беркитишим олишим керак экан... Афсус... Улгуролмадим... Зухрага жиркангандек караб охириги гапини гапирганди:

- Талоқсан!...

- Нималар деб қўйдиз, Тоҳир ака!..- Зухра кўз ёшларини артиб кўчага чиқиб кетди.

- Аҳмоқ экансан, аҳмоқ!!! – мани ҳам жаҳлим чиқиб кетди.

- Э, сан нимани билардинг..

- Тушунтириб бер бўлмаса! Нимага шунча йиллик хотинингдан бир кунда воз кечганингни?

- У манга хиёнат қилибди...

-Ўйлаб гапирдингми шу гапингни, Зухра-я?

- Ўн кунларча олдин битта йигит телефон қилиб, хотинимни орқасидан кузатиб кўришимни маслаҳат берди. Кимлигини сўровдим, ўчириб қўйди. Қанақа тутаганлигимни кўрсанг эди, лекин Зухрага билдирмадим. Аввалига бу иш Гулининг қасди деб ўйладим, аммо нимагадир кўнглим тинчимасди. Хотинимнинг... орқасидан кузатишга қарор килдим. Этгандимку бир марта, бўйида бўлиб қолганидан кейин жудаям ўзгарган деб. Билардинг, уч йилдан бери фарзандсиз қийналиб юргандик. Шу қўнгироқдан кейин гумонга бориб қолдим. Балки...

- Фарзандим манданмикин деб аёлидан гумон қилиш гуноҳку. Қўлидан ушлаб олганмидинг?!

- Хамма гап шунда, оғайни, -тушкунликка тушиб қолгани кўриниб турарди,- Бугун уни кафедра битта бола билан ўтирганини кўриб қолдим... Бир-бирига караб қўл ушлашиб

Ўтиришибди, у аблах унга нималарнидир жон куйдириб гапиряпти, мани Зухрам бўлса... ифлос!
Уни кўзларига маҳлиё бўлиб эшитиб ўтирибди!...

- Бориб сўрамадингми кимлигини?!..

- Сўраб ҳам ўтирмадим, аблахни уриб бурнини қонатдим!... Зухра эса орқамдан анграйганча қолиб кетди... Сан келмасингдан олдин уйга келиб манга тушунтиришга ҳаракат қилишни бошлади.. Мани кўзимга эса ҳеч нарса кўринмасди. У ёғини ўзинг кўрдинг.

- Нима деб тушунтирди? Ким экан у йигит, балки қариндошидур?

- Қанақадир синфдошимуш, эскидан дўст бўлишганмуш... Қўлларини ушлатиб қўядими эри бор аёл?! Кўз олдимда турмушим барбод бўлди...

Манга Тоҳирнинг гаплари жуда қаттиқ таъсир қилди.

Бир томондан талоқ берганига куйинсам, иккинчи томондан яхшиямки уч талоқ бермади деб ўзимни оутардим. Илмсизлигидан уч талоқ бериб юборганлар қанчадан-қанча... Кейин жаҳлдан тушиб ачинадилар, лекин кеч бўлган бўлади..

Тоҳирнинг илгари ҳам бир марта жаҳл устида талоқ бергани ҳақида хабарим бор эди. Ўшанда арзимаган жанжалдан кейин феълени кўрсатиш учун гапирган бўлса, ҳозир вазият анча мушкул эди. Астафидуллоҳ, лекин Тоҳирни аҳволига тушиб қолиш...

Билмадим, балки Зухрани ўзи мажбурлагандур бундай қилишга. Ўзини тутиши, кетма-кет хиёнатлари билан аёлини кўнгилни совутиб юборгандир. Зухрани ҳам тушунаман деёлмасдим. Хуллас, икки ёш ўзлари ҳал қилишлари керак, бизлардан эса фақатгина яхши маслаҳат лозим эди. Уларни яна ярашиб кетишларига умид қилдим, лекин негандир кўзим етмасди.

Талоқдан кейин уларнинг турмушларига яқун ясалгандек туюлди...

Тоҳир ва Зухранинг ҳиссиётларга бой аянчли севгисига ҳам... Минг афсус...

*Айт, нечун бахтим завол
Нечун нотинч ҳаёл,
Нечун бўлди севги увол.
Сен менга айт,
Юракни ҳар бир зарбаси,
Кўнгилни ҳар бир ноласи,
Нечун тинмай такрорлар исмингни, айт...*

*Майли бу ҳаёт
Ҳеч ачинмай,
Ажратар бизни аямай.
Ўтса ҳам йиллар, жоним ўртар
Бахтга етмаган мухаббат.....*

Орадан яна икки ой ўтди...

Бу вақт ичида Тоҳир дўстим аввалига аламини енгишга ўзида куч тополмай ҳудди ман бир пайтлар кўйган хатоимни такрорлади.

Яъни ичкиликка берилиб кетди. Бир куни айни ишларим юришмаган кезлари мани олдимга дардимга шерик бўладими деб шиша кўтариб кириб келди.

Уни қайтаришга характ килиб турганимда, Абдуллоҳ ҳам чиқиб қолди, биргалашиб уни тўғри йўлга бошлашга даъват қилиб кўрдик. Ахир дўстимизни, у қандай хатоларни қилганидан қатъий назар, бундай ачинарли ахволга тушиб қолганини кўриб ич-ичимиздан эзилардик.

У эса тушқунликка қаттиқ тушганидан бизни тинглашни ҳам истамаганиди:

- Нимага мани ҳадеб тергайверасанлар?! Ҳоҳлаганимча яшайман!!! Аввал ўзларингга қараларинг!! Бир бурда нонга зор бўлиб ўтирибсанларку! Ўлганларинг яхши бу кунингдан,- қўлидаги шишасини маҳкам ушлаб эшикни шарақлатиб ёпиб кетди, эшик атрофидаги сувоқ ҳам кўчиб тушди унинг зарбидан.

- Нима киламиз энди? Уни қайтармасак, ботиб кетади...- Абдуллоҳ куйинганича бор эди.

Тоҳирга жуда қийин эди. Чунки унинг оиласининг бундай бузилиб кетишига одамлар ҳар хил хулоса чиқаришганди.

Кимдир Тоҳирни ўзи айбдор деса, кимдир Зухрани айбларди.

Лекин барибир икковига ҳам ачинишар, туғилажак фарзанднинг тирик етим бўлиб қолишини ҳеч ким ҳоҳламасди. Тоҳир Зухрани кечириши у ёқда турсин, эшитишни ҳам ҳоҳламади.

Намозларимизда ман ҳам, Абдуллоҳ ҳам, хаттоки Тоҳирни бирор марта кўрмаган бўлсада Саида ҳам уларнинг оилалари тикланишини Аллоҳдан чин дилдан сўрардик.

Ичкиликдан қайтаришга эришдик. Лекин бир куни Абдуллоҳ Тоҳирни кига зудлик билан бориш кераклиги ҳақида айтиб ҳовликиб кириб келганида, Тоҳирнинг яна бир нарса қилиб қўйганлигини сездим. Ўйлаганимиз тўғри бўлиб чиқди, уйига борганимизда у ўз ўрнида хушсиз ётарди..

Тоҳирни икки кун ўзига келтиришди. Шифокорлар қўйган ташхис эса ҳаммани карахт қилиб қўйди – Наркотик дозанинг ошиб кетиши!

Ундан бу ишни ҳеч ким кутмаган эди. Қандай қилиб бунга бориб қолганини ўзига келгандан кейин билиб олиш ниятида олдига киргандик, у бизни эшитишни ҳам ҳоҳламади.

Умуман ҳеч ким билан гаплашгиси келмасди, ана ўшанда бизлар уни қанчалик тушқунликка тушиб қолганини билгандик. Касалхонага Зухра келганида эса уни умуман қувиб солди.

Бечора Зухра фарзанд кўтариб юришнинг жисмоний қийинчиликлари етмаганидек, Тоҳирнинг унга бўлган муносабатидан руҳий азобланишга ҳам учраганди. Уларнинг икковини кўриб, ман негадир биринчи навбатда Гулини айблардим, негадир айнан Гули бу ишларнинг орқасида тургандек туюларди...

Тоҳир анча қийинчиликлар билан бўлсада ўзини ўнглаб олишга куч топди, бизлар қатори намоз ўқишни бошлади, Аллоҳга юзланди. Ўша кундаги инъекция унинг биринчи марта наркотик қабул қилиши экан, бундан кейин у нарсага умуман қайтмади.

Бошқалардан эшитган эдим, агар одам бир марта татиб кўрдими мазасини умуман қайтиши қийин бўлишини. Шунинг учун Абдуллоҳ ҳам, ман ҳам, яқинлари ҳам унга анча вақтгача кўз-қулоқ бўлиб туришга мажбур бўлдик..

Касалхонадан чиққанидан кейин бир ой ўтгач, Тоҳир ўзининг азалий орзуси - чет элга бориб ишлашни ўзига мақсад қилиб олди.

Илгари Зухрасини узоқ вақтга ташлаб кетишга кўзи етмаган бўлса, энди уни ушлаб турадиган одам қолмаганди...

Америкага кетмасидан олдин аэропортда кузатишга чиққанимизда кўлимга конверт тутқазди:

- Дўстим, санга бошқаларга қараганда кўпроқ ишонаман. Мана шу пуллардан ҳар ҳафтада Зухрага бериб турсанг, фарзандимиз туғилгунча каму-кўстига ишлатар. Кейинроқ у ердан ҳам пул юбориб тураман, унга ҳеч бўлмаса шу тарафдан ёрдам бериб турсам дегандим...

Озгина вақт ўтгач интернетдаги почтамга мактублар кела бошлади. Уларни ўқирканман Тоҳирнинг яхши тарафга қанчалик ўзгарганини гувоҳи бўлдим:

"...Дўстим, биласанми, мусофирчиликда юрган киши ҳақиқатдан ҳам кўп нарсаларни англаб етаркан. Мусофир бўлмагунча мусулмон бўлмайсан деб бекорга айтишмаган экан.

Илгари оёқости қилганларимни жудаям соғинаяпман...”

“...Ватанимни қанчалик қўмсаётганимни билсанг эди, энди қадрига етаяпман барчасини. Лекин орқага қайтара олармикинман ёки тамоман йўқотганмикинман?...”

“...Зухрамни соғиндим, қанчалик қаттиқ соғинганимни билсанг эди, бир пайтлар гулдек хотинимни хор қилган эканман... Ҳозир мана уни қайтара олмаслигимдан ич-этимни еб ётибман.. Фарзандимиз туғилгандан кейин, ундоқ қиламан, бундоқ қиламан дейману, яна шубҳа-гумонларим мани орзуларимни парчалаб ташлайди... Уни кечира олармикинман, билмадим, ўзимда бунга куч топишим қийин бўлса керак...”

“...Намозни беш вақт қолдирмасдан ўқишни бошладим, Иншааллоҳ, доим қолдирмасдан ибодат қилишимга манга куч-қувват берсин... Сан намозхон бўлганимда устингдан кулган эдим, “чаламулла” бўлиб қолибдими деб, мана ҳозир афсусдаман шундай деб ўйлаганимга. Аллоҳга юзлансанг ростданам бутун ташвишларингни унутаркансан, қалбингдаги хавотир, ғам-ғусса ўрнини хотиржамлик эгаллар экан...”

Қачонлардир дилозорлик бўйича диссертация ёклаши мумкин бўлган Тоҳирнинг бу қадар ўзгариб кетганлигига ҳамма ҳайрон эди. Тўғри йўлга сидқидилдан, астойдил кирганлиги анча сезилиб турарди... Зухра эса борган сари оғирлашиб борарди...

Шу икки ой ичида Фотима онамларни олдиларига кўп қатнайдиған бўлиб қолдим. Уларга ўзгача меҳр қўйдим, деярли ҳар куни кўришга борардим, баъзида эса кунига икки марта ҳам борган вақтларим ҳам бўлди. Ҳаётимга яна мазмун қайта бошлади.

Мубина касалхонадан чиққанидан тахминан икки хафталардан кейин Малика ҳам онахоннинг олдиларига қатнай бошлаганди.

Улар билан соатлаб ҳаётнинг турли синовлари ҳақида, қийинчиликларни қандай енгиб ўтиш ҳақида гаплашиб ўтирардик. Улардан кўпгина ҳадислар, ривоятлар, кўзни ёшлантирувчи ҳикоялар эшитардим.

Ҳар жумъа намозидан кейин уларга байрам сабаби билан кичик бўлсада кўнгилни кўтарадиган совғалар олардим, ҳоҳ у тасбиҳ бўлсин, ҳоҳ китоб, ҳоҳ бошка бир буюм. Ҳар гал ич-ичларидан хурсанд бўлардилар.

Шу дамларда онамларнинг қувонганлари кўз олдимга келаверарди, Фотима онам эса тинмай дуо қилардилар:

- Барака топгин болам, илойим сарф қилганларингни бирини ўрнини юз билан тўлдирсин. Аллоҳ доимо ўзи асрасин паноҳида, мани сийлабсан Аллоҳ сани сийласин. Малика билан илойим тезрок тўйларинг бўлиб, ман ҳам югуриб-елиб хизмат қилиб юрай...

Афсус, балки яхшиликкадир, лекин уларга на ман, ва на Малика ростини айтишга ботинолмасдик. Билмаганлари ҳам яхши эди...

Фотима онам мани энг яқин маслаҳатчим, суянган инсоним бўлиб қолдилар, ҳаттоки Малика келганда ҳам ундан биринчи бўлиб “Саиджон болам келадими?” деб сўрайдиган бўлибдилар.

Ўғиллари ҳақида жуда кўп нарсани билиб олдим, унинг меҳнатсеварлиги, самимийлиги, онасини қанчалик яхши кўрганлиги ва еру кўкка ишонмаганлиги ва яна жуда-жуда кўп яхши ҳислатлари ҳақида тинмай гапириб берардилар. Ҳар гал уни эслаганларида уларни овутишимга тўғри келарди, чунки албатта кўзларига ёш олардилар...

Бу учрашувлар натижасида ҳаражатлар кўпайиб, ман борган сари қийин вазиятга туша бошладим. Топганимни уларникига олиб борардим. Шунгача бориб тақалдики, ўз уйимда нонушта қилишга баъзан арзигулик нарса тополмай қолардим. Ҳаммаси Аллоҳдан деб яна ўз

ишимга шошилардим.

Бир куни қадрдон мижозларимиздан бирини анча мушкул бўлган ишини битириб бердим. Бунинг эвазига эса мижоз манга столимни устига конверт қўйди.

- Олмайман, раҳмат.
- Ие-ие Саидвой, одамни хафа қилманг унака. Шунча ёрдамиз тегди-я.
- Йўқ ака, ундан кўра болаларизга олиб боринг...

Ўзгариб қолганимга ҳайрон бўлиб синадим, ёки олмаганимни тагида бир нарсаси бор деб шубҳа қилдим, билмадим, лекин кўндиришга хўп уринди. Ўзимни зўрға тутиб турдим, билардимки конвертда берилдими, демак ичида бизнинг сўмдан ингичкароқ ва узунроқ бўлган яшил рангли бошқача қоғозлар ётарди.

Ўша куни Фотима онамларга шифокорлар бир дунё дори ёзиб беришганини эслаб “Шу пулларни олсам, ҳамма муаммоларим ҳал бўларди, бироз бўлсада пулдан қийналмай юрардим” деб ўйладиму, бу ҳаёллар учун ўзимдан ранжиб кетдим.

У киши ҳам охири ўхшамаганидан кейин таслим бўлди:

- Майли, Аллоҳ рози бўлсин сиздан.

Пора бераётган одамдан бунақа гапларни эшитиш ғалати туюларкан. Бир ёқдан гуноҳ иш қилишга ҳаракат қиляпти, бошқа тарафдан эса Аллоҳнинг исмини зикр қилиши...

Балки шусиз иш битмайди деган фикр ўрнашиб қолганми миясига, кетаётганида ҳам ишонолмай, орқасига бир-икки қараб қўйди, қайтиб чақириб олармикан деб. Чиқиб кетганидан кейин узоқ ўйлаб ўтирдим.

Бундай давом этадиган бўлса албатта синиб қолишимни сезардим. Икки соатдан кейин хўжайинимнинг столига бўшаш ҳақидаги аризамни қўйдим. Улар ҳам ортиқча қаршилиқ қилмади, чунки кейинги пайтлар бошқа тарафга ўзгарганим яққол кўзга ташланганди. Лекин котибасининг айтишича, барибир асосий сабаби – бу жойга талабгорлар кўплигидан экан...

Гўзал билан хайрлашарканман, яна келиб туришимни, керак бўлсам бемалол телефонда чақиртиришини айтдим. У кетаётганимдан ранжиганлиги кўриниб турганди:

- Мана ўз ўрнимга Дилшодбекни сизга қоровул қилиб ташлаб кетяпманку, Дилшодбек сизга мандан ҳам меҳрибон ака бўлиши мумкин, у тилла йигитлардан...
- Синглингиздан ва унинг янги қўрикчисидан хабар олиб туринг...

Ишхонадан чиқиб кетгач дориларга қаердан пул топсам экан деб бош қотириб кўрдим, кўзим кўчанинг нариги бетидаги таксичиларга тушиб қолди.

Биринчи сафар келиб суқилиб олганим учун индашмади шекилли, лекин хўмрайиб қўйишди.

Машинамни ичида илк мижозимни кутиб ўтиргандим, радиодан бир таниш қўшиқ садолари янграй бошлади:

*Ташвишлар ўрайди тўрт томонингдан
Суяк чиқиб қолар еган нонингдан,
Ўзингники ногоҳ ўтар жонингдан
Йўқчилик йиқитар йигит зўрини...
Ман-ман деган йигитлар синади ҳаёт зўридан...*

Ичимда эса “Ҳамма иш Аллоҳдан, ҳамма иш Аллоҳдан” деб тинмай такрорладим. Биринчи мижоз ҳам ўтирди... Шу куни бир қанча пул ишлаб олдим, лекин барибир дориларга етадиган даражада эмасди. С.Рахимов метроси олдида мижоз пойлаб тургандим, ойнани бир одам тақиллатди:

- Самарқандга борасизми?..

- Йўқ, фақат шаҳар ичида юрибман...

- Нима қилибди, айланиб келасиз баҳонада.. Ўзим меҳмон қиламан, қайтишда яна мижозлар ҳам топиб бераман. Ҳозир олиб кетсангиз тонггача бемалол қайтиб келасиз. Нима дедиз?..

- Қанча бермоқчисиз ўзи?- деб сўрадиму, ичимда қанчаям берарди деб ўйладим.

- Тўрт кишига саксон минг... , қайтишда яна тўрт киши топиб бераман, 60 минг бўлади... Айбга буюрмайсиз, у ердан келиш сал арзонроқда..

Нима деяримни билмай лол қолдим. Ҳозиргина қаердан пул топишимни билмай қийналиб ўйлаб ўтиргандим.. Эй Аллоҳ! Ўзингга шукур, шайтоннинг хийласига учиб гуноҳ килишдан сақлаганинг учун шукур..

“Сабр қилсанг беради албатта, мусибатлардан кейин мукофоти ҳам бўлади” деб айтардилар онам раҳматлик... Ичимдан келаётган ёшни тўхтатишга ҳаракат қилдим ва Бисмиллоҳни айтиб, узок сафарга отландим...

Йўлда кетаётиб Фотима онамларнинг дуоларини эсладим. “Малика билан тезроқ тўйларинг бўлсин...”. Нимага мухаббат шундай экан-а? Бироз ўзингини ҳаёлларинг билан ёлғиз қолсанг дарров “Ман шу ерданман!” деб ўзини эслатади. Ишлар билан, югур-югур билан банд бўлганимда Маликани камроқ эшлашга ҳаракат қилардим. Сал бўш қолдим дегунча эса...

Малика... Малика...

Сизга ҳам нақадар қийин бўлса керак онахоннинг бу дуоларини эшитиш ва улар билан бирга дуога қўл очиш... Баъзан онахоннинг олдиларида бирга бўлиб қолсак кўзларингизни кўриб юрагим янаям эзилиб кетади... Илгаригадек қувноқлик, ҳаётни севиш борган сари камроқ акс этади уларда...

Кўзларизда маъюслик, ғамгинлик яққол сезилиб туради... Биз бирга бўла олмаслигимизни билсангизда, қалбингизда қандайдир умидлар билан яшайсиз... Ота-онангиз бизларни кўришишимизга қаттиқ қаршилиқ қилишсада, сиз яна шу ерга, мани кўришга, йўғ-е... мани бу ердалигимни кўриб қийналсангиз ҳам келасиз... Ман бўлсам сизга умид қилишга сабаб берганим-берган... Айнан камроқ кўришиш, бир-биримизни қийнамаслик учун Фотима онамларни ҳам олдиларига галма-гал қатнашга келишиб олгандик, лекин таажуб, доим бир-биримизга дуч келиб қоламиз...

Балки бу бир белгидир, аломатдир... Сизгидир...

Малика... Малика... Билсангиз эди қанчалик азобланишимни, кўриб турсаму, сизни ёрим дея олмасам... Фотима онамларни бизларга бўлажак эру-хотиндек меҳр билан қараганларида қанчалик изтироб чекишимни тасаввур ҳам қилолмасангиз керак...

Лекин сизга совуқ муомилада бўлишга мажбурман, чунки онамларнинг охирги гаплари ҳали замон эсимдан чиқмайди... Мубинахон сингилчамизнинг “Поччажооон?!” деб эркаланишичи?

Дардимни билмайдида... Ҳеч ким билмайди.....

*Сен менинг ушалмас орзуларимсан
Бир умр ҳамроҳим азобларимсан,
Юракка ёзганим армон хатимсан.
Мухаббатимсан...*

*Сен менинг тарк этмас ширин ҳаёлим
Жавоби топилмас мангу саволим,
Қўлларим етмаган паризодимсан
Мухаббатимсан...*

*Мухаббатимсан, мухаббатимсан...
Нега мендан кетгансан....*

- 9. Бахт –

Самарқанд сафаридан кейин ишларим юришиб кетди, аввалига машинада таксичилик қилдим. Кейин эса Абдуллоҳ билан бирга битта уриниш қилдикда, кичкинагина сомсахона очиб олдик.

Бошида буюртма сомсаларнинг икки хилини таомномага киритган бўлсак, бора-бора унинг ҳам турлари кўпайди, ёнига манти, кабоблар ҳам қўшилди.

Бошлаётганимизда қандай қилиб юришиб кетишига кўзимиз етганига хали ҳам ҳайрон бўламан, чунки сомсахонамиз кўримсиз ерда, катта йўлдан ичкарироқда жойлашган эдида. Биттагина ижобий тарафи – олдида машиналарни бемалол жойлаштира бўладиган майдонча бор эди.

Биринчи кезлари бироз қийналдик, айнан ўша кунларда бир воқеа рўй берди. Сомсахонамизга қаердандир бу ерда яхши сомса қилинаётганини эшитган аввалги ишхонамдаги йигитлар келиб қолишди.

Улар мани тандирни олдида кўриб оғзилари очилиб қолганди. Кимдир манга ҳавас билан қараса яна кимдир “Саид, шундай ишингни ташлаб сомсачилик қиляпсанми?” деб мазах қилди.

- Топаётган пулим ҳалол, Алҳамдулиллаҳ!..- деб жавоб бердим.

- Ока, ҳечам уларни гапига эътибор берманг, - Дилшодбек гапга аралашди, - агар иложи бўлса мани ҳам ишга олинглар, қоғозбозлик шунақа жонга тегдики..

- Иншаалох, бироз кенгайтириб олсак, албатта чақирамиз,- Абдуллоҳ мани қўллаб юборди.

- Дилшод, Гўзал яхши юрибдими, ҳеч ким безовта қилмаяптими?

- Ока, биласизку мани. Ҳеч кимга хафа қилдириб қўймайман!..

- Омадингни берсин ука, Гўзалга салом айт номимиздан...

- Номимиздан дедизми?..

- Ҳа, Саид ва Абдуллоҳ акаларингиз салом айтиб юборишди дегин...

Дилшод кетгач, Абдуллоҳ манга савол билан қаради.

- Ўзим шундоқ, сомсахонани реклама қилиб қўйдим-да..,- баҳонам ўзимга ҳам кулгили туюлиб кетди.

Ишларимиз анча юришиб кетгач Фотима онамларнинг рўзгорлари ҳам анча бутланди. Энди манга қўшилиб уларнинг ёнларига Абдуллоҳ ҳам бирга қатнайдиغان бўлди.

Абдуллоҳ билан Фотима онамлар ҳақида гаплашганимда манга бир фойдали маслаҳат берди.

- Саид, сани ўзгарганингни кўриб жуда қувоняпман. Илгари танбеҳимни эшитадиган ва баъзида асабимга тегадиган синфдошим, қўшним ва оғайним эдинг. Ҳозир эса буларнинг барчасидан афзал - биродаримга айлангансан. Қилаётган яхши амалларинг учун албатта Аллоҳнинг ажру-савоблари бор. Лекин битта нарсани унутмаслигинг керак. Сан қилаётган савобли ишларингни иложи борица ҳеч кимга билдирмасдан қилишинг лозим. Айтишадик “Ўнг қўлинг қилган яхшилигингни чап қўлинг билмасин” деб. Қиёматда Аллоҳнинг ҳузурига биринчи бўлиб уч тоифа кишилар олиб келинар экан. Ўша тоифаларнинг бири ҳаётдаликларида Аллоҳ берган бойликларини “Одамлар саҳий деб аташсин” деган мақсадда сарфлаганликлари учун юз тубан равишда ерда судраб бориб дўзахга ташланар эканлар. Қарагин-а, улар бошқаларга

яхшилиқ қилган одамлар, лекин ниятлари риёкорлик, яъни одамларни мақтовини истаб қилганликлари учун шундай аҳволга тушишар экан...

Бу гаплар манга жуда қаттиқ таъсир қилди, ва кейинчалиқ қилган савоб ишларимдан мақтанишни ҳам ўзимга бегона қилдим.

Илгари масжидларда “Бир биродаримиз бизга пул ёрдами кўрсатиб кетдилар, дуо қилайлик” деган гапларни кўп эшитардим, лекин нимага ўша биродарнинг исмини айтишмаганини тушунмасдим.

Хуфёна килинган савоб иш ҳақиқий савоб бўлишини энди англаб етгандим.

Бир сафар Фотима онамларнинг уйларига борганимизда Абдуллоҳни тўсатдан келиб қолган Малика билан таништирдим. Фотима онамларнинг оғзиларидан эса Маликани мақтаб бол томарди, бол!!

Бизларни яна одатдаги дуолари билан дуо қилдилар. Абдуллоҳ ҳайрон, оғзи очилиб қолган эди. Кейинроқ Абдуллоҳ манга:

- Малика ёмон қизга ўхшамайди, одамнинг кўзига тик қарамас экан, муомиласи ҳам яхши, - деб негадир кўнглимни кўтаргандек бўлди, - шу фақат нимага онахон икковингизни тўйингиз ҳақида гапирдилар?

- Бизни бўлажак келин-кўев деб ўйласалар керак, биз ҳам уларга индамай қўя қолганмиз..

- Узрку дўстим, ишқилиб ораларингда?..

- Нималар деяпсан! Малика ўзига тоза қиз! Ман ҳам ўзимга эп кўрмайман никоҳсиз...

- Яна бир бор узр оғайни... Кўнглингни оғритмоқчи эмасдим. Саида-чи?

- Онамларни охирги гапларини амалга ошираман, шундоғам армонларда юрибман...

Шу куни кечки пайт телефоним жиринглаб қолди, “икки дарахт”ни эслатиб:

- Аллооо, поччажоооон?!..

- Вой ким экан бу ширин қиз?..

- Ассаломалейкум.. Бу ман тўполончи синглиз...

- Оғир кўтармаяпсизми?

- Йўғее, ўзимни зўрға кўтариб юрибманку!..- хиринглаб юборди.

- Яхши, ўзиззи эҳтиёт қилинг.

- Ман сизга битта нарса ўқиб берайми?

- Яна кундаликми?!

- Урушмен фақаааат, зўр жойини топиб олдим...

- Қани эштайликчи?!..

- "... Бугун уларни бошка қиз билан кўрдим, нимага ундай қилдилар?.. Мани айбим нима эди?.. У қиз-чи?... Унга нима ёмонлик қилгандим?... Эй Аллоҳим, буни енгиб ўтиш учун куч бер манга!...

...Термуламан сизга яна ман...

Фироқлардан тамом тонаман...

Бугун олов, ёнамаааааан!!!

Меникисиз, фақат меники..."...

Бу орада Тоҳир чет элда анча яхши иш жойи топиб манга, яъни Зухра учун пул жўната бошлади. Зухранинг ҳолидан хабар олиб турардик. Унинг уйига Тоҳирнинг пулларини етказиб бериш вазифаси эса Саидага юклатилганди. Бир пайтлар минг европалашган бўлган бўлсамда, барибир оғайниларимнинг аёллари билан ортиқча муомилага йўқ эдим, барибир мусулмончилик-да...

Саида эса хайрли иш килаётганидан чин дилдан севинар, Тоҳир билан Зухрани яхши

танимасада уларни оиласи тикланишини биздан кам бўлмаган ҳолда истарди...

Лекин қимматли вақт кетаётган эди. Оиланинг қимматли вақти...

Бир куни телефонимга бир нотаниш йигит қўнгироқ қилиб, ҳол-аҳвол сўраб бўлгач:

- Саид ака, сиз мани танимайсиз, исмим Шодмон.

- Эшитаман Шодмон. Узр ким бўласиз, нима хизмат?

- Ман бир нозик масалада қўнгироқ килаётгандим. Тоҳир ака ва Зухраларнинг турмушлари масаласида...

Учрашдик. Унинг айтиб берган воқеасидан кейин дўстим Тоҳирнинг оиласи тикланишига катта умид пайдо бўлди. Яқинда Маликадан Гули ҳақида эшитганларимни бунга қўшадиган бўлсам умидим янаям рўёбга чиқишига яқинроқдек эди.

Энди ҳамма гап фақатгина Тоҳирга боғлиқ эди. У қандай қарор қабул қилади, буни ман ҳам, Зухра ҳам билмасдик...

СМС юбориб интернетга киришини илтимос қилдим. Кўп кутишимга тўғри келди. Ичимда "Нима деркин? Қандай қабул қиларкин? Яхши тарафга ҳал бўлармикин?" деб ўйлаб ўтирдим, бу имконият охирги умид эканлигини тушунардим.

Тоҳир билан Зухранинг тақдирлари ҳозир мани бошкаларникидан ҳам кўпроқ қизиқтирарди. Чунки манга ҳали Аллоҳ томонидан никоҳ тушмаган, тақдирим Малика била боғланганми ёки Саида биланми деган саволга жавоб топмаган эдим.

Дўстимнинг эса интиқиб кутган фарзанди ёруғ оламини илк бор кўришга сал кам икки ой қолган эди...

- Ассаламу алайкум ва раҳматуллоҳи ва баракатуҳ..

- Ваалайкум ассалам дўстим..

- Яхшимисан, Фотима опоқим, Абдуллоҳлар яхши юришибдими?

- Алҳамдулиллаҳ.. Тоҳир муҳим гап бор. Мани тўхтатмасдан эшит...

- Бугун битта йигит билан учрашдик, исми Шодмон. У ўша - сизларни оилангизни бузилишига сабабчи бўлган одам бўлиб чиқди. Ҳаммасини тушунтириб берди, Зухранинг синфдоши экан. Зухра турмушга чиққач, у билан алоқани узиб ташлабди, лекин Зухранинг ҳаётда муаммолари пайдо бўлгач у билан телефонда гаплаша бошлабди. Шунда ҳам Шодмон фақатгина Зухранинг кўнгилини кўтаришга ҳаракат қилибди. Хомиладорлигини эшитиб эса сизлар учун жуда хурсанд бўлибди, айнан шу пайтда сан келиб қолган экансан...

- Унга ишондингми?

- Чин дилдан гапирганига ишончим комил. Яна битта гап, яқинда Малика этганди, Гули унга бир куни маст бўлиб олиб "Мани кўғирчоқдек ўйнаб, ташлаб кетгани учун Тоҳирни ҳам оиласини буздим!" деб мақтанган экан.... Малика "Қандай қилиб?!" деб сўраганида, ҳаммасини оққизмай-томизмай гапириб берибди.

- Гули нималар дебди?..

- Аввал Зухрага қўнгироқлар қилиб "Эринг бир қиз билан учрашиб юрибди, агар унга бу суҳбатимизни айтсанг юз фоиз жавоб бераман сани ташлаб кетади!" деб куйдирибди.

- Ифлос!!..

- Сан Гулини ташлаб кетганингдан кейин у қасос олишни бошқа йўлини танлабди. Зухрани қизлик манзилени топиб, синфдошларини суриштирган. Синфдошларидан эса Зухра мактаб даврида ким билан гаплашиб юрганлигини аниқлабди ва у йигитга, яъни Шодмонга учрашибди. У йигитга эса биринчи севгисининг эри ёмонлигини, Зухра жудаям қийналаётганлиги ва эски дўстнинг маслаҳатига муҳтож эканлигини қулоғига қуйибди. Йигит "Сиз унга ким бўласиз?" деб сўраганида, Гули қўрқмасдан "Эрининг ўйнашиман, лекин Зухрага раҳмим келаяпти, эрини қанча ҳайдасам ҳам манга ёпишиб олган.." дебди. Кейин эса Шодмондан Зухрага бу суҳбат ҳақида ҳеч нима айтмаслигини сўраган ва агар у гуллаб

қўядиган бўлса Зухранинг ҳаёти бузилиб кетиши мумкинлигини ҳам тушунтирган... Режасини қарагин, Тоҳир!! У йигитни севгисига ишониб, Зухрага етказди деб ўйлаб шунақа ҳийла ишлатган экан. Лекин Шодмон ҳақиқий эркак экан, сани юришларингни Зухрага ҳам айтмаган, бугун манга ҳам айтмади. У фақатгина ўрталарингни ислоҳ қилмоқчи бўлибди, сан бўлсанг уни бурнини қонатибсан...

- Билмадим... Билмадим... Жудаям шубҳли, сан унга ишондингми?

- Гаплари самимий чиқди. Манимча мард йигит, унақа шалдироқарава эмас. Бу ёғи энди санга боғлиқ оғайни, тўғри хулоса чиқарасан ва оилангни тиклайсан деб умид қиламан...

- Билмадим... Ман ҳаммасини тарозига қўйиб ўйлаб кўришим керак...

Нахотки Зухрани кечирмасдан, гумонлари билан ўтиб кетса..

...Гули ўз ниятига эришгандек эди, лекин бу қилган ишлари учун уни олдинда нима кутиб турганини билсайди, сочлари оқариб кетиши аниқ эди!...

Кейинрок Тоҳир ишимизни қандай кетаётганлиги билан қизиқиб қолди, сабабини суриштирганимизда эса "Кенгайтиришни ҳохламаясизларми?" деб сўради.

- Албатта ҳохлаймиз, биласанми, тақволи таомлар қилинаётган экан деб келганлар ҳисобига ошхонамиз машҳур бўлиб кетди, - хурсандлигимни ичимга сиғдирилмасдим,- лекин кенгайиш учун етарли маблағ йўқ ҳозирча..

- Шуни айтаманда! Мани бироз орттириб қўйганларим бор бу ерда, бекорга чанг босиб ётибди. Юбораман, фойдаланинглари..

- Ўзинга керак бўлади, хали фарзандли бўлсанг...

- Унисини вақт кўрсатади... Ҳозирча олиб кенгайтиринглари борганимда бу ердаги ўзбек дўстларим билан бораман, бир меҳмон қиласизлар ҳаммамизни..

- Албатта меҳмон қиламизда! Келгунингча Иншааллоҳ, каттароқ бўлади ошхонамиз.

Тоҳир ваъдасини устидан чиқди. Ишлаб топган пулларининг катта қисмини бизларга юборди. Албатта Зухра учун ҳам пуллар ўз вақтида алоҳида келиб турарди.

Хуллас гуриллаб кетдик. Алхамдулиллаҳ..

Кунларнинг бирида ошхонамизга Гўзал билан Дилшод келиб қолишди.

- Келинг, келинг. Азиз меҳмонлар, - деб елкамга сочиқ ташлаб олиб кутиб олдим.

Сўрашиб бўлгач, Гўзал гап бошлади:

- Опамларни узатаётган эдик. Шунга адамлар ош беряптилар. Сизларни таклиф қилиб келдик.

- Насиб қилса борамиз, албатта. Хурсандчилик ахир. Фақат нимайди.. чойнақда "ок чой" деганлари...

- Унақа нарсалар бўлмайди. Бемалол ўтирсангиз бўлади..

- Аллоҳ рози бўлсин. Шуни билиш керак эди холос. Албатта борамиз.

Шу пайт Абдуллоҳ олдимизга келди.

У Гўзалга оғзини очганча қараб қолди.

- Ассалому алайкум Абдуллоҳ ака..

- Ваалейкум ассалом. Сиз?... Ахир сиз...

- Ҳа, дўстим. Танишинглари бу Гўзал, бу Абдуллоҳ..., - ўртадаги сукунатни буздим.

Узоқ гаплашиб ўтирдик. Абдуллоҳ мандан хафа бўлгандек бўлди:

- Айтсанг бўлардику! Ман буларнинг соғ-омонлигини ўйлаб қийналиб юргандим.

- Кўриб турганингдек соғ-омон юрибдилар. Сандан миннатдор бўлиб..,- кулиб қўйдим.

Кетаётиб Гўзал Абдуллоҳга яна бир бор ўз миннатдорчилигини билдирди...

Белгиланган куни Абдуллоҳ билан бирга наҳорги ошга отландик.

Тўйхонага кириб келганимизда бизларни Дилшод кутиб олди. Ичкарига кираётиб бизларга

тескари турган бир катта ёшдаги одамга кўзим тушди. У ўртада келганларни жойлаштириб дуога қўлини очаётган эди. У биз томонга ўгирилган сари мани юрагим гупиллаб ура бошлади. Қаердадир кўргандекман бу инсонни... Наҳотки қабристондаги...

Яқинлашиб қолганимизда кўз-кўзга тушди...

Улар ҳам бир ерда тўхтаб қолдилар.

- Адажон!?!...

Узоқ гаплашдик...

Ёшлигимдан шу кунга етишишни жудаям орзу қилардим... Адамларни кўрганимда уларга нималар гапиришимни неча юз марталаб такрорлаганман... Ҳар сафар сўзларим ўзгарар, ёшим улғайган сари ҳиссиётлар таъсирида янгиланарди... Лекин мана бугун уларнинг ҳаммасини унутгандекман... Манга ҳозир адамлар билан бирга ўтиришнинг ўзи кифоя эди, уларни шунча йил кўрмаганим натижасида йиғилиб кетган гапларимни эса иложи қадар айтмасликка ҳаракат қилардим... Чунки уларнинг ичида соғинчга тўла сўзлар билан биргаликда айблаш, алам ва ўксиниш ҳам бор эди... Ёшлигимда мани етим деб камситганлар ҳам бўлган, ўша дамларни эсласам хўрлигим келиб кетарди... Кани энди адамлар келиб қолсалару ҳаммасини адабини берсалар деган ҳаёллар билан яшагандим... Болаларнинг "Мани адам зўр, мани адам манга у нарса олиб берди, айлантиришга олиб борди" ёки "Ман сани адамга этиб бераман" каби отасидан фахрланиб гапиришлари манга ёт эди... Шу йиллар давомида йиғилиб ётган аламларни ҳозиргина топган отамларга айтишни ҳохламадим... Ҳозирги дақиқаларнинг гўзаллигини, сокинлигини бузишни истамадим... Чунки қалбимда уларни аллақачон кечириб бўлгандим...

Адамлар ҳам узоқ йиллар давомида виждон азобида қийналиб юрган эканлар... Қандайдир ёмонларнинг иғво гапларига ишониб, онамларни... бизларни ташлаб кетган эканлар... Уйланибдилар... Лекин фарзанд неъматини кўриш бошқа насиб қилмаган экан... Шундан кейин армонга тўла йиллар ўтибди, улар эса дўстларининг фарзандларига меҳр қўйиб, ўз фарзандларидек эътибор қилибдилар... Улардан бири Гўзал бўлиб чиқди... Гўзалнинг Ғайрат амакиси ҳақидаги фахрланиб гапирган гапларини эшитганимда шу киши мани отам бўлиб чиқиши ҳаёлимга келганмиди... Аллоҳнинг берган тақдирини айтаман, айлантириб шу қизни бизнинг маҳаллага олиб кириб қўйганини...

Онамлар билан кейинроқ кўплаб марта боғланишга ҳаракат қилганларида, улар рад жавобини берган эканлар... Онам доно аёл бўлганликларига ҳеч қачон шубҳам бўлмаган... Отамларнинг иккинчи оилалари ҳам бузилиб кетишини ҳохламаганлар, шунинг учун барча алоқаларни узишни лозим топганлар... Шундай бўлган тақдирда ҳам адамлар молиявий тарафдан оиламизга кўп ёрдам бериб турган эканлар... Онамларга пенсия олиб келадиган почтачи амакининг "Онажонингни пенсиялари жуда яхши-да.." деган гапларини хотирладим... Отамларнинг бераётган ёрдамларини қандайдир ички туйғу билан сезардим... Мактабда, институтда бирор бир катта муаммо туғдириб қўйганимда вақт ўтиб ўзидан-ўзи ҳал бўлиб кетарди... Аллоҳнинг ёрдами билан адамини сабабчи қилиб ҳаётимдаги барча катта муаммоларимни оғирлигини билмаган эканман...

- Нега мани ёнимга келиб, "Сани отангман" демагансиз? – мани шу йиллар ичида энг кўп қийнаган саволни бердим.

- Отасиз ўсганлигингга сабабчи бўлганим учун мани кечирмаслигиндан кўрқардим...

- Лекин айтмасангиз, қандай билардингиз кечириш-кечирмаслигимни, бутун умр шуни билиш армони билан яшаш...

- Гап шундада ўғлим... Сан мани ўзингдан итариб юборишинг мумкинлиги ва буни кўтара олмаслигим бир тарафда бўлса, мани кечири олишингга умид қилишим иккинчи тарафда эди...

Хурсандлигим чексиз эди. Шу кундан бошлаб отамлар билан ҳар куни кўришадиган бўлдик. Улар мани иккинчи онамлар билан таништирдилар. Улар жуда ҳам очиққўнгил, содда ва мулойим аёл эканлар. Улар билан гаплашар эканман, хурсандликларини, Ҳа!.. Самимий севинишларини беркитолмасдилар. Бу ерга келаётганимда тўғриси айтганда мани жуда совуқ қарши олишларини кутгандим, лекин адамлар қўймаганларидан кейин Аллоҳга таваккал қилиб рози бўлгандим... Ҳовлилари бизникидан икки баробар катта экан, ҳамма ерига гуллар экилган, жудаям эътибор билан қаралган. Фарзанди бўлмаган инсонлар ўзларини бошқа нарсалар билан чалғитишга ҳаракат қилишар экан. Баъзи қари ёшдаги русларни кўриб ачинардим, бечоралар фарзандлари, набиралари йўқлигидан уй хайвонларига меҳр кўйишар, уларни еру-кўкка ишонишмасди. Мана бу ҳовлида эса гулларга, дарахтларга катта эътибор қаратилган ва меҳр билан парваришланганлиги кўриниб турарди. Ҳовлининг ўртасида эса... Машаллоҳ... Иккита хурмо дарахти бир-бирига қараб интилгандек эгилиб турарди... Адамларнинг айтишича, улар бир неча йилдан бери ўсаётган бўлса ҳам ҳалигача мева бермаган экан...

*Ерга боғлаб қўйилганман
Илдизим ер остида,
Кечалари шовуллайман
Боқиб бўйу-бастингга...
Боғ кўйнида икки дарахт
Бир-бирига интизор,
Сен бир дарахт, мен бир дарахт
Ўксиб-ўксиб ўтдик ёр...*

...Гўзал билан эса ҳақиқий ака-сингилдек бўлиб қолдик. Уларнинг оиласи билан борди-келдимиз кучайиб кетди. Кўп яхши инсонлар билан ошхонамиз орқали танишдик, биродарлар ортттирдик. Шунча пайтгача ғафлатда юрган эканман, намоз ўқишни бошлаганимдан кейин ҳаётимга осойишталик, қалбимга роҳат кирди. Энди ҳаётимни фақат яхши амаллар қилишга бағишлагандим, одамларга ҳожатбарор инсон бўла бошлагандим. Ҳамма орзу-ҳавасларимга эришгандек бўлиб юрардим. Фақатгина Малика ҳақидаги ўйлар мани ҳечам тарк этмади.

Фотима онамларни олдиларига бирга қатнаётганимиздан хабар топган ота-онаси уни умуман кўчага чиқармай қўйишди. Телефони ўчирилган, уй телефонини доим онаси ёки адаси кўтарадиган бўлиб қолишди.

- Ассалому алайкум, яхшимисизлар? Малика уйдами?

- Ваалейкум ассалом. Саиджон, болам! Барака топгур, Маликани тинч кўйинг энди. Сизни кўргиси ҳам, эшитгиси ҳам келмаяпти...

- Ундай деманг, бир дақиқага бўлса ҳам чақириб беринг, илтимос...

- Биласизми қанчалик қийналаётганини? Сиз билан гаплашиб янаям ёмон бўладику. Бизларни ҳам қийнаманглар! Қанчадан-қанча йигитларга рад жавобини бериб юбораяпти. Яхши инсонлардан совчилар келяпти, у бўлса сизга умидвор бўлиб ўтирибди. Унга ушалмайдиган орзуларни берманг, болам! Яқинда тўйингиз бўларкан. Ундан кўра ўша бўлажак аёлингизга бағишланг вақтингизни... Яна бир марта қайтараман, барака топгур! Бошқа кўнғироқ қилманг....

Уларнинг гаплари юрагимга наштардек санчилар, ичимни тилка-пора қилиб ташларди. Наҳотки Малика мани кўришни истамаса? Наҳотки ўртамиздаги сал кам бир йиллик муносабатлар энди шунчаки, шамол учириб кетган ҳазондек бўлса?.. Нега?....

Кечаларини ибодатларда ўтказиб, қилган барча гуноҳларимни кечиришини раббимдан кўп

сўрайдиган бўлдим.

Ўзимни ишга урдим, Малика ҳақидаги ўйлардан чалғиш учун эртаю-кеч ошхонамизда оввора бўлиб қолдим. У ердан чиққач ёки адамларни уйларига ёки Фотима онамларникига югурардим. Адамлар ўзларининг аввалги ҳовлиларига кўчиб ўтишга кўнмадилар. “Хотиралар юрагимни эзиб ташлайди” дедилар. Фотима онамларни уйларига борадиган куним эса Мажнунларча ошиқардим, зора Малика келган бўлса деб...

Фотима онамлар ҳам мани изтиробларимни сезардилар, аммо ҳеч нарса демасдилар. Факатгина ҳаммаси яхши бўлишига умид қилардилар...

... Эрталаб булбуллар сайрашидан уйғониб кетдим... Шаҳарнинг марказида булбуллар сайрашни эшитиш жуда ажиб хол эди... Уни яқинроқ эшитиш илинжида кийиниб, ҳовлига чиқдим... Ҳовлининг ўрасидаги супада оппоқ кўйлақда ва оқ рўмол ўраб ўтирган онамларга кўзим тушди... Онажон!. Онажон! .. Мани эшитмадилар... Югуриб олдиларига бораман десам оёқларим жуда секин ҳаракат қиларди... Қанчалик қаттиқ уринмайин югуришга, шунчалик секинлашардим... Бироз яқинлашгач сўрида икки қиз ўтирганига кўзим тушди... Онамлар уларнинг икковига ҳам қараб жилмайиб тикилиб ўтирардилар... Қизларнинг бири ҳижобда, бошқаси эса узун қизил кўйлақда эди... Уларни юзларини кўришга қанчалик уринмайин сўрига яқинлашолмадим... Шу пайт қизлар қўлларидagi пиёлаларни онамларга узатишди... Онамлар қай бирини олишни ўйлаб қолдилар... Қизил кўйлақдагисини, онажон! Қизил кўйлақдагисини танланг!... Бақиршга ҳаракат қилардим утовушим хириллаб чиқарди... Онамлар эса пиёлани ҳижобдаги қиздан олдилар... Кейин манга юзланиб “Болам, бахтли бўлинглар..” деб кулиб қўйдилар...

...Совуқ терда уйғониб кетдим. Биздан кетганларидан кейин онамларни биринчи бор кўришим эди тушимда. Бир томондан жуда хурсанд бўлсам, иккинчи томондан эса...

Саиданинг тўйнинг эртасигаёқ ҳижобга кириш орзуси борлигини ва бундан севинишини эсласам... Малика билан бахтли бўлишга охириги умидим ҳам сўниб бўлди... Балки Маликани Аллоҳнинг розилиги учун севмаганим учун жазоландимми, билмадим...

Мухаббат ҳам нобуд бўлди, увол бўлди!...

*Мен учун баҳорлар қайтмайди энди
Гуллари қовжираб саратон қолди,
Қалбимда бир ёниб ўчмас ўтимсан
Мухаббатимсан...*

*Яшарман ҳар лаҳза сени ёд этиб
Соғинчда қанотсиз қўшиқлар айтиб
Дунёда топганим, бор бисотимсан
Мухаббатимсан...*

*Мухаббатимсан, мухаббатимсан...
Нега мендан кетгансан....*

...Эртаси куни ошхонамизга отландим, йўлда кетаётиб Саидани ўйладим. У жуда ҳам яхши қиз, онамлар бекорга уни танламаганлар... Онанинг қалби сезади... Лекин у манга сингилдек бўлиб қолган эди...

Ошхонада қилар ишимни тайини бўлмай ўтиргандим телефон жиринглади:

- Ассалому алайкум Саид ака.
- Ваалайкум ассалом, Саида...

- Яхшимисиз? Ҳали бормадингизми? ..

- Қаерга?!...,- шу пайт миямга тепиб қолди.

Вой, ахмоқ!... Бугун Саида билан ЗАГСга ариза топширишимиз кераклиги умуман ёдимдан чиқибди.

-

- Ҳозир етиб бораман, ошхонада иш чиқиб қолганди..

Сезмади шекилли. Бир одам этган экан - "Биринчи таассурот кучли бўлади, уни ўзгартириш учун эса кейин кўп тер тўкишга тўғри келади.." деб... Саида бошиданок унга бепарқлигимни сезиб қолса, буёғига қандай яшаймиз?...

Саида билан ҳар доимги кафедра учрашишга келишиб олгандик...

Кириб борганимда кўрдимки, келмаган экан... Мева шарбатини ичиб ўтириб, яна хаёлларимга чўкиб кетдим...

- Ассалому алайкум Саид ака..

- Ваалейкум ассалом...

- Танишинг, бу мани дугонам, исми Малика...

Маликага кўзим тушиб юрагим гупиллаб уриб кетди!... Саидадан кўрққаним учун эмас... Сабаби - Малика қаршимда бир гўзал ҳижобда турарди!...

Унинг юзидан эса нур тараларди...

Ичимдан эса қаттиқ ҳаяжон тошиб келди ...

...Орзуга етмоқ осонмас

Армон бўлган билан,

Манзилга етмоқ осонмас

Сарбон бўлган билан.....

Онамлар раҳматлик бир марта манга шундай дегандилар:

"Ҳижобга кирган аёл беш эркак маҳрамини: отаси, акалари, укалари, эри ва ўғилларини киёматда жавобгарликдан қутқариб қолар экан"...

Саида билан ЗАГСга ариза беришимиз керак бўлган кунни ҳеч қачон унутмайман. Маликани кўрган заҳотим бир нарсани аниқ тушуниб етгандим, энди манга фақат у ёр бўлиши керак эди ва бошқалар ҳақидаги иккиланишимга асос қолмаганди...

Саида ва Малика курсдош дугона бўлиб чиқишди.. Коллежни битиришганидан кейин ҳар тарафга тарқалишиб кетишган экан..

Малика мандан "Саида ким бўлади сизга?" деб сўраган ондан бир ҳафта аввал у бизларни бирга кўрган экан. Ўша куни туни билан мижжа қоқмай чиққан, бир ҳафтагача ўзини қўярга жой тополмай юрган. Саидани излаб топибди, қадрдон дугоналар узоқ гаплашиб ўтиришган, аммо Малика тўғридан-тўғри ман ҳақимда сўрашга ботинолмаган. Саида ҳам иффатли қизда, совчилар келиб турганини, бир йигит билан учрашиб бир-бирлигисини таний бошлашганини айтгану, исмишни айтмаган экан. Малика қизиққанида эса "Тўйимиз аниқ бўлсин, кейин биларсан" дебди.

Маликага бор ҳақиқатни оққизмай-томизмай айтиб берганимдан кейин эса Саида билан ўртамизда турмасликка аҳд қилибди. Онамларни йўқотганимни билгач, илгари озгина бўлсада бўлган умидининг сўниб бораётганини тушуниб етган экан.

Онамларнинг вафотлари унга ҳам жуда қаттиқ таъсир қилибди. Бир пайтлар ўзини Махмуднинг ўлимида айблаб юрган Малика бу сафар ҳам онамларга кераклича меҳр бера

олмаганимга ўзини сабабчи деб ўйлабди.

Ўша куни умрида илк бор жойнамозга турган экан...

Кунлар ойлар ўтгач, у ҳам манга ўхшаб Аллоҳни яқинроқ таний бошлаган, фақат бу ҳақда манга сўз очмаган. Негаки мани "Малика манга етишиш учун Саидага тақлид қиляпти.." деган ҳаёлларга бориб қолишимни истамаган. Қалбида эса раббимизга бўлган мухаббати тобора ошиб бораверибди, Фотима онамларнинг ёрдамларида ҳаётга, исломга, инсонийликка бўлган муносабати кескин равишда ўзгарибди.

Бир-икки бор Фотима онамларнинг уйларида борганимда, Малика ҳам ўша ердалигини, қўшни хонада муҳим иш билан бандлигини ва уни безовта қилмаслигини айтгандилар. Маликанинг ўша кезлари намозга кириб кетганлиги ҳаёлимга ҳам келмаган экан. Мани ва Маликани, Аллоҳга юзланиб намоз ўқиб турган икки инсонни бир девор ажратиб турган экан ўша дамларда...

Орадан кунлар, ҳафталар, ойлар ўтиб борган. Бир-биримизга бўлган ҳурмат ва мухаббат таъсирида, ва энг асосийси Аллоҳдан қўрққанимиз сабабли ҳеч қандай эгри фикрларга ва нафснинг ўткинчи ҳиссиётларига берилмаганмиз. Бизга қийин бўлган бўлсада, севги изтиробларини бошимиздан кечирган бўлсакда, ўзлигимизни, инсон эканлигимизни унутмаганмиз ва иймонимизда мустаҳкам турганмиз.

Саида Маликанинг уйдагиларидан бизнинг муносабатларимиз ҳақида хабар топгач, у билан учрашишни таклиф қилибди. Учрашувга келган Саиданинг оғзи очилиб қолган бўлса ажабмас, чунки Малика Аллоҳнинг буюрган амрини бажариб ҳижобга киришга улгурган экан...

Дугонасининг яхши томонга қанчалик ўзгариб кетганлигини кўргач ва ман билан Маликанинг ўртасидаги муносабатларимиз, туйғуларимиз кучлилигини сезгач, бизларнинг ўртамизда тўғанок бўлмасликка аҳд қилибди. Унга онамларнинг охириги гапларини айтганимда у манга жилмайиб:

- Саид ака, онангиз сизга солиҳа, иймонли-эътиқодли жуфту-ҳалол бўлишини ҳоҳлаган эканлар. Малика эса айнан шундай қиз. Ман шунча йилдан бери намозда бўлиб, Аллоҳ туширган илмларни ўрганиб куч топгандиму, аёллар учун буюрилган ҳижобга киришга эса куч топа олмагандим. Отамларнинг қаршиликлари эса ман ўзимни оқлашимга сабаб бўла олмас экан, буни яқинда англадим.

Малика эса Аллоҳнинг розилиги учун ўз авратларини бегоналардан беркитиш учун куч топа билган. Шунинг учун сиз учун Малика онангиз истаган турмуш ўртоғи бўлади... Ман сизларнинг ўртангизда барибир турмайман, сиз билан эса агар қарши бўлмасангиз ака-сингилдек бўлиб қоламиз...

Фотима онамларга ҳам тушимни айтиб берганимда, онамлар ман учун ёмонлик тиламасликларини, Маликага уйлансам мандан рози бўлишликларини тушунтирдилар, чунки Малика энди онамлар орзусидаги қиз бўлганди...

...Онажоним! Меҳрибонгинам!...

Бугун сизнинг орзуларингиз ушаладиган кун...

Бугун уйимизда хурсандчилик, байрам... Ҳамманинг юзида табассум...

Ёнимда бутун яқинлариму-узоқларим тўпланишган...

Бугун яккаю-ёлғиз фарзандингизга, жигарбандингизга Аллоҳ томонидан никоҳ туширилди... Ёнимда манга умрим давомида суянчигим бўладиган солиҳа вазирам ўтирибди... Энди қалбимга яна хотиржамлик қайтди...

Бу ўша - сиз танлаган, орзу-ҳавасингиздаги иймонли келинингиз.. Йўқ, энди қизингиз...

Унинг бошига ўнг қўлимни қўйиб Аллоҳнинг номини зикр қилиб дуо қилдим...

Севганимга, сабр-қаноат қилиб кутганимга етишдим, Алхамдуллилаҳ..

Ман энди жуфту-халолим бўлмиш ёнимдаги ёримни Аллоҳнинг розилиги учун севдим... Бу сафар унга нисбатан мухаббатим ўзгача...

Бугун ўз орзу-ҳавасларимга етишган куним... Бугун ёнимдаги ёримнинг ҳам орзулари ушалган кун...

Кўнглимда эса фақат биттагина ушалмас армоним қолди...

У ҳам бўлса - сиз ёлғиз фарзандингиз тўйини кўрмаганингиз...

У ҳам бўлса - сизга Малика билан мани бахтимизни кўриш сизга насиб қилмагани...

Ёнимда барча яқинларим тўпланишган, мани тўлиқ бахтим учун фақатгина сиз етшимаяпсиз... Бу манга бутун умрга армон бўлиб қолади... Армон...

Тўй жуда ҳам файзли ўтди - кўчамиз тарихидаги биринчи исломий тўй бўлди...

Адамлар иккинчи онамлар билан бир тарафда бошу-қош бўлишса, қавму-қариндошлар иккинчи тарафда жон куйдиришди.

Фотима онамлар холаларим билан бир қаторда Маликанинг қариндошларини кутиб олдилар, Маликанинг оналарини, узр, ўзимнинг онамларни қуда сифатида қарши олдилар ва ўзлари тўйга бошчилик қилдилар...

Мубинахон синглимиз пуштиранг келин кўйлакчаларида ҳаммани эътиборини ўзига тортар, хурсандчилигини ичига сиғдирилмасди.

- Поччажоон, энди доим бирга бўласизлар-а?...

Дўстларим Абдуллоҳ ва Дилшодбеклар, сингилларим Гўзал ва Саидалар ҳам югуриб-елиб, хизмат қилишди. Ҳаммани дуосини олишди..

Тоҳир ва Зўҳра эса хизмат қилишда бироз қийналишарди, бирлари ишларга қарашиб юрганда иккинчилари албатта қўлларида ширингина фарзандлари Умаржонни кўтариб турарди.

Рухсора опоқим, Шуҳрат ака ва барча қўшниларимиз ҳам хизматда бўлишди...

Ҳамманинг юзида табассум, хурсандчилик кўринар, мани ва Маликани бахти учун самимий қувонишарди...

Бу тўйга етиб келишимизгача бўлган масофа жуда узун ва машаққатли бўлди. Ман сизни йўқотдим... Аллоҳга юзландим. Ҳаётимни, яшаш тарзимни ислоҳ қилдим, яхшиликка интилдим, Аллоҳнинг ёрдамида қийинчиликларни енгиб ўтдим...

Бугунги хурсандчилик унинг бизларга аталган мукофоти бўлди...

Алхамдулиллаҳ...

Орадан бир ярим йил ўтди...

Шу давр ичида ёш оила тақдирида катта ўзгаришлар бўлди...

Фотима она тўйдан кейин ҳовлига ўзгача файз бердилар, икки ёшга меҳрибон она ва маслаҳатчи бўлиб қолдилар, улар учовлон бирга яшай бошлашди. Онахоннинг дардлари умуман унутилиб кетди. Ҳозир Саид онахонни ҳажга олиб бориш учун керак бўлган ҳужжатларни тўплаб юрибди...

Ўтган йил охирида отаси ва иккинчи онаси ҳам хожи ота ва хожи она бўлиб қайтишганди... Улар доим кўришиб туришибди... Бир сафар Саиднинг ҳовлисига Ғайрат ака аёллари билан келса, бошка сафар икки ёш Фотима оналарини ва жажжи Муҳаммадни олиб

уларни кўргани бориб туришибди...

Муҳаммад билан уларнинг оилаларига янаям кўп барака, хурсандчилик кириб келди... Фотима она уни эркалагани-эркалаган, ўйнатгани-ўйнатган. Ёш болалар билан катта ёшдагилар ҳам ёш бола бўлади дейишадику...

Абдуллоҳ ошхона билан бир қаторда отаси очган спорт мактабини ишини ҳам юритиш билан оввора. Шўҳрат ака эса ёнларига энг истеъдодли ёшларни тўплаб уларни турли ҳил мусобақаларга тайёрляптилар...

Саида отасининг розилигини олиб, Аллоҳнинг амрини бажарди, унга ҳам ҳижоб жуда ярашган...

Дилшодбек ва Гўзал оиласида яқинда янги меҳмон дунёга келди. Ширингина қизалокнинг исмини Робия қўйишди....

Тоҳир ва Зўҳраларни энди умуман таниб бўлмайди. Уларнинг қанчалик бахтлилигини кўрган киши бир пайтлар уларнинг оиласи қил устида турган эди деб ўйламаса керак. Ҳозир Тоҳир кўшма корхонада бошқарувчи бўлиб ишляпти. Зўҳра эса ўғли Умаржонга сингил олиб келиш ниятида, эр-хотин интиқиб иккинчи фарзандларини кутишмоқда...

Гулбаҳор, яъни Гули яна бир марта чет элга раққосалик қилиб, пул топаман деб кетган эди. Аввалига ишлари яхши юришди, лекин кейинчалик унинг паспортини олиб қўйиб, қул даражасида олиб боришди, Астагфируллоҳ... У бир неча ой даҳшатли азобларни бошидан кечириб, сўнг бир тасодиф туфайли Тошкентга экстрадиция қилинди. Келганда уни ҳеч ким танимади, бир ғалати аҳволда... юзларини ажин босган, сочларига оқ оралаб кетган... Ҳозир касалхонама-касалхона юриб соғлигини тикляпти...

Саиднинг ўзи эса ошхонани янада кенгайтириш, қўшимча очилган филиални тезроқ ишга киритиш ишлари билан банд. Ушбу янги ошхонага бош-қош бўлиш танилиб бораётган ошпаз Дилшодбекка топширилди...

Ҳа, айтганча. Бугун маҳаллада яна битта тўй!...

Барча қаҳрамонларимиз яна бир ерда тўпланишган..

Абдуллоҳ ва Саидахонларга бахт тилаш учун...

www.ziyouz.com

2008